

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY of the PELOPONNESE

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
ΔΠΜΣ Κοινωνική Καινοτομία και Στρατηγικές
Ανάπτυξης
Διπλωματική Εργασία
Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού Διστόμου & Τοπική
Ανάπτυξη
Ανάλυση Swot & Στρατηγικός Σχεδιασμός
Παγώνα Μπότση

Επιβλέπων καθηγητής: Κυριακάκης Ιωάννης

Κόρινθος, Ιανουάριος 2024

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Ιωάννης Κυριακάκης
Διδάσκων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Α΄ Μέλος: Θεόδωρος Παπαθεοδώρου
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Β΄ Μέλος: Μιχάλης Φεφές
Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Κόρινθος Ιανουάριος 2024

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπεύθυνα, ότι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του ΔΠΜΣ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, «Κοινωνική Καινοτομία & Στρατηγικές Ανάπτυξης», αποτελεί προϊόν ατομικής μου συγγραφής και δεν έχει υποβληθεί, ούτε εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή το εξωτερικό. Στο παρόν, παρουσιάζονται προσωπικές μου απόψεις επι του θέματος και δεν αποτελεί δημιούργημα λογοκλοπής. Οι πηγές ωστόσο, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής, αναφέρονται στο σύνολό τους με πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν, από το διαδίκτυο».

Η Δηλούσα

Ευχαριστίες

Θα ήθελα, να ευχαριστήσω θερμά, έναν προς έναν, όλους τους συνεντευξιαζόμενους, για το χρόνο που αφιέρωσαν, για τις ιδέες-προτάσεις που εξέφρασαν αλλά και για τα «απολιθώματα» της μνήμης, που μοιράστηκαν μαζί μου, κατά την διενέργεια των συνεντεύξεων. Η συνεισφορά και η συμβολή τους, στη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, είναι ανεκτίμητη. Ειδικότερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Κυριακάκη, όχι μόνο για την άμεση ανταπόκριση και την πολύτιμη και στοχευμένη βοήθειά του, αλλά και για το έναυσμα που αποτέλεσε το μάθημα του, 'Οικονομία του Πολιτισμού', κατά το δεύτερο ακαδημαϊκό εξάμηνο των σπουδών του Δι-Ιδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος και εν τέλη, στη διεξαγωγή, της συγκεκριμένης έρευνας, δίνοντάς μου την ευκαιρία, να «ξετυλίξω», τις γνώσεις που αποκόμισα από το Πρόγραμμα Σπουδών του Μεταπτυχιακού. Και τέλος, ένα ευχαριστώ στη μητέρα μου η οποία είναι εκεί, για να με στηρίζει και να με ωθεί σε οποιαδήποτε προσπάθεια προσωπικής μου εξέλιξης.

MARIA PADINA STILL WEEPS, FOUR MONTHS AFTER THE GERMANS KILLED HER MOTHER IN MASSACRE AT THE GREEK TOWN OF DISTOMO

WHAT THE GERMANS DID TO GREECE

As British troops completed the occupation of Greece the cold, unassailable evidence of German cruelty and Greek suffering began to reach the world. It was evidence in terms of living and dead people and people who were somewhere in between. It was too much to tell in words, so the most precise testimony was in pictures. The pictures on these pages, taken by LIFE War Photographer Dmitri Kessel, show in detail what the Germans did to Greece.

The most damaging German crime in Greece was murder. The New Order had no place for the Greeks, and at first the Germans seemed bent on their extermination. In the winter of 1941-42 they let 450,000 Greeks starve to death. Later, when it became apparent that the New Order was a less pressing job than

the war, the Germans seemed to abandon their starvation plan. But the wanton, unplanned killing of Greeks went on as before.

Other human damage in Greece will never be measured accurately. Nearly all Greeks are suffering from some form of malnutrition. Hardship has made many Greek women barren. In some places the tuberculosis rate among Greek children is as high as 80%. Material damage has also been heavy. More than 2,000 Greek villages have been destroyed. The machines have been looted from the textile and chemical industries of Athens, Salonika and Eleusis. Added to all this, the Greek currency was hopelessly inflated.

The Greeks fought back with courage and brains. Their most effective fighting organization was the

ELAS, military arm of EAM, majority Greek political front. During the occupation ELAS had about 50,000 armed men. The EDES, a much smaller, right-wing group, also fought the Germans. Between them the ELAS and EDES kept six German divisions busy.

One thing the Greeks may have won in the last three years is democracy. When the war began they were governed by the dictatorship of Premier John Metaxas, who had abolished the Greek party system and parliament in 1936. The present middle-of-the-road Greek government, headed by Premier George Papandreu, has promised that a plebiscite will soon be held on the question of King George II's return. After that the government promises a general election, the first the Greeks will have had in 10 years.

Εικόνα 1.1 «Η 19χρονη Μαρία Παντίσκα, ακόμη κλαίει με λυγμούς, τέσσερις μήνες αφότου οι Γερμανοί, σκότωσαν τη μητέρα της σε σφαγή, στην ελληνική πόλη Δίστομο». Περιοδικό Life, 27 Νοεμβρίου 1944

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	9
Abstarct.....	10
Περιεχόμενα.....	5
Κατάλογος Εικόνων.....	6
Κατάλογος Πινάκων.....	7
1.Εισαγωγή.....	11
Εισαγωγικό Προίμιο.....	13

Α΄ ΜΕΡΟΣ - Βιβλιογραφική επισκόπηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Μουσείο και Μνήμη: Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

2.1.1 Μνήμη και Δύσκολη Κληρονομιά».....	14
2.1.2 Τραύμα, Τραυματική Μνήμη και Δύσκολη Κληρονομιά.....	15
2.1.3 Τα Μουσεία Μνήμης.....	16
2.2 Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο	
2.2.1 Μαρτυρικοί Τόποι στην Ελλάδα.....	17
2.2.2 Οι Οφειλές της Γερμανίας στην Ελλάδα ένα ανεκπλήρωτο ιστορικό χρέος.....	20
2.2.3 Το Μαρτυρικό γεγονός της 10 ^{ης} Ιουνίου 1944.....	22
2.2.4 Το Μουσείο και το Μαυρωλείο Διστόμου.....	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Μουσείο και τοπική ανάπτυξη: Η περιοχή του Διστόμου

3.1 Το Μουσείο ως φορέας ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο	
3.1.1 Μουσείο και Διαχείριση «εκ των έσω».....	29
3.1.2 Κοινωνικά, Οικονομικά και Πολιτιστικά Οφέλη των Μουσείων.....	32
3.1.3 Πολιτιστική Κληρονομιά, Μουσείο και Τοπική Ανάπτυξη.....	35
3.2 Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου	
3.2.1 Περίγραμμα.....	38
3.2.2 Κανονισμός Λειτουργίας Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού Διστόμου.....	47

Β΄ ΜΕΡΟΣ - Ερευνητικό Μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα.....	50
4.2 Δείγμα και Πλαίσιο Συνεντεύξεων.....	51
4.3 Ερευνητικός στόχος και αξιολόγηση υπάρχουσας κατάστασης (SWOT analysis).....	54
4.4 Ερευνητικά αποτελέσματα ανάλυσης swot.....	56
4.5. Ανάλυση εσωτερικού περιβάλλοντος, Δυνάμεις-Αδυναμίες του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού	

4.5.1 Δυνάμεις.....	56
4.5.2 Αδυναμίες.....	59
4.5.3 Ευκαιρίες.....	62
4.5.4 Απειλές.....	66
4.6 Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης.....	68
4.7 Στρατηγικός Σχεδιασμός Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού - Ανάλυση.....	69
i. Αναδιοργάνωση Οργανωτικής Δομής και Στελέχωσης του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού.....	70
ii. Νέες ευκαιρίες απασχόλησης μέσω μεταστέγασης Μουσείου.....	71
iii. Αναπροσαρμογή Επικοινωνιακής Πολιτικής Μουσείου (Στόχευση σε νέες τεχνολογίες και εκπαιδευτικά προγράμματα).....	75
iv. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω αξιοποίησης της ευρύτερης περιοχής Προτάσεις.....	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Συμπεράσματα.....	84
Πηγές-Βιβλιογραφία	
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία - Πηγές.....	86
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία - Πηγές.....	90
Παράρτημα Α: Έντυπο Συγκατάθεσης Κατόπιν Ενημέρωσης.....	98
Παράρτημα Β: Απομαγνητοφωνήσεις Συνεντεύξεων.....	99

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα εξωφύλλου

Μαρμάρινες πλάκες αναπαράστασης του αποτρόπαιου εγκλήματος της 10^{ης} Ιουνίου 1944, στη τοποθεσία του Μουσουλίου

Εικόνα 1.1

«Η 19χρονη Μαρία Παντίσκα ακόμη κλαίει με λυγμούς τέσσερις μήνες αφότου οι Γερμανοί σκότωσαν τη μητέρα της σε σφαγή στην ελληνική πόλη Δίστομο»
Περιοδικό Life 27 Νοεμβρίου 19444

Εικόνα 2.1

Απεικόνιση εξωτερικού χώρου του Μουσουλίου, με τη κατακόρυφη στήλη και τις δυο οριζόντιες. Το κτίσμα δίνει την εντύπωση «ότι πατάει στον αέρα». Συμβολική η τοποθέτηση του αρχιτέκτονα.....26

Εικόνα 2.2

Πλάκες πάνω στις οποίες αναγράφονται τα ονόματα των σφραγισθέντων, οι οποίες οδηγούν τον επισκέπτη διαβάζοντάς τις, στον ιερό χώρο του Μουσουλίου.....26

Εικόνα 2.3	
Φωτογραφικό υλικό από το Μουσείο του Διστόμου	
Απεικόνιση των οστών των θυμάτων της σφαγής. Πολλά κρανία φέρουν τρύπες από σφαίρες γεγονός που υποδηλώνει τη θηριωδία της αποφράδας ημέρας της 10 ^{ης} Ιουνίου 1944.....	26
Εικόνα 2.4	
Εξωτερική πρόσοψη του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο.....	27
Εικόνα 2.5	
Πρώτος όροφος του Μουσείου, ένδειξης λειτουργίας οπτικοακουστικών μέσων...	28
Εικόνα 2.6	
Συλλογή με τις φωτογραφίες των θυμάτων της σφαγής.....	28
Εικόνα 3.1	
Αλουμίνιο της Ελλάδας.....	39
Εικόνα 3.2	
Εργατικές Κατοικίες Παραλίας Διστόμου, Άσπρα Σπίτια.....	40
Εικόνα 3.3	
Ιστορική Μονή Οσίου Λουκά.....	41
Εικόνα 3.4	
Ataxia School, Δημοκρατικό Σχολείο του Βουνού.....	43
Εικόνα 3.5	
Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας.....	44
Εικόνα 3.6	
Βιωματική Μάθηση στο Εργαστήρι Παραδοσιακών Τεχνών του Λαογραφικού Μουσείου Αράχωβας.....	45
Εικόνα 3.7	
Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού.....	46
Εικόνα 4.1	
Πρόσοψη Οικίας Αργύρη Σφουντούρη.....	72
Εικόνα 4.2	
Αυλή Οικίας Αργύρη Σφουντούρη και ο ίδιος σε ηλικία πλέον 75 ετών.....	73
Εικόνα 4.3	
ΜουσείοΠαιδωγωγική-Τα παιδιά ταξίδεψαν μέσω της βιωματικής προσέγγισης της Ιστορίας αποτυπώνοντάς το με εικόνες και λέξεις.....	80

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.1 Δαπάνες για εκδηλώσεις Μνήμης 10 ^{ης} Ιουνίου 1944 Έτος 2014-2023.....	49
Πίνακας 4.1 Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού(SWOT Analysis).....	55

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία, διερευνά την έννοια της μνήμης και πως αυτή ανασυστήνεται, ανασυγκροτείται, εντός των ορίων της τοπικής κοινότητας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη τοπική ανάπτυξη. Τα Μουσεία Μνήμης, όπως και στη περίπτωση που ερευνάται, του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, αλλά και του Μαυσωλείου, συνιστούν αναπόσπαστο κομμάτι πολιτιστικής κληρονομιάς για την τοπική ανάπτυξη, η οποία έχει κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο σε μια κοινωνία. Το Δίστομο, το μαρτυρικό χωριό, στο οποίο εκτυλίχθηκε μια από τις πιο γνωστές κτηνωδίες των γερμανικών δυνάμεων στην Ελλάδα, κατά στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς στα 228 θύματα της σφαγής, περιλαμβάνονταν και βρέφη, συνιστά παράδειγμα, της ανάγκης που προέκυψε στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, για την παρουσίαση ιστορικών γεγονότων, που έλαβαν χώρα, κατά το πρόσφατο παρελθόν (MacDonald 2010), και είχαν παγκόσμια επιρροή. Η δημιουργία ιστορικών μουσείων, ηγούσε σαν ένα επιτακτικό κάλεσμα από το παρελθόν, το οποίο πήρε σάρκα και οστά, μέσα από ιστορικά κειμήλια, μνήμες, προφορική παράδοση, γραπτές πηγές, όλο δηλαδή εκείνο, το κοινωνικοϊδεολογικό και ιστορικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο, ξετυλίχθηκαν ιστορικά γεγονότα, με ολέθριες συνέπειες. Στη παρούσα έρευνα, παρατίθενται απόψεις, εννέα συνεντεύξεις από προσωπικότητες του δήμου, οι οποίες έχουν ενεργό ρόλο και δραστηριότητα στο δήμο και κουβαλάνε μέσα τους το στίγμα των προγόνων αλλά και το αίτημα, για ηθική δικαίωση. Παράλληλα, εκφράζουν τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους, για ένα "ιδανικό Δίστομο", τόσο για τους επισκέπτες όσο και για τους ίδιους, οραματιζόμενοι ευκαιρίες βιώσιμης ανάπτυξης και απασχόλησης, που θα δίνουν κίνητρα παραμονής στους νέους ανθρώπους. Η συμβολή, ενός στρατηγικού σχεδιασμού, ο οποίος θα αναδείξει τις φυσικές ομορφιές του τόπου και θα λειτουργήσει, ως συνδεδετικός ιστός, μεταξύ των τριών περιοχών του Δήμου (Δίστομο-Αράχωβα-Αντίκυρα), αξιοποιώντας τις ανάλογες υποδομές, προβάλλοντας παράλληλα, το πολιτιστικό κομμάτι με τις κατάλληλες αναδιαρθρώσεις, θα μπορούσε να αποβεί γόνιμη και ουσιαστική.

Λέξεις κλειδιά

μνήμη, τοπική ανάπτυξη, κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος, Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, Μαυσωλείο Διστόμου, μαρτυρικοί τόποι, τοπική ανάπτυξη, πολιτιστική κληρονομιά, βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση, στρατηγικός σχεδιασμός, υποδομές

Abstract

This thesis, explores the concept of memory and how it is restored, within the boundaries of the local community, while at the same time, it is a factor for local development. The Museums of Memory, as in the case of the Museum of Victims of Nazism in Distomo and the Mausoleum, constitute an integral part of cultural heritage for local development, which has a socio-economic impact on a society. Distomo, the martyr village, which was the place of one of the most famous atrocities of the German forces in Greece, during World War II, as the 228 victims of the massacre included infants, is an example of the need, that arose at the end of the 20th century, to present historical events, that took place in the recent past (MacDonald, 2010), and had a global impact. The creation of historical museums, sounded like a compelling call from the past, that was fleshed out, through historical artefacts, memories, oral tradition, written sources, the whole socio-ideological and historical context, in which historical events with dire consequences, unfolded. In the present research, nine interviews are presented from personalities of the municipality, who have an active role and activity in the municipality and carry within them the stigma of their ancestors, but also the demand for moral justification. At the same time, they express their thoughts and concerns for an 'ideal Distomo', both for visitors and for themselves, envisioning opportunities for sustainable development and employment, that will give opportunities for the young to stay and not causes of drift. The essential contribution of a strategic planning, that will highlight the natural beauties of the place and act as a connecting tissue between the three areas of the Municipality (Distomo-Arachova-Antikyra), utilizing the relevant infrastructure, while promoting the cultural part with the appropriate restructuring, could be fruitful.

Keywords

memory, local development, socio-economic impact, Museum of Victims of Nazism, Distomo Mausoleum, martyrdom sites, local development, cultural heritage, sustainable development and employment, strategic planning, infrastructure

1.Εισαγωγή

Η προσέγγιση του Μουσείου, ως ενός οργανισμού, ο οποίος αναβιώνει, μεταλλάσσεται, υποκύπτει, στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος, επηρεάζει τη «δημόσια σφαίρα» και επηρεάζεται από αυτή, τίθεται θέμα διερεύνησης, καθώς ο αντίκτυπος του στη κοινωνία, διευρύνεται σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο. Στην Ελλάδα, η λειτουργία των Μουσείων, αιωρείται μαζί με το πλαίσιο κανόνων οι οποίοι θεσπίζονται γύρω από αυτά αλλά και όσο αφορά, το κομμάτι των υποδομών. Ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι πάντα η ανεπάρκεια οικονομικών πόρων ή το ελλιπές ενδιαφέρον. Πρόκειται για μια γενικότερη απουσία, ανυπαρξία των ανάλογων θεσμών και δομών, που θα αποτελέσουν τα κατάλληλα θεμέλια, για την αναδιαμόρφωση της μουσειολογικής διαδικασίας και την επιβολή της αρμόζουσας λειτουργίας. Η παρούσα διπλωματική εργασία, εξετάζει τη σημασία του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού για τη τοπική κοινωνία του Διστόμου καθώς και τη συμβολή του, στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, ενός Δήμου Καλλικρατικού, προτείνοντας τις ανάλογες στρατηγικές επιλογές. Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος για έρευνα και ανάλυση πραγματοποιήθηκε για μια σειρά από λόγους. Αρχικά, το προσωπικό ενδιαφέρον της ερευνήτριας για περαιτέρω μελέτη ενός τόπου που φιλοξενούσε τα παιδικά της χρόνια, το πολιτιστικό και ιστορικό υπόβαθρο της περιοχής που θεωρείται σημείο κατεξοχήν ιστορικό, η επαφή με αξιόλογες προσωπικότητες της περιοχής, οι οποίες συνέδραμαν στο να εκτυλιχθεί ομαλά η συγκεκριμένη έρευνα είναι μερικοί από τους λόγους διερευνητικής ενασχόλησης.

Για την ορθή διεκπεραίωση της διπλωματικής εργασίας, η διαδικασία για την μεθοδολογική πορεία που εφαρμόστηκε ήταν συγκεκριμένη, προκειμένου να αναλυθούν και να εξετασθούν τα δεδομένα των συνεντεύξεων. Η τεκμηρίωση της

έρευνας, αποτελεί και σκοπό της εργασίας, κάτι το οποίο καθίσταται δυνατό με τη χρήση ποικίλων επιστημονικών μεθόδων.

Ειδικότερα, το θεωρητικό κομμάτι της έρευνας, καλύφθηκε από τη βιβλιογραφική επισκόπηση στην οποία υπάγεται το δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο της έρευνας και συγκεκριμένα στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι έννοιες της «Μνήμης» και του «Τραύματος» και πως αυτές επηρεάζουν μια ολόκληρη κοινωνία, από τη μια ασκώντας πίεση, για ηθική δικαίωση και από την άλλη, κουβαλώντας το προσωνύμιο της 'μαρτυρικότητας' ανάγοντάς το σε «μαρτυρικό τόπο». Στο τρίτο κεφάλαιο, επιδιώκεται μια κοινωνικοοικονομική προσέγγιση του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού καθώς και άλλων αξιοσημείωτων υποδομών-μνημείων του Δήμου, τα οποία έχουν συμβάλλει στην βιωσιμότητα της περιοχής, μέχρι στιγμής. Το ερευνητικό μέρος της εργασίας, καλύπτει το τέταρτο κεφάλαιο στο οποίο μέσω της ανάλυσης Swot αναδείχθηκαν τόσο τα δυνατά και αδύνατα σημεία του εσωτερικού περιβάλλοντος, όσο και οι ευκαιρίες και οι απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος του Μουσείου και της περιοχής, σύμφωνα με τα δεδομένα που αναλύθηκαν από τις συνεντεύξεις, ενώ συγχρόνως παρατίθενται και κάποιες Στρατηγικές Προτάσεις αναδιαμόρφωσης όχι μόνο του χώρου του Μουσείου αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, διατυπώνονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης που προηγήθηκε στο σύνολο της εργασίας.

Εισαγωγικό προοίμιο

Φίλε,

εσύ πού διασχίζοντας τή γῆ τῆς Βοιωτίας πρός τά δυτικά, κινεῖσαι, ἐποχούμενος, γιά τῆς Ἀράχωβας τήν γκλαμουριά, ὅταν θα προσεγγίζεις τό ἀρχαῖο ἐκεῖνο τρίστρατο πού ὁ Λάιος, πρῶτος σηματοδότησε μέ τό αἷμα του, χυμένο ἀπ'τοῦ Οἰδίποδα τ'ανήξερο χέρι, μάθε πως κι ἄλλοι νεκροί, δολοφονημένοι ἀπό χέρι που ἤξερε, συντήρησαν τη ματωμένη ὁδοσήμανση στα μέσα του 20^{ου} μ.Χ αἰώνα.

Μείωσε ταχύτητα στά ὄρια τοῦ μαρτυρικοῦ Διστόμου καί κοίτα, δεξιά, ὅπως ἀνεβαίνεις, το κενοτάφιο τῆς οἰκογένειας Λουκᾶ Θεμιστοκλῆ Σφουντούρη.

Θά δεῖς ἕναν μαρμάρينو σταυρό, μ'ἕνα γλυπτό ἀνοιξιάτικο στεφάνι ἀπό μαργαρίτες καί τριαντάφυλλα πού περικλείει ἕνα περιστέρι μ'ανοιχτά φτερά καί στέρνο ἐκτεθειμένο-λές κι ὅ,τι δέχτηκε τοῦ κυνηγοῦ τη σφαῖρα ἐνῶ πετοῦσε.

Στή μαρμαρόπλακα διαβάζεις:

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ Λ.ΣΦΟΥΝΤΟΥΡΗ

ΛΟΥΚΑΣ [ΕΤΩΝ 55]

ΦΛΩΡΟΥ [ΕΤΩΝ 50]

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ [ΕΤΩΝ 3]

ΙΩΑΝΝΗΣ [ΕΤΩΝ 25]

ΟΛΓΑ [ΕΤΩΝ 20]

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ [ΕΤΩΝ 14]

ΕΦΟΝΕΥΘΗΣΑΝ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΤΗ 10-6-1944

Ἄκουσε φίλε,

σ'αυτό τό κενοτάφιο βρίσκεται, μ'ἕναν τρόπο ἢ σύνοψη τῆς τραγωδίας τοῦ Διστόμου. Ὁ Θεμιστοκλῆς πιάστηκε ὀμηρος, με ἄλλους ἔντεκα ξωμάχους, ἀπό τους Γερμανούς, σάν ἔφταναν στό Δίστομο, το μαῦρο Σάββατο στις 10 Ἰουνίου 1944. Λίγο μετά σκοτώσανε τήν ἀδερφή του Παναγιώτα πού ἀμέριμνη ἔβσκε τ'ἄρνια της στό Βρυόρεμα. Ὅσο βαστοῦσε ἡ μέρα μέσα στό χωριό μακέλεψαν οἱ Οὔννοι, νέους γέρους νήπια ζῶα κι ὅ,τι ζωντανό-ἀνάμεσό τους τόν Θεμιστοκλῆ καί τον πατέρα του. Κίνησε ἡ Φλωροῦ κι ἡ Ὀλγα ἡ κόρη της, μέ δυό μουλάρια-σάν μάθανε τά μαῦρα νέα-να φέρουνε τή σκοτωμένη Παναγιώτα τους. Φορτώσανε τό πτωμα της καί ἐπιστρέφοντας ἀπάντησαν τό θάνατο νά φεύγει γιά τή Λειβαδιά συντεταγμένος. Ἦταν ἀπό τά τελευταῖα θύματα. Ἀπόμειναν στίς γράνες τῆς δημοσιᾶς, μαζί με τα μουλάρια τους καί τη νεκρή τους, θερισμένες ἀπό τα πολυβόλα.

Γι'αυτό σοῦ λέω φίλε,

σταμάτα μιά φορά σ'αυτό τό κενοτάφιο τῆς μνήμης.

Ἄφησε ἕνα ἀγριολούλουδο γιά τούς 218 μακελεμένους τοῦ Διστόμου καί συνέχισε, δρέψε την εὐτυχία τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς μας στήν Ἀράχωβα τή νύχτα.

Περνώντας ἀπ'τοῦ Καραϊσκάκη τό ἀγαλμα δεῖξε του πως θυμᾶσαι, κλείνοντάς του πονηρά τό μάτι.

Γιώργος Χ. Θεοχάρης , Από Μνήμης σελ 41

2.Μουσείο και Μνήμη: το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

2.1 Μνήμη και «Δύσκολη Κληρονομιά»

2.1.1 Ιστορία και Μνήμη

Η διάδραση, μεταξύ των εννοιών της μνήμης και της ιστορίας, είναι τέτοια ώστε να δυσχεραίνεται κάθε προσπάθεια προσδιορισμού του εννοιολογικού τους περιεχομένου. Η Μνήμη και η Ιστορία, αποτελούν δυο διαφορετικούς τρόπους πρόσβασης στο παρελθόν (Rusu 2013, Matos 2015).

Απο τη μια, η Μνήμη, συνιστά ένα από τα δομικά στοιχεία του εγκεφάλου και αποτελεί τη βάση της ταυτότητας του ανθρώπου και των αφηγήσεων για τη ζωή του. Είναι στην ουσία μια διανοητική διαδικασία απόκτησης, αποθήκευσης ή και ανάκτησης πληροφοριών κάθε είδους από το άτομο. Το συναίσθημα εξίσου, αποτελεί συστατικό κομμάτι δημιουργίας μνήμης όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Ντόν Άρνολντ, νευροεπιστήμονας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας, στο Λος Άντζελες. Οι θετικές ή οι αρνητικές συναισθηματικές καταστάσεις, τείνουν να θυμούνται από τον άνθρωπο σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι τα ουδέτερα γεγονότα. Πιθανώς, αυτό να συντελείται για λόγους επιβίωσης.

Η ιστορία από την άλλη, διαμορφώνεται κάτω από την πίεση των συλλογικών αναμνήσεων και κάτω από την αμερόληπτη οπτική γωνία του ιστορικού (Πιερ Νορά 1978). Στη πρώτη περίπτωση, μηχανισμοί συμπερίληψης θεσμοποιημένων μορφών μετάδοσης πληροφοριών, όπως είναι το εκπαιδευτικό σύστημα και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και τα γλωσσικά δίκτυα (προφορική παράδοση, οικογένεια, λαογραφία), τροφοδοτούν την αναμάσηση της ιστορικής αλήθειας, οδηγώντας τη μνήμη τόσο την ατομική όσο και τη συλλογική¹ σε σφάλματα, ελλείψεις, και διαστρεβλώσεις, γεγονός που την εμποδίζει να είναι ένας ακριβής καθρέφτης του παρελθόντος (González 2009; Rusu 2013; Bernstein et al., 2014; Matos, 2015). Η

¹ Ως συλλογική μνήμη, σύμφωνα με τον Πιέρ Νορά (1978), ορίζεται ως «αυτό που μένει από το παρελθόν στο πλαίσιο βιώματος των ομάδων» ή ως «αυτό που οι ομάδες δημιουργούν με το παρελθόν τους». Οι κοινωνίες των οποίων η κοινωνική μνήμη είναι κυρίως προφορική ή εκείνες που συγκροτούν τη γραπτή συλλογική μνήμη τους είναι αυτές που μας επιτρέπουν να συλλάβουμε καλύτερα τούτη τη πάλη για κυριαρχία της ανάμνησης και της παράδοσης, δηλαδή τη διαχείριση της μνήμης (Jacques, 1998). Βάσει των παραπάνω, δεν θα πρέπει να αγνοούνται οι καθαυτοί τόποι της ιστορίας στους οποίους πρωταγωνιστές και δημιουργοί είναι τα ίδια τα κράτη, τα κοινωνικά και πολιτικά περιβάλλοντα και οι κοινότητες ή γενιές που διαδέχονται τα γεγονότα.

μνήμη στο πλαίσιο της συλλογικής μνήμης, τείνει να προσαρμόζεται στα εκάστοτε κυρίαρχα πολιτικά συμφέροντα και αντιλήψεις (Rusu, 2013; Ho, 2013). Τα άτομα μαθαίνουν να θυμούνται αυτά που θυμάται η κοινωνική ομάδα στην οποία ανήκουν είτε πρόκειται για οικογένεια, είτε για επαγγελματική ομάδα, ή εθνοτική/εθνική/τοπική κοινωνία (Halbwachs, 1992). Συνήθως, οι άνθρωποι εξαρτώνται από τους άλλους, για να διαμορφώσουν τις αναμνήσεις τους, ενώ είναι σε θέση να αναδιαμορφώσουν το παρελθόν, για να ικανοποιήσουν τους ανθρώπους με τους οποίους το συζητούν. Οι αφηγήσεις των άλλων χρησιμοποιούνται προκειμένου το άτομο να αποκτήσει εμπιστοσύνη στις δικές του αναμνήσεις (Thelen 1990α, 1990β). Αναφορικά με την αμεροληψία του ιστορικού, δεν απαιτεί παρά τιμιότητα από τη πλευρά του. Η χρήση της μνήμης ως αποδεικτικού υλικού πρέπει να αντιμετωπίζεται με μεγάλη προσοχή και διάκριση από τους ιστορικούς και όλους εκείνους που αναζητούν έγκυρες πληροφορίες για το παρελθόν (Kavanagh, 2000). Αν και η μνήμη συνιστά ένα διακύβευμα της εξουσίας, αν και επιτρέπει συνειδητές ή ασυνείδητες χειραγωγήσεις, αν και υπακούει σε ατομικά ή συλλογικά συμφέροντα, η ιστορία όπως και όλες οι επιστήμες, έχει ως πρότυπό της, την αλήθεια. Αυτό βέβαια, φαντάζει ένα δύσκολο και προβληματικό ποιοτικό χαρακτηριστικό, η απόδοση δηλαδή, της αντικειμενικότητας από τον ιστορικό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Jacqueline de Romilly, καθώς η ερμηνεία του παρελθόντος είναι σχεδόν αδύνατο να μην φέρει το στίγμα του ιστορικού, το οποίο απολήγει σε κάποιο προσωπικό συναίσθημα ή προκατάληψη.

2.1.2 Τραύμα, Τραυματική Μνήμη και «Δύσκολη Κληρονομιά»

Το τραύμα, αποτελεί μια ενδόμυχη ρωγμή, στη ψυχή του ανθρώπου, ή του κοινωνικού ιστού, όταν αναφερόμαστε, σε επίπεδο συλλογικότητας. Συγκεκριμένες αιτίες προκαλούν το τραύμα, αιφνιδιάζοντας τον άνθρωπο και θέτοντας παράλληλα σε κίνδυνο, όχι μόνο την σωματική του αρτιμέλεια, αλλά και τη ψυχική του υγεία (Παπανδρέου, 2018). Η αιφνίδια αυτή «εισβολή», του αναπάντεχου και τραυματικού βιώματος, λειτουργεί κατασταλτικά στη λογική του ανθρώπινου νου να συλλάβει και να επεξεργαστεί ορθά αυτό που συνέβη, συνιστώντας φραγμό για τη λειτουργία της μνήμης και τη διαδικασία του πένθους, το οποίο, αποτελεί αναγκαίο στάδιο για τη κατανόηση του (Παπανδρέου, 2018). Η προσωπική άρνηση του τραύματος και εν τέλει

η απόθεση του, δρα αμυντικά στην οδύνη που το προκαλεί. Σύμφωνα με έρευνα του κοινωνικού ανθρωπολόγου και ψυχιάτρου William Halse Rivers, οι άνθρωποι οι οποίοι είναι ψυχικά τραυματισμένοι, προσπαθούσαν να μη θυμούνται, είτε συνειδητά, είτε ασυνείδητα απωθούσαν το κομμάτι των αναμνήσεών τους. Παράδειγμα αποτελούν οι επιζώντες του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, των οποίων οι εγκλωβισμένες μνήμες, κληροδοτήθηκαν στις επόμενες γενιές, σαν κειμήλιο της κατακερματισμένης ταυτότητας τους και έτσι αποτέλεσαν τη πρώτη γενιά μνήμης του 20^{ου} αιώνα (Lemonidou, 2019). Είναι αναμφισβήτητο, πως οι άνθρωποι έρχονται σε δύσκολη θέση, όταν πρέπει να αναφερθούν στο τραυματικό παρελθόν και ακόμη χειρότερα όταν δεν είναι έτοιμοι να έρθουν αντιμέτωποι με αυτό (Λιάκος, 2008). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Boll, όταν κάποιος εκτίθεται υπερβολικά στο τραύμα -όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των συνεντεύξεων- η όλη διαδικασία έχει αρνητική επίδραση πάνω στο θύμα, καθώς το ίδιο συγκλονίζεται και τραυματίζεται όταν φέρνει στη θύμησή του τα γεγονότα που τον τραυμάτισαν και μιλάει για αυτά. Να μην παραληφθεί, να αναφερθεί, πως πολλές φορές, έχει παρατηρηθεί και το αντίστροφο· όταν η κατάθεση μαρτυρίας λειτουργεί «σαν ανακούφιση» για το θύμα, το οποίο έχει υποστεί την τραυματική εμπειρία. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια της «δύσκολης κληρονομιάς», συνδέεται με ενδεικτικά γεγονότα όπως εκείνα των εμφύλιων συρράξεων, του ναζιστικού παρελθόντος, της δουλείας, της πολιτικής καταπίεσης και του ρατσισμού, τα οποία στιγμάτισαν ολόκληρες κοινότητες, οι οποίες βίωσαν τον απόλυτο αποτροπιασμό της εμπειρίας του τραύματος.

2.1.3 Τα Μουσεία Μνήμης

Τα μουσεία, αποτελούν χώρους , όπου οι άνθρωποι πηγαίνουν για να σκεφτούν και να αισθανθούν, για το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος καθώς και ότι τα μουσεία, χρησιμοποιούνται, για να επιβεβαιώσουν συγκεκριμένους σκοπούς της ανθρωπότητας (O'Neill, 1994). Η αφηγηματική έκφραση της ιστορικής συνείδησης συντελείται μέσω είτε αποκλειστικά γλωσσικής εκφοράς, είτε μνημείων και ιστορικών συμβόλων (Παπανδρέου, 2018). Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων, ορίζει τα Μουσεία ως θεματοφύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς της

ανθρωπότητας, καθώς διασώζουν το άυλο και υλικό κομμάτι αυτής και παράλληλα το ερμηνεύουν, προβάλλοντάς το. Ήδη, από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, το κομμάτι της επονομαζόμενης «δύσκολης κληρονομιάς», έχει ενταχθεί στο πλαίσιο της πολιτιστικής κληρονομιάς μουσειών διαφόρων χωρών. Τα Μουσεία-Πεδία Μνήμης, αποτελούν χώρους, των οποίων ο κοινωνικός ρόλος πλαισιώνεται με αμφιλεγόμενες ιστορίες και αρνητικά γεγονότα του παρελθόντος, που σχετίζονται με πόνο, θάνατο και καταστροφές, όπως περιγράφονται στη «Διεθνή Χάρτα Μουσείων Μνήμης» της ιστοσελίδας της Διεθνούς Ένωσης Μνήμης Ολοκαυτώματος (International Holocaust Remembrance Alliance, 2020). Σκοπός τους είναι, να προστατεύσουν την αξιοπρέπεια των θυμάτων από κάθε είδους εκμετάλλευση, και να συμβάλλουν στην ερμηνεία και απόδοση των ιστορικών-πολιτικών γεγονότων που διαδραματίστηκαν στο παρελθόν, διαμορφώνοντας μια αδέσμευτη κριτική σκέψη, απέναντι στα τότε συμβάντα. Αναφερόμενοι λοιπόν, στα Μουσεία-Πεδία Μνήμης, εννοούνται οι χώροι εκείνοι, οι οποίοι δεν περιορίζονται μόνο στις κτιριακές εγκαταστάσεις του χώρου από τον οποίο αποτελείται ένα Μουσείο, αλλά και εκτείνονται πέρα αυτού, όπως είναι οι χώροι Μνημείων, Μουσουλείων και γενικά Πεδίων, των οποίων η έδρα, είναι κάποιος πρωτότυπος χώρος, όπου εκτυλίχθηκαν τα αποτρόπαια ιστορικά δράγματα και που ταυτίζονται με την ιστορική μνήμη της περιοχής.

2.2 Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

2.2.1 Μαρτυρικοί τόποι στην Ελλάδα

Αποτελεί γεγονός, ότι εγχώριοι μνημονικοί νόμοι θεσπίζονται ήδη από τη τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, με κύριο μέλημα την ανάδειξη της ιστορικής τραυματικής μνήμης του Β Παγκοσμίου πολέμου, σε επίπεδο ηθικής και δικαιοσύνης (Ζάικος Ν. 2018). Τα τραγικά γεγονότα, που διαδραματίστηκαν στις 13/12/1943 στα Καλάβρυτα, με την μαζική εκτέλεση σχεδόν όλου του ανδρικού πληθυσμού, κατατάσσουν τη πόλη των Καλαβρύτων ως Μαρτυρική Πόλη των Καλαβρύτων, με το πρώτο νομοθέτημα στο οποίο μνημονεύονται κτηνωδίες των δυνάμεων της κατοχής σε βάρος των ελληνικών πόλεων και χωριών. Συνακόλουθα, από το 1997 και έπειτα, ο χαρακτηρισμός

«μαρτυρικός τόπος» αποδόθηκε σε ακόμη περισσότερα χωριά και πόλεις, οι οποίες, είχαν υποστεί τις βιαιοπραγίες των κατοχικών δυνάμεων εν έτη 1941-1944 και τις επακόλουθες καταστροφές (ανθρώπινες απώλειες, υλικές ζημιές) και όπως όριζε ο νόμος (2503/1997 άρθρ.18 παρ. 5). Η διαδικασία χαρακτηρισμού μιας περιοχής, ως «μαρτυρικό τόπο», ξεκινά με την κατάθεση του αντίστοιχου αιτήματος στο Υπουργείο Εσωτερικών, έπειτα αποφάσεως Δημοτικού Συμβουλίου της κοινότητας. Ο ορισμός τριμελούς επιτροπής, κατόπιν υπουργικής αποφάσεως, η οποία εκπροσωπεί την ιστορική κοινότητα, η οποία αποτελείται, από έναν καθηγητή της Νεοελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών-εκπρόσωπο της ακαδημαϊκής ιστορικής κοινότητας, από ένα δήμαρχο αναγνωρισμένου του μαρτυρικού τόπου, και τέλος από τον προϊστάμενο της αρμόδιας διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών. Ακολουθεί εξέταση των φακέλων υποβολής των αιτημάτων από τη τριμελή επιτροπή, της οποίας η σύσταση προαναφέρθηκε και έπειτα κατάθεση αιτιολογημένης πρότασής της στον Υπουργό Εσωτερικών. Για την έγκριση της απόφασης, λαμβάνονται υπόψη τρεις παράμετροι οι οποίοι πρέπει να πληρούνται:

Α)Ολοκληρωτική καταστροφή οικημάτων από αιτίες πυρπόλησης, ανατίναξης ή βομβαρδισμού.

Β)Ανθρώπινες απώλειες, οι οποίες ανέρχονται στο 10% του συνολικού πληθυσμού της κοινότητας, την συγκεκριμένη τότε περίοδο και οφείλονται σε ομαδικές ή μεμονωμένες εκτελέσεις ή και σε άλλες αιτίες, όπως «τυφλοί» πυροβολισμοί αμάχων κ.λπ.

Γ)Προσέγγιση του «80% επί του συνόλου», των κατεστραμμένων οικιών και του «10% επί του συνόλου» των ανθρώπινων απωλειών της κοινότητας, για τους παραπάνω λόγους, κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, λαμβανομένων υπόψη και των απολύτων μεγεθών των απωλειών. Προκειμένου, να χαρακτηριστεί μια πόλη, ως «Μαρτυρική», γίνεται επικύρωση με έκδοση Προεδρικού Διατάγματος. Αξιοσημείωτο, αποτελεί το γεγονός, πως μέχρι σήμερα, έχουν αναγνωριστεί 140 μαρτυρικές κοινότητες, οι οποίες, είναι κομμάτια 60 δήμων της χώρας και βρίσκονται υπό εξέταση και άλλες περιπτώσεις κοινοτήτων, που διεκδικούν τον χαρακτηρισμό αυτό. Όσες μαρτυρικές περιοχές, έχουν αναγνωριστεί ως μαρτυρικές, απαρτίζουν το «Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών της Ελλάδος 1940-1945» το οποίο αποτελεί, αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με έτος ίδρυσης τις 12 Δεκεμβρίου του 2000, και με έδρα τα Καλάβρυτα.

Ωστόσο, η έννοια «μαρτυρικός τόπος», όπως θα αναρωτιούνταν κανείς, λαμβάνει διαφορετικές διαστάσεις όσο αφορά την ένταση, τα χαρακτηριστικά και τις αιτίες του βιώματος, το οποίο θεωρείται τραυματικό. Σε τόπους, όπως η Υπάτη στη Φθιώτιδα και

η Κάνδαμος στα Χανιά Κρήτης, υπέστη συντριπτική καταστροφή από τις θηριωδίες των ναζί κατακτητών. Άλλα χωριά, όπως το Δίστομο, το οποίο είναι το επίκεντρο της έρευνάς μας, το Κομμένο της Άρτας και ο Χορτιάτης στη Θεσσαλονίκη, αποτέλεσαν χωριά σταθμούς, στα οποία οι Γερμανοί στρατιώτες, ξέσπασαν τα αρχέγονα ένστικτά τους και λειτουργώντας σαν κτήνη, δολοφόνησαν βρέφη και βίασαν γυναίκες. Στα Καλάβρυτα Αχαΐας και στο Κοντομαρί Κρήτης, έγιναν μαζικές εκτελέσεις του ανδρικού πληθυσμού. Άλλα χωριά, όπως η Αγία Ευθυμία στη Φωκίδα, και το Δομένικο στη Λάρισα, βίωσαν τις βαρβαρότητες των ιταλικών στρατευμάτων, ενώ αξιοσημείωτη αναφορά, αποτελεί και η εξόντωση του εβραϊκού πληθυσμού της Θεσσαλονίκης και η ένταξή της, στο Δίκτυο των μαρτυρικών πόλεων. Τα τραυματικά βιώματα κάθε μαρτυρικής κοινότητας, καθώς και η πορεία που χαράσσουν στο τρόπο διαχείρισης της μνήμης, συνιστούν συλλογικότητες, που αφογκράζονται κοινούς στόχους και αιτήματα, τα οποία αναγράφονται στο καταστατικό και στις δράσεις του Δικτύου των μαρτυρικών πόλεων. Ανάμεσα στους στόχους του Δικτύου, συμπεριλαμβάνεται η διασύνδεση μεταξύ των μαρτυρικών κοινοτήτων, όχι μόνο σε ελληνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η προβολή της ιστορίας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές δίκτυο, προκειμένου να αποφευχθούν τέτοιου είδους ολέθρια σφάλματα στο μέλλον και να προωθηθεί, η συνεργασία μεταξύ των τοπικών φορέων και μη. Το ζήτημα της διεκδίκησης ηθικών και υλικών αποζημιώσεων, αποτελεί στόχο υψίστης σημασίας, για το καταστατικό του Δικτύου Μαρτυρικών πόλεων, προκειμένου να αποδοθεί η δικαιοσύνη, στις κοινότητες που πλήγηκαν από τις βαρβαρότητες του πολέμου και να αξιοποιηθούν πόροι και μέσα για την ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Οι τόποι μνήμης, οι οποίοι υπέστησαν τη ναζιστική βαρβαρότητα, πρωτοστάτησαν στον αγώνα κατά του ναζισμού και οι οποίοι συναπαρτίζουν το Δίκτυο Μαρτυρικών κοινοτήτων, συντελούν στη διαμόρφωση συλλογικών ταυτοτήτων επανενεργοποιώντας το παρελθόν προκειμένου να νοηματοδοτήσει το παρόν (Παπανδρέου, 2018). Έτσι, «ενεργήματα μνήμης», συντελούνται στις μαρτυρικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των μουσείων που ιδρύονται και των μνημείων που ανεγείρονται, των εκδηλώσεων μνήμης που επιτελούνται κάθε χρόνο, καθώς και των συλλόγων και των αδελφοποιήσεων, που παίρνουν μέρος σε αυτές. Κοινές δράσεις του Δικτύου, περιλαμβάνουν, τη δημιουργία επίσημης ιστοσελίδας, για την ανάδειξη των μαρτυρικών κοινοτήτων, έκδοση λευκώματος προκειμένου να αναδειχθεί η ιστορία των τόπων αυτών, αλλά και από κοινού συντονισμός της δράσης τους, με φορείς και συλλογικότητες της χώρας και του Γερμανικού κράτους, όπως το Εθνικό

Συμβούλιο Διεκδίκησης των Οφειλών της Γερμανίας, προς την Ελλάδα (ΕΣΔΟΓΕ) και η ομάδα από το Αμβούργο -AK Distomo- με σκοπό, την γνωστοποίηση, των ναζιστικών εγκλημάτων στην Ελλάδα, σε διεθνές επίπεδο και τη προώθηση του αιτήματός, για διεκδίκηση των αποζημιώσεων.

2.2.2 Οι Οφειλές της Γερμανίας στην Ελλάδα: ένα ανεκπλήρωτο ιστορικό χρέος

Το ζήτημα των γερμανικών οφειλών, παραμένει «καίριο πλήγμα», του οποίου οι διαστάσεις εκτείνονται σε ιστορικό, ηθικό, νομικό και πολιτικό επίπεδο, με σκοπό την ανάδειξή του, για την αποκατάσταση της ιστορικής αδικίας και τον κατευνασμό του αγώνα, της διεκδίκησής τους. Οι Γερμανικές Οφειλές ή οι «οφειλές των επανορθώσεων», όπως συχνά, παρατίθενται στην κοινή βιβλιογραφία, αποσκοπούν στην οικονομική αποκατάσταση βλαβών/ζημιών, μετά από αθέτηση και καταπάτηση, του ανθρωπιστικού διεθνούς δικαίου. Με αυτό το τρόπο, επιδιώκεται ένας ισοσκελισμός των υλικών και ανθρωπιστικών συνεπειών των επιθετικών πολέμων, των εγκλημάτων πολέμου, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των οποίων η εκδήλωση αναζωπυρώνεται κατά τη διάρκεια πολέμων, εμφύλιων πολέμων και άλλων ακραίων πράξεων βίας (Roth, Rubner 2017). Σημαντικοί όροι, οι οποίοι διέπουν τη Συνθήκη της Χάγης, καταπατήθηκαν ακράδαντα, κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου.

Συγκεκριμένα, γίνεται μνεία, για την απαγόρευση των απελάσεων, των μετοικήσεων για την κράτηση ομήρων και τη δολοφονία αιχμαλώτων, για τους βιασμούς και τα βασανιστήρια, καθώς και κάθε άλλης μορφής ταπείνωσης και κακοποίησης. Τα γυναικόπαιδα, χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας, ενώ στη περίπτωση των ανταρτών, ειδικά όσοι είναι ενταγμένοι σε κάποιο αντιστασιακό κίνημα-σχήμα και επιδεικνύουν τα όπλα που κατέχουν, θα πρέπει να μεταχειρίζονται, ως αιχμάλωτοι στη περίπτωση σύλληψής τους. Η λανθασμένη εφαρμογή ορών μιας συμφωνίας, που διέπουν την παραπάνω Σύμβαση, αναφορικά με τον πόλεμο στη ξηρά, από τη πλευρά των Γερμανών, αποτέλεσε παράβαση του Διεθνές Δικαίου και επέφερε δαπάνες πέρα του επιτρεπτού ορίου, τις οποίες εξαναγκάστηκαν να καταβάλλουν οι κατοχικές

Κυβερνήσεις. Έτσι, στις 14/3/1942 γεννιέται μια ακόμη ορολογία, η έννοια του Κατοχικού Δανείου, το οποίο τροφοδοτούσε τα στρατεύματα της Κατοχής και τις πολεμικές επιχειρήσεις των Δυνάμεων του Άξονα και σε άλλα μέτωπα, οδηγώντας τη χώρα, σε πληθωρισμό, σε πλήρη κατάρρευση της οικονομίας της και σε υποσιτισμό του πληθυσμού της. Η εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από τη Γερμανία ήταν τέτοια, ώστε να ακυρώνεται εύκολα η οποιαδήποτε ελληνική απόπειρα ουσιαστικής έγερσης του ζητήματος (Ραδιόπουλος,2019). Εκτός αυτού, η επιβολή του ισχυρότερου, στη προκειμένη περίπτωση η Γερμανία, της δίνει το δικαίωμα να κάνει λόγο για οφειλές μεταχρονολογημένες μετά το πέρας τόσων ετών και ολόκληρων γενεών. Παρ' όλα αυτά, άξιο αναφοράς, αποτελεί το ποσοστό των επανορθώσεων και των αποζημιώσεων της Γερμανίας προς το ελληνικό κράτος, το οποίο ανέρχεται σε μικρότερο του 1%, των συντηρητικά υπολογισμένων, το έτος 1945 (Ραδιόπουλος, 2019). Ο λογαριασμός της Ελλάδας, ανέρχεται περίπου σε 190 δισεκατομμύρια ευρώ και σαν χώρα, ανήκει στην ομάδα των χωρών, των «μικρών συμμάχων», των οποίων οι απαιτήσεις επανόρθωσης και αποζημίωσης, αντιμετωπίστηκαν τα τελευταία εβδομήντα χρόνια, με διάκριση εις βάρος τους (Roth, Rubner 2017). Κοινή παραδοχή θα πρέπει να ληφθεί το γεγονός, πως η απαίτηση των οφειλών από τη Γερμανία, δεν φέρει εκδικητικό χαρακτήρα, ούτε λαμβάνει τη μορφή αντιπαράθεσης προς το πρόσωπο της Γερμανίας, αντιθέτως, αποσκοπεί στην συμφιλίωση μεταξύ των χωρών και στην ανάδειξη της ιστορικής πραγματικότητας και αλήθειας, καθώς μόνο η αλήθεια, μπορεί να θέσει τα θεμέλια, πάνω στα οποία, θα στεριώσουν και θα εμβαθύνουν, οι ελληνογερμανικές σχέσεις. Σύμφωνα και με τον Αργύρη Σφουντούρη, για τον οποίο, θα γίνει λόγος σε επόμενο κεφάλαιο, η ιστορική αλήθεια, είναι προϋπόθεση, της ιστορικής δικαιοσύνης. Ακρογωνιαίος λίθος, σε όλη αυτή τη προσπάθεια συμφιλίωσης, συνιστά, το κατά πόσο πρόθυμη είναι η γερμανική πλευρά, ώστε να διδαχθούν τα εγκλήματα της Κατοχής, στα γερμανικά σχολεία. Ωστόσο, βασική παράμετρο, συνιστά η άγνοια της γερμανικής κοινωνίας, για τα εγκλήματα των Γερμανών κατακτητών, γεγονός που θα μπορούσε να φέρει αποτελέσματα, μη αναμενόμενα με τη διαφορετική αντίδρασή της, ως προς τις πολεμικές οφειλές. Εάν για παράδειγμα, η γερμανική κοινωνία, είχε γνώση για τα ακριβή δρώμενα τη 10^η Ιουνίου, το 1944 στο Δίστομο, την ίδια μέρα, που στη γαλλική επαρχία Oradour,

διαπράχθηκε παρόμοιο μαζικό έγκλημα, από δυνάμεις των SS² και εκτελέστηκαν 642 άμαχοι άνθρωποι μεταξύ τους και γυναικόπαιδα, ίσως το γερμανικό κράτος να ήταν πιο επιεικές. Θα πρέπει λοιπόν, να καταστεί σαφές, στην εκάστοτε ηγεσία του Βερολίνου, πως το καταστροφικό αποτύπωμα που άφησαν οι Γερμανοί στρατιώτες στο ελληνικό έθνος, οι οποίοι έδρασαν για το όνομα της χώρας τους, ήταν αδιανόητο. Οι πληγές παραμένουν ανεξάλειπτες μέχρι και σήμερα, το ίδιο και οι αγώνες για την διεκδίκηση. Μαρτυρίες θυμάτων και συγγενών αυτών, δηλώνουν πως δεν υπάρχει αντίτιμο για τη καταστροφή αυτή. Ωστόσο, η ειλικρινής μεταμέλεια και η καταβολή ενός ουσιαστικού τμήματος των πολεμικών οφειλών, θα μπορούσε να δηλώσει την έμπρακτη «συγγνώμη» του γερμανικού κράτους, ως ένα βαθμό, το οποίο τείνει να παραβιάζει και να αρνείται τις προβλεπόμενες από το Διεθνές Δίκαιο οφειλές της, γεγονός το οποίο, δεν του περιποιεί και ιδιαίτερη τιμή.

2.2.3 Το Μαρτυρικό γεγονός της 10^{ης} Ιουνίου 1944

Η 10^η Ιουνίου, μια ημέρα σχεδόν συνηθισμένη, για το φιλήσυχο χωριό στους πρόποδες του Ελικώνα και του Παρνασσού, το Δίστομο, σηματοδότησε την έναρξη ενός αγώνα διερώτησης για την ίδια την υπόσταση, της ανθρώπινης φύσης (Πατατζής Σ, 1944). Λίγες μέρες πριν, είχε ξεκινήσει στη Νορμανδία η απόβαση (Επιχείρηση Ποσειδώνας) ενώ παράλληλα, στο ρωσικό μέτωπο, διακόσιες γερμανικές μεραρχίες αναγκάστηκαν να οπισθοχωρήσουν, μια σθεναρή ελπίδα αισιοδοξίας κατέκλισε, έστω και στιγμιαία πολλούς από τους χωρικούς. Για τούτο ένιωθαν τόση χαρά, σαν έφτασε η βλογημένη μέρα του θερισμού. Θεριστής ο μήνας...και ο Γερμανός έφτανε κι αυτός αναπάντεχος θεριστής της ζωής. Σε ώρα χαράς, ήρθε το κακό χαμπέρι (Σιγούρος Μ., 1946). Και το κακό, δεν άργησε να γίνει. Μπροστά στην επερχόμενη ήττα, συναισθήματα βαρβαρότητας κατέκλυσαν τον Γερμανό κατακτητή, με αποτέλεσμα την εξαπόλυση εντολών γενοκτονίας. Το τραγικό γεγονός, το οποίο βύθισε ένα ολόκληρο χωριό σε

² **Ες-Ες:** Διαβόητη παραστρατιωτική οργάνωση του Εθνοσοσιαλιστικού (Ναζιστικού Κόμματος) της Γερμανίας, η οποία ιδρύθηκε στις 4 Απριλίου 1925 ως προσωπική φρουρά του Αδόλφου Χίτλερ και με την άνοδο των Ναζί στην εξουσία (1933), άρχισε να αποκτά δύναμη. Καταλογίζεται με πλήθος εγκληματικών πράξεων, εντός ορίων αλλά και εκτός της Γερμανίας, κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Το αρκτικόλεξο SS, με το οποίο έμεινε στην ιστορία, προέρχεται από τη σύνθετη γερμανική λέξη «Schutzstaffel» το οποίο σημαίνει «Κλιμάκιο Προστασίας».

λουτρό αίματος, ξεκινάει κάπως έτσι. Εκείνο το μεσημέρι, μια φάλαγγα επτά αυτοκινήτων, με Γερμανούς στρατιώτες (2^{ος} λόχος του 2^{ου} τάγματος του 7^{ου} Συντάγματος της 1^{ης} Μεραρχίας των SS με έδρα τη Λιβαδειά) ξεκίνησαν από τη Λιβαδειά, με κατεύθυνση το Δίστομο, από την ενημέρωση για ενίσχυση των αντάρτικων δυνάμεων, στη περιοχή αυτή. Της φάλαγγας που προπορεύονταν, Γερμανοί, επιτάξανε δυο ιδιωτικά αυτοκίνητα, μέσα στα οποία ήταν ντυμένοι με πολιτικά, παριστάνοντας Έλληνες, οι οποίοι κρατούνταν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, με σκοπό να ξεγελάσουν τα αντάρτικα στρατεύματα και έτσι ξεκίνησαν για την Αράχωβα, με σκοπό την εκκαθάριση της περιοχής από αντάρτικες δυνάμεις. Κατά τη πορεία τους, στη περιοχή του Καρακόλιθου, λίγο πιο μετά από τη Λιβαδειά δεν δίστασαν, να σκοτώσουν πέντε αγρότες και να συλλάβουν άλλους δώδεκα. Λίγο αργότερα, στη διασταύρωση Διστόμου-Αράχωβας, ενώθηκαν με άλλη γερμανική φάλαγγα, εξήντα αυτοκινήτων, η οποία είχε ξεκινήσει από την Άμφισσα. Η είσοδος τους, στο χωριό Δίστομο, προκάλεσε ανησυχία στους χωρικούς, όταν εκείνοι αντιλήφθηκαν, τους όμηρους που κρατούσαν. Ο επικεφαλής των Γερμανών, απορρίπτει τη πρόταση για συνάντηση, του προέδρου του χωριού και του παππά, μιας και δεν είχε βοηθηθεί από τους ίδιους, όταν τους είχε ζητήσει πληροφορίες, για κινήσεις των ανταρτών, στο παρελθόν. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί, πως διακρίνεται μια πολιτική αντιποίνων, σε πρώιμο στάδιο βέβαια, η οποία θα αποβεί μοιραία αργότερα. Στη συνέχεια, οι Γερμανοί ενώ τοποθετήθηκαν σε υψώματα γύρω από το χωριό, με σκοπό τον έλεγχο της περιοχής, έδωσαν εντολή να κλειστούν όλοι στα σπίτια τους, διαφορετικά όποιος προσπαθήσει να διαφύγει θα θεωρηθεί αντάρτης και θα εκτελεστεί.

Μετά τη συλλογή πληροφοριών, μέσω απειλών και εκφοβισμών, για την ύπαρξη ανταρτών κοντά στη περιοχή Στείρι, ξεκίνησε ένα τμήμα της φάλαγγας στο οποίο Γερμανοί ήταν ντυμένοι με πολιτικά, όπως και προαναφέρθηκε, για τη περιοχή εκείνη και έπεσαν επάνω σε ενέδρα ανταρτών, που είχαν στήσει κοντά στο εξωκλήσι του Αγίου Συμεών, που είχαν στρατοπεδεύσει στη περιοχή, και είχαν ενημερωθεί εκ των προτέρων για την έλευση ναζιστικών δυνάμεων. Η δίωρη αναμέτρηση, μεταξύ ανταρτών της ΕΛΑΣ και Γερμανών κατακτητών, επέφερε σχεδόν πενήντα απώλειες για τη γερμανική φάλαγγα, μέσα στις οποίες και ο Διοικητής τους. Σε αυτό το σημείο, ξεκινάει η πολιτική αντίποινων. Οργισμένος ο επικεφαλής, λοχαγός Λαουτενμπαχ από τις απώλειες, εξαπολύει διαταγές πλήρους εξόντωσης άμαχου πληθυσμού. Και κάπως έτσι, ξεκίνησε μια από τις μεγαλύτερες κτηνωδίες των Γερμανών κατακτητών, στον

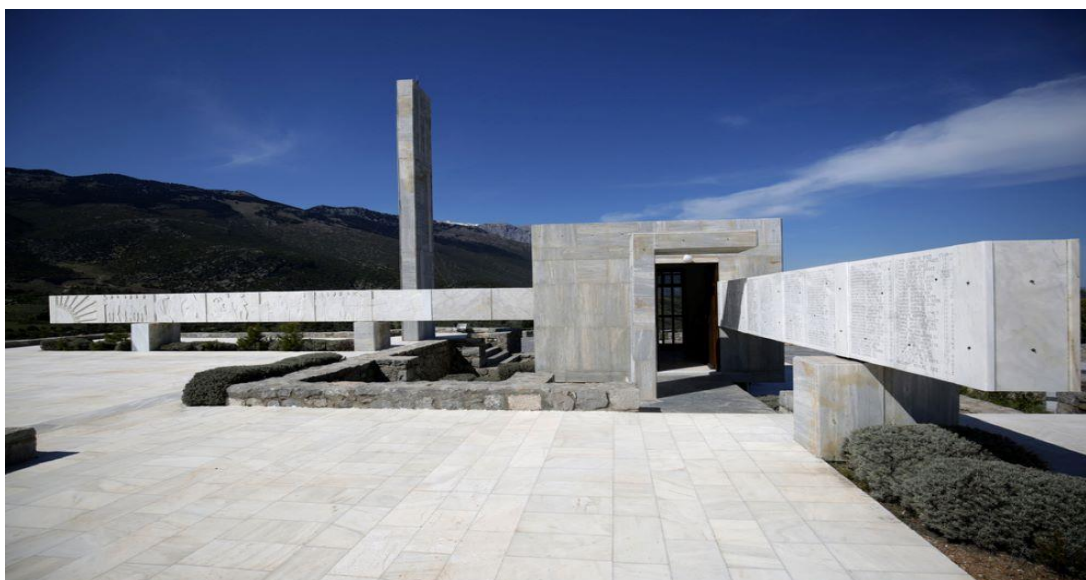
ελλαδικό χώρο. Καθώς δεν συνάντησαν ψυχή στο χωριό Στείρι, ξεχύθηκαν προς το Δίστομο, όπου ήταν σίγουροι ότι υπάρχει μπόλικο αίμα να πιούν (Πατατζής Σ.,1994). Από τους 1800 κατοίκους του χωριού, περίπου τριακόσιοι παρέμειναν, ανάμεσα στους οποίους ήταν, ηλικιωμένοι, γυναικόπαιδα, άρρωστοι, ανάπηροι και νομοταγείς. Οι υπόλοιποι, είχαν φύγει από το χωριό. Το φονικό που ακολούθησε, ήταν άνευ προηγουμένου. Οι Γερμανοί, μπήκανε ορμητικά, σε σπίτια αμάχων και δεν δίστασαν να εκτελέσουν, οποιονδήποτε βρεθεί στο διάβα τους. Αποκεφάλισαν τον ιερέα του χωριού, σκότωσαν βρέφη και μικρά παιδιά και δεν δίστασαν να βιάσουν και γυναίκες, οι οποίες ήταν μισοπεθαμένες. Τα θύματα της σφαγής ανέρχονται σε 228 εκ των οποίων 114 ήταν γυναίκες, 104 άντρες, 45 παιδιά και έφηβοι και 20 βρέφη.

2.2.4 Το Μουσείο και το Μουσολείο Διστόμου

Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού αλλά και το Μουσολείο, συγκαταλέγονται στη κατηγορία των Μουσείων Μνήμης, καθώς μέσα από αυτά, εντυπώνεται η οδυνηρή τότε ημέρα της 10^{ης} Ιουνίου, της βάνουσης εκτέλεσης αμάχων από τους Ναζί κατακτητές, τις ακρότητες που οι ίδιοι διέπραξαν, δίνοντας την ευκαιρία στον επισκέπτη, να αναβιώσει πρωτόγνωρα συναισθήματα μιας άλλης εποχής, η οποία θάφτηκε, στις στάχτες του πολέμου. Στη περίπτωση του Διστόμου, μελετάται η σύνδεση του συλλογικού υποκειμένου, η κοινωνία του Διστόμου, με το συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός, τη σφαγή του Διστόμου, μέσω μνημείων και εκδηλώσεων μνήμης. Ο χώρος του παλαιού Δημοτικού Σχολείου του Διστόμου, όπως διαμορφώθηκε το 2005, στεγάζει το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, το οποίο αποτελεί ένα πέτρινο κτήριο και του οποίου η εγκατάσταση, είναι σε κεντρικό σημείο του χωριού, στο απέναντι ακριβώς σημείο από όπου βρίσκεται το Δημαρχείο και διαγώνια από αυτό. Το εμβληματικό και συνάμα λιτό πέτρινο κτήριο, στεγάζει σωρεία αναμνήσεων, από ένα ιστορικό παρελθόν, με παγκόσμια επιρροή, για το μέλλον της ανθρωπότητας.

Το σύνολο του χώρου του, συγκροτείται σε περίπου 200 τ.μ. και απαρτίζεται από δυο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο-όροφο, θα δει κανείς, κρεμασμένες σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα, τις προσωπογραφίες όλων των σφραγισθέντων, καθώς και τον ειδικό χώρο απεικόνισης του οστεοφυλακίου, του οποίου βέβαια, η απόφια συλλογή βρίσκεται στον ιερό χώρο του Μουσολείου του Διστόμου. Στο προθάλαμο, καθώς

εισέρχεται κανείς, χαρακτηριστική είναι η ύπαρξη ιστορικού υλικού, εφημερίδων και περιοδικών εκδόσεων της εποχής εμπλουτισμένο με διάφορα άρθρα, μαρτυρίες και εικόνες, ενώ εμβληματικά δεσπόζει η φωτογραφία της μαυροφορεμένης τότε 19χρονης Μαρίας Παντίσκα, συμβόλου του ναζιστικού αποτυπώματος στο Δίστομο (βλέπε Εικόνα 1.1). Στο ισόγειο, έχει δημιουργηθεί αίθουσα οπτικοακουστικού υλικού, μέσω ευρωπαϊκού προγράμματος, όπου στα πλαίσια της εκπαιδευτικής ξενάγησης, γίνεται παρουσίαση ενός ημίωρου ντοκιμαντέρ, στο οποίο εξιστορείται η Σφαγή του Διστόμου. Στο ισόγειο επίσης, βρίσκεται και το Λαογραφικό τμήμα του Μουσείου, όπου προβάλλεται συλλογή καθημερινών παραδοσιακών ενδυμασιών καθώς και ηθών και εθίμων της τότε εποχής. Πεδίο Μνήμης, ύψιστου δέους, αποτελεί όπως προαναφέρθηκε το Μουσολείο, το οποίο βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το χωριό μόλις 346 μέτρα πιο ψηλά, στο λόφο Κάναλες. Σε αυτό το χώρο-Πεδίο Μνήμης, είναι φυλαγμένα τα οστά των θυμάτων, από τη σφαγή της 10ης Ιουνίου 1944. Όλα τα ονόματα των θυμάτων είναι χαραγμένα, πάνω σε μια μεγάλη μαρμάρινη πλάκα και το μνημείο αυτό του Μουσολείου, συνιστά το σημείο-αναφοράς διεξαγωγής των ετησίων τιμητικών εκδηλώσεων, εις μνήμης των νεκρών.

Εικόνα 2.1 Απεικόνιση εξωτερικού χώρου του Μουσολείου, με τη κατακόρυφη στήλη και τις δυο οριζόντιες. Το κτίσμα δίνει την εντύπωση «ότι πατάει στον αέρα». Συμβολική η τοποθέτηση του αρχιτέκτονα

Πηγή: Διαδίκτυο, *Hellas Journal*

Εικόνα 2.2 Πλάκες πάνω στις οποίες αναγράφονται τα ονόματα των σφραγισθέντων, οι οποίες οδηγούν τον επισκέπτη διαβάζοντάς τες, στον ιερό χώρο του Μαυσωλείου.

Πηγή: Διαδίκτυο, AlfaVita

Εικόνα 2.3 Φωτογραφικό υλικό από το Μαυσωλείο του Διστόμου. Απεικόνιση των οστών των θυμάτων της σφαγής. Πολλά κρανία φέρουν τρύπες από σφαίρες, γεγονός που υποδηλώνει τη θηριωδία της αποφράδας ημέρας, της 10^{ης} Ιουνίου 1944.

Πηγή: Διαδίκτυο, The TOC

Εικόνα 2.4 Εξωτερική πρόσοψη του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, στο Δίστομο.
Πηγή: Διαδίκτυο, permissos.gr

Εικόνα 2.5 Πρώτος όροφος του Μουσείου, ένδειξης λειτουργίας οπτικοακουστικών μέσων.

Πηγή: Διαδίκτυο, *Distomo.gr*

Εικόνα 2.6 Συλλογή με τις φωτογραφίες των θυμάτων της σφαγής

Πηγή: Διαδίκτυο, *Distomo.gr*

3. Μουσείο και τοπική ανάπτυξη: Η περιοχή του Διστόμου

3.1 Το Μουσείο ως φορέας ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο

3.1.1 Μουσείο και Διαχείριση «εκ των έσω»

Για την επίτευξη, μιας αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας των πολιτιστικών οργανώσεων, αρκεί μια αλληλουχία κανόνων και τεχνικών, της οποίας τα ηνία, θα καθοδηγούν, κατάλληλα καταρτισμένα άτομα, με σκοπό την απόδοση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων και την εκπλήρωση των στόχων, που έχουν τεθεί. Η διαδικασία αυτή, συνιστά την πολιτιστική διαχείριση και αποσκοπεί, να εξασφαλιστούν μέσα και πόροι, για την επίτευξη ενός πολιτιστικού προγράμματος, το οποίο θα στοχεύει στη δημιουργία πολιτισμού, και όχι κέρδους. Ο προγραμματισμός, συνδέεται με τον αγγλικό όρο «management» και οι δύο, συνιστούν διαδικασίες καθορισμού στόχων, συντονισμένων ενεργειών και στρατηγικών αλλά και μέσω των οποίων θα συνδράμουν για την διεκπεραίωση των ανάλογων επιδιώξεων στο χρονοδιάγραμμα που έχει ήδη τεθεί, δεδομένων των διαθέσιμων οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων (James, 1996). Έτσι, καθορίζεται η αποστολή/σκοπός των μουσείων και ορίζονται οι στόχοι τους, λειτουργώντας, ως πολιτιστικές οργανώσεις. Αποστολή των μουσείων, είναι να φυλάσσουν τη συλλογή την οποία φιλοξενούν, ενώ παράλληλα να την διαθέτουν προς έκθεση στο κοινό, ενισχύοντας τον αντίκτυπο του παιδευτικού ρόλου τους για τη κοινωνία. (Kotler & Kotler, 1998). Οι στόχοι ωστόσο, προσαρμόζονται στο πολιτιστικό προγραμματισμό κάθε μουσείου, και είναι διαφορετικοί μεταξύ τους. Οι προτεραιότητες των μουσείων διαφέρουν, και στις περιπτώσεις που πρωταρχικός στόχος, για κάποιο μουσείο, αποτελεί η αύξηση της επισκεψιμότητας του, μαζί με την αύξηση των εσόδων του, σε άλλο μουσείο μπορεί να είναι η αναδιαμόρφωση του χώρου του, η ενίσχυση, ή διεύρυνση, των κτιριακών του υποδομών.

Το κοινό επίσης, έχει σημαντική επίδραση στη βιωσιμότητα του μουσείου, στο οποίο απευθύνεται, μαζί με τα εκθέματα του. Εξάλλου, δεν τίθεται θέμα ύπαρξης ενός μουσείου εάν αυτό, δεν είναι ανοιχτό προς το κοινό (McLean, 1997). Οπότε, στη βασική στοχοθέτηση ενός μουσείου, καθίσταται η αύξηση του αριθμού των επισκεπτών. Για την επίτευξη λοιπόν, του στόχου της αύξησης της επισκεψιμότητας, μέσω της προσέλκυσης νέων επισκεπτών, τα μουσεία εφαρμόζουν τεχνικές διαχείρισης και διοίκησης. Η σημασία του ανθρώπινου δυναμικού, έχει πρωταρχικό ρόλο σε αυτό

(Ambrose & Paine, 1993) και απαρτίζεται τόσο από διοικητικά (διοικητικοί υπάλληλοι, διευθυντές) όσο και από επιτελικά στελέχη (τεχνικοί, αναστηλωτές, φύλακες). Ωστόσο, η διεύθυνση του μουσείου, έχει επιτελικό ρόλο στο προγραμματισμό των δράσεων, για την υλοποίηση των εκάστοτε στόχων του μουσείου. Για τον λόγο αυτό, ο διευθυντής ενός μουσείου παραδείγματος χάρη, πρέπει να διαθέτει κατάλληλες γνώσεις management προκειμένου, η διαχείριση να είναι όσο το δυνατόν πιο ομαλή, σε επίπεδο διοίκησης των οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων του οργανισμού. Εκτός αυτού, η γνώση του αντικειμένου του μουσείου, κρίνεται εξαιρετικά σημαντική για την στοχοθέτηση των κατάλληλα επιστημονικών, πολιτιστικών και εκπαιδευτικών κατευθύνσεων (Tobelem, 2008). Επιπροσθέτως, η συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού του μουσείου, στην στρατηγική υλοποίησης των στόχων του, είναι εξίσου σημαντική, καθώς εκείνοι μαζί με τους υπεύθυνους, θα είναι σε θέση να ορίσουν, τα δυνατά και αδύνατα σημεία του οργανισμού, καθώς και τις ευκαιρίες αλλά και τις απειλές, τις οποίες παρουσιάζει το εξωτερικό περιβάλλον του. Επίσης, αφού θα είναι σε θέση, να εκτιμήσουν όλες τις εναλλακτικές λύσεις, να προβούν στην επιλογή του πιο αποδοτικού και αποτελεσματικού τρόπου, ολοκλήρωσης των στόχων. Ο μόνος τρόπος, για να επιτευχθεί η οικονομική βιωσιμότητα του μουσείου, είναι μέσω της εξασφάλισης των απαραίτητων χρηματοδοτικών μέσων, της διαμόρφωσης της τιμολογιακής πολιτικής και της εξεύρεσης πρακτικών προσέλκυσης επισκεπτών (Kotler et al, 2008).

Η ενεργειακή κρίση, διαδέχεται την οικονομική και υγειονομική κρίση που προηγήθηκαν, δημιουργώντας έτσι, ακόμη ένα πλήγμα στο χώρο των μουσείων. Η σύγχρονη εποχή, η οποία μαστίζεται από δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, δεδομένου τα πλήγματα που άφησε η υγειονομική κρίση και τα υπόλοιπα που ανοίγει η ενεργειακή κρίση, έχει ισχυρό αντίκτυπο και στη λειτουργία των μουσείων. Τα ίδια μάλιστα, καλούνται να προσελκύσουν πόρους, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις αναδυόμενες ανάγκες, καλύπτοντας έτσι τα έξοδά τους. Με την έννοια έξοδα, εννοούνται τα λειτουργικά έξοδα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες προσωπικού, οι δαπάνες για προβολή και διαφήμιση, τα έξοδα των εγκαταστάσεων.

Οι πόροι αυτοί, οι οποίοι συνιστούν κυρίως τις πηγές εσόδων των μουσείων είναι από τις εισπράξεις, τις ιδιωτικές δωρεές, τις χορηγίες, τις επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό και το εισόδημα από την επένδυση των περιουσιακών στοιχείων τους. Η σημαντικότερη πηγή εσόδων, είναι τα έσοδα από τα εισιτήρια (Frey & Meier, 2003). Υπάρχουν ωστόσο, και μουσεία, τα οποία διατηρούν ελεύθερη την είσοδό τους στο

κοινό, καθώς θεωρούν πως η ύπαρξη εισιτηρίου, αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα προσέλκυσης επισκεπτών (Lord & Lord, 1997) ενώ κάποια άλλα, εφαρμόζουν τη πολιτική διαφορισμού τιμής, χρεώνοντας διαφορετική τιμή σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (φοιτητές, μαθητές, πολύτεκνοι, άνεργοι) προσελκύοντας έτσι, περισσότερο κοινό, που διαφορετικά ενδέχεται να αντιμετώπιζε, δυσκολία στην πρόσβαση. Αξιόλογη πηγή εσόδων, αποτελούν οι επιχορηγήσεις από το Κράτος και τη Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς στη χώρα μας, τα κρατικά μουσεία επιχορηγούνται από το Υπουργείο Πολιτισμού .

Ένας οργανισμός, προκειμένου να επιτύχει τη βιωσιμότητά του, την επιτυχημένη πορεία του, την κατοχύρωση του κοινωνικού του ρόλου και τη ξεχωριστή του μορφή απέναντι στο κοινό, αρκεί να στοχεύσει στην απόδοση μιας επιτυχημένης επικοινωνιακής πολιτικής. Η επικοινωνιακή πολιτική, σε επίπεδο πολιτιστικό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Φ. Μπαντιμαρούδης (2011), «αποτελεί το σύνολο των διαδικασιών, των τεχνικών και των μέσων, που μετέρχεται μια χώρα, για να προωθήσει τον πολιτισμό της». Οι πολιτισμικοί οργανισμοί, εφαρμόζουν το μοτίβο της επικοινωνίας, προκειμένου, να πετύχουν την αναγνωρισιμότητά τους, να διευρύνουν τις δράσεις τους καθώς και να δημιουργήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα.

Συνάμα, «η πολιτιστική επικοινωνία αποσκοπεί στο σχεδιασμό διαύλων επικοινωνίας, με την κοινωνία, μέσω συγκεκριμένων ομάδων κοινού, και στην εξέταση της εμπειρίας των επισκεπτών, κάτι το οποίο, θα δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για τη συχνότητα των επισκέψεων σε μια πολιτισμική μονάδα» (Αθανασοπούλου, 2003).

Η προβολή του πολιτιστικού οργανισμού, ο σκοπός ύπαρξής του και οι υπηρεσίες που αυτός διαθέτει, αποσκοπεί στην επιτυχή προσέγγιση και προσέλκυση μεγάλης μερίδας κοινού. Διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ πολιτιστικού οργανισμού και Μουσείου, συνήθως αποτελεί η προώθηση του οργανισμού μέσω κοινωνικών δικτύων π.χ. δημιουργία ιστοσελίδας, ιστότοπου, e-shop μουσείου ένα αυτό διαθέτει πωλητήριο, πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και διάδρασης με το κοινό(Facebook), τεχνολογίες καθώς και η εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα κοινού, λαμβάνοντας υπόψιν συγκεκριμένες παραμέτρους (πρόσβαση και ξενάγηση ατόμων με ειδικές ανάγκες).

3.1.2 Κοινωνικά, Οικονομικά και Πολιτιστικά Οφέλη Μουσείων

Τα μουσεία μιας περιοχής, τα επονομαζόμενα τοπικά μουσεία, συνιστούν φορείς πολιτισμού, με σημαντικό αντίκτυπο της περιοχής της οποίας πρεσβεύουν. Η συμβολή τους, στην ευημερία της κοινότητας, είναι οικονομική, ενώ παράλληλα, διεγείρουν μια μεγαλύτερη αίσθηση περιφερειακής ταυτότητας και υπερηφάνειας για τη κληρονομιά του τόπου. Αξιοσημείωτο ωστόσο, αποτελεί πως η βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής, δεν απαιτεί μόνο την οικονομική της ανάπτυξη, αλλά και τη βελτίωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνθηκών με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι κάτοικοι της περιοχής, την ανάπτυξη του πολιτιστικού κεφαλαίου καθώς και των κοινοτικών δεσμών (Davis, 2011· Kates et al, 2005). Τα οφέλη, με τα οποία προσκομίζουν την τοπική κοινότητα τα Μουσεία, διακρίνονται σε:

A) Οικονομικά οφέλη

B) Κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη

Οικονομικά οφέλη

Ένα τοπικό Μουσείο, μπορεί να αποτελέσει το επίκεντρο της προσοχής των επισκεπτών ή περαστικών, λειτουργώντας ως το κύριο σημείο αναφοράς, για τη τοπική κοινωνία την οποία πρεσβεύει, αποδίδοντας πολλά οικονομικά οφέλη σε αυτή, συμβάλλοντας με αυτό το τρόπο και στη περιφερειακή ανάπτυξη. Η αποσαφήνιση του όρου, «τοπικό μουσείο» είναι περίπλοκη, καθώς ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο, η ύπαρξη κοινώς αποδεκτών κριτηρίων αναφορικά με το περιεχόμενο και το ρόλο τους απουσιάζει. (Δερμιτζάκη et al. 2009). Σύμφωνα με τον Resource (2001), ο γενικός ισχυρισμός σχετικά με την ύπαρξη των τοπικών μουσείων, είναι ότι συμβάλλουν στην εξυπηρέτηση κυρίως ατόμων, των οποίων η διαβίωση επιδιώκεται στα όρια μιας συγκεκριμένης περιοχής, όπως αυτή ορίζεται, από την ονομασία της. Συνήθως ο σκοπός τους, έγκειται στην άμεση απόδοση της ταυτότητας, μιας συγκεκριμένης κοινότητας, σε ό,τι αφορά τη ζωή και τον πολιτισμό της (Δερμιτζάκη et al. 2009). Ανάμεσα στα οικονομικά οφέλη που φέρουν τα τοπικά μουσεία, είναι τα κέρδη από τα εισιτήρια, καθώς και τα κέρδη από διάφορες αγορές σε πωλητήρια και εστιατόρια. Ωστόσο, ο έμμεσος οικονομικός αντίκτυπος που φέρει η λειτουργία των μουσείων στην κοινότητα, δεν είναι εύκολο να υπολογισθεί. Μια μικρή ένδειξη, αναφορικά με τη συνολικό αποτύπωμα του μουσείου, στη οικονομία της τοπικής περιοχής, αποτελούν τα έσοδα που προέρχονται από τα εισιτήρια και τα πωλητήρια.

Από την άλλη, η συνολική επίδραση του μουσείου, στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής νοείται ως:

Το σύνολο των χρημάτων που θα ξοδέψει ο επισκέπτης του μουσείου, για τα μεταφορικά μέσα, προκειμένου να επισκεφθεί το πολιτιστικό προορισμό.

Το σύνολο των χρημάτων για τη διαμονή του στο προορισμό.

Έξοδα για φαγητό, ψυχαγωγία και αγορές στα τοπικά καταστήματα (Δερμιτζάκη et al., 2009).

Σύμφωνα με τους Ambrose και Paine (2006), η συμβολή των μουσείων, κρίνεται καθοριστική, ειδικά σε υποβαθμισμένες περιοχές(αστικές ή αγροτικές), καθώς μπορούν, να αναλάβουν αναμορφωτικό ρόλο ανατρέποντας την υφιστάμενη κατάσταση. Ο τουρισμός, μπορεί να αποτελέσει μια εναλλακτική στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης για τη κοινωνία, ειδικά σε αστικές περιοχές, των οποίων η βιομηχανική ή κατασκευαστική βάση έχει αποδυναμωθεί. Από την άλλη, τα μουσεία των αγροτικών περιοχών, των οποίων η παρουσία της τουριστικής οικονομίας είναι εμφανής, μπορούν να αποτελέσουν τις κύριες ατραξιόν των περιοχών αυτών. Τα μουσεία, με την ιδιότητα που φέρουν, ως υψηλής ποιότητας πολιτιστικές υποδομές, μπορούν να λειτουργήσουν ως ισχυρός μηχανισμός προσέλκυσης επιχειρήσεων ή οργανισμών, συμβάλλοντας έτσι, μέσω των επενδύσεων στην ευρύτερη αναβάθμιση της περιοχής. Επιπλέον, ενισχύεται η ανάδυση τοπικών οικονομιών, μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και της καταπολέμησης της ανεργίας, κάτι το οποίο λειτουργεί ενθαρρυντικά, για τη τοπική κοινωνία. Οι θέσεις εργασίας, σε πολλά μουσεία, έχουν σημαντική οικονομική αξία, καθώς το προσωπικό τους, συνεισφέρει στην τοπική οικονομία άμεσα αλλά και έμμεσα μέσω των φόρων που πληρώνει αλλά και των χρημάτων που δαπανά, στην τοπική αγορά. Τέλος, η ύπαρξη όλων των παραπάνω υποδομών καθιστούν την περιοχή περισσότερο ελκυστική και για τους ίδιους τους εργαζόμενους που κατοικούν σε αυτή αλλά και για τις οικογένειες τους που θα ζήσουν εκεί στο μέλλον (Ambrose & Paine, 2006).

Κοινωνικά και Πολιτιστικά οφέλη

Η συνεισφορά των μουσείων ως φορέων πολιτισμού, στην ανάπτυξη ενός τόπου, είναι δυνατή, δεδομένου ότι ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης, προαπαιτεί την ταυτόχρονη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών μιας κοινωνίας μαζί με την βελτίωση των κοινωνικών και πολιτιστικών παραμέτρων που συνδέονται με την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού· είτε αυτό είναι ανθρώπινο, είτε φυσικοί πόροι,

είτε η παράδοση ενός τόπου (Δερμιτζάκη et al., 2009). Ειδικότερα, τα μουσεία συμβάλλουν στη διαμόρφωση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου, με τη δημιουργία περισσότερων χώρων με ελεύθερη πρόσβαση και τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, που εκτείνονται πέρα από το άμεσο αντικείμενό τους. Ο κοινωνικός τους ρόλος, γίνεται τώρα αντιληπτός, από την τοπική αυτοδιοίκηση, ως μέσο με το οποίο, ομάδες και άτομα κερδίζουν αναγνώριση, ως μέσο περιορισμού των κοινωνικών εντάσεων, και κατά συνέπεια, ως μέσο ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης και συνοχής. Ο εκπαιδευτικός ρόλος των μουσείων, παραμένει επίσης πρωταρχικός λόγος, για την ύπαρξη τους σε πολλές χώρες. Σήμερα βέβαια, τα μουσεία δεν εξαντλούνται μόνο, στην εξοικείωση των παιδιών με την τοπική ιστορία ή με την παγκόσμια τέχνη, αλλά προωθούν την αξία της δημιουργικότητας, μέσα από τον πειραματισμό με κατάλληλα προγράμματα. Τα μουσεία, λειτουργούν ακόμη ως χώροι, όπου αναπτύσσονται δεξιότητες, οι οποίες μπορεί να αποδειχθούν προς όφελος όχι μόνο των δραστηριοτήτων του μουσείου αλλά και ολόκληρης της περιοχής. Σύμφωνα με τον Mercer (2004), τα μουσεία συμβάλλουν γενικότερα στην ανάπτυξη του ατόμου αλλά και της κοινωνίας μέσω της αύξησης της γνώσης και των δεξιοτήτων του ατόμου, της ενίσχυσης της δημιουργικότητας και της έμπνευσης, της αναγνώρισης και κατανόησης των χαρακτηριστικών πολιτιστικών στοιχείων της κοινότητας, αλλά και των διαφορετικών πολιτισμών, της αντιμετώπισης της ανεργίας και του εγκλήματος, της δημιουργίας αισθήματος υπερηφάνειας για τον τόπο, της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και γενικότερα, της δημιουργίας ενεργών πολιτών.

Με άλλα λόγια, τα μουσεία μπορούν να δημιουργήσουν θετικές εξωτερικότητες, καθώς η παρουσία ενός μουσείου σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή δεν ωφελεί μόνο τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, αλλά και την κοινωνία στο σύνολο της λόγω της γνώσης που προσφέρει (Brida et al., 2011).

Η συντήρηση, η αποκατάσταση και η τεκμηρίωση, έχουν πρωταρχικό ρόλο στις δραστηριότητες ενός μουσείου, μπορούν όμως, να ενδιαφέρουν οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και εκτός αυτού, όπως για παράδειγμα, εταιρείες που χρησιμοποιούν πολιτιστικό απόθεμα (αρχαία, αντικείμενα, μοντέλα, φωτογραφίες και λογισμικό), για να δημιουργήσουν εμπορικά αγαθά και υπηρεσίες (Ψαρρού, 2010). Επίσης, στα κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη, συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων, η συνεισφορά των μουσείων, στη διατήρηση και συντήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της τοπικής κοινότητας, η παρουσίαση της ιστορίας και της τοπικής κουλτούρας σε μειονοτικές ομάδες, καθώς και η παροχή της δυνατότητας

συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας μέσω προγραμμάτων εθελοντισμού, οργανώσεων Φίλων του Μουσείου και άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Ambrose & Paine, 2006).

3.1.3 Πολιτιστική Κληρονομιά, Μουσείο και Τοπική Ανάπτυξη

Η έννοια της τοπικής ανάπτυξης, είναι συνυφασμένη με την ανάπτυξη, η οποία θεμελιώνεται, πάνω σε τοπικούς παράγοντες και τοπικά μέσα. Όπως είχε υποστηρίξει και ο Χριστοφάκης (2001), η τοπική ανάπτυξη, συνιστά μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης και ένα νέο μέσο περιφερειακής πολιτικής, όπου οι τοπικοί παράγοντες (τοπικοί φορείς και οργανισμοί, τοπικές επιχειρήσεις, τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα), αποτελούν τους κύριους πυλώνες της αναπτυξιακής διαδικασίας. Ο όρος τοπικοί παράγοντες, δεν εμπίπτει μόνο, στα γεωγραφικά και φυσικά χαρακτηριστικά των χωρικών μονάδων (φυσικοί πόροι, συγκριτικά πλεονεκτήματα), αλλά επεκτείνεται και στα κοινωνικοπολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των τοπικών παραγωγικών συστημάτων, που αφορούν την αναπτυξιακή διαδικασία (Χριστοφάκης, 2001).

Η τοπική ανάπτυξη, συνιστά μια διαδικασία, η οποία επιδιώκει τη δημιουργία νέων θεσμών, την ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, τον προσδιορισμό νέων αγορών, τη μεταφορά γνώσης και τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (Blakely 1989, 1994, Sygret 1995, όπως αναφέρεται από τον Χριστοφάκη, 2001). Συνοπτικά, η τοπική ανάπτυξη θα μπορούσε να θεωρηθεί, ως μια διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και αλλαγών που οδηγεί στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης του πληθυσμού, και έχει ως στόχο όπως αναφέρει χαρακτηριστικά και ο Stohr (1981), να ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, να επέλθει ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και εν γένει της υπαίθρου, να προωθηθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με την στήριξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, και τέλος να επιτευχθεί διάχυση της τεχνολογίας, η οποία θα έχει θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση των φυσικών, ανθρώπινων και θεσμικών πόρων και δομών της περιοχής. Αντίστοιχη, είναι και η διατύπωση του Clyde Weaver (1992), για την τοπική ανάπτυξη, η οποία πρέπει να συγκλίνει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι τοπικές ανάγκες, στην ανάπτυξη

δραστηριοτήτων στο τομέα των υπηρεσιών, στη δημιουργία και ενίσχυση σύγχρονων υποδομών και κοινοτικών εξυπηρετήσεων, στην ενίσχυση της παιδείας και των τοπικών αξιών, στη προώθηση της αξιοποίησης των τοπικών φυσικών πόρων από τους κατοίκους της περιοχής. Από τα παραπάνω, προκύπτει, πως τα συστατικά στοιχεία για την παραγωγή της βιωσιμότητας και τη χωρικά ολοκληρωμένη ανάπτυξη, αποτελεί η ορθή αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων μιας περιοχής, συνδυαστικά με τη συλλογική συνεργασία των τοπικών φορέων και τη δυναμικότητα κάθε κοινότητας.

Ως πολιτιστική ανάπτυξη, ορίζεται «η διαδικασία ποιοτικής αναβάθμισης των κατοίκων μιας συγκεκριμένης περιοχής, η οποία βασίζεται τόσο στη συμμετοχή των πολιτών κατοίκων, όσο και στο υπάρχον πολιτιστικό φαινόμενο της περιοχής (Μπιτσάνη, 2004)».

Η πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών κοινοτήτων, συνιστά πόλο έλξης για τον πολιτιστικό τουρισμό, αναπτύσσοντας προϊόντα και προσελκύοντας τουρίστες στη περιοχή. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται κοινά αντιληπτό ότι η πολιτιστική κληρονομιά, αποτελεί πηγή της οικονομικής ανάπτυξης και ανάδυσης των περιοχών των οποίων οι παραδοσιακές οικονομίες, βρίσκονται σε ύφεση. Οι πολιτικές, σε αυτές τις περιοχές, με άξονα τον τουρισμό, θεωρούν τη πολιτιστική κληρονομιά ως ένα σημαντικό πεδίο ανάπτυξης, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να προάγει το τουρισμό (Jolliffe & Smith, 2001). Η τοπική βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής υποδοχής, ενισχύεται σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό αλλά και εκπαιδευτικό, όταν γίνεται αξιοποίηση του τοπικού πολιτισμικού κεφαλαίου. Τα οφέλη της ανάπτυξης, του πολιτιστικού τουρισμού, ξεδιπλώνονται σε κάθε είδους οικονομικές δραστηριότητες όπως είναι, το εμπόριο, η ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας μέσω της δημιουργίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων περισσότερο οικογενειακού χαρακτήρα, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, την παρασκευή τοπικών παραδοσιακών προϊόντων, ή ακόμη και τη κατασκευή ειδών χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης. Έτσι, ενδυναμώνοντας τη περιοχή σε επιχειρηματικό επίπεδο, το πρόβλημα της εποχικότητας του τουρισμού αμβλύνεται, και έτσι η «τουριστική» περίοδος διαρκεί περισσότερο. Ο Cuccia και ο Rizzo (2011) επισημαίνουν, πως ο πολιτιστικός τουρισμός, μπορεί να συμβάλει στη μείωση της εποχικότητας του τουρισμού, παρότι δεν μπορεί να αποδειχθεί εύκολα. Το σίγουρο είναι, πως ο πολιτιστικός τουρισμός, λειτουργεί σαν δέκτης, όχι μόνο εξειδικευμένου, αλλά και ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού, καθώς εμπλέκονται άτομα, ανεξαρτήτου εκπαιδευτικού υποβάθρου και διαφορετικής επαγγελματικής δραστηριότητας.

Επιπροσθέτως, ο πολιτιστικός τουρισμός, δρα καταλυτικά στο μείζον θέμα της ανεργίας, που αντιμετωπίζουν οι υπαίθριες περιοχές, και επι το πλείστον ο γυναικείος πληθυσμός αλλά και οι νέοι. Έτσι, το τοπικό πολιτιστικό κεφάλαιο, σε συνδυασμό με τη παράταση του εποχικού τουρισμού, ενισχύει το τοπικό εισόδημα, και δημιουργείται πρόσθετη πηγή φορολογικών εσόδων και αυξάνεται η εισροή συναλλάγματος (Αποστολόπουλος & Σδράλη, 2009). Σε αυτό το πλαίσιο, τα μουσεία ως παραδοσιακά θεωρούμενα φρουροί σπάνιων και πολύτιμων αντικειμένων, σήμερα λειτουργούν, ως χώροι, όπου οι άνθρωποι και οι κοινότητες συναντιούνται, ως πόροι για εκπαίδευση και ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, ως φορείς αγαθών και υπηρεσιών όλων των τύπων. Συγχρόνως, λειτουργούν ως αρχιτεκτονικά σύμβολα στην υπηρεσία της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων, δίνοντας παράλληλα χαρακτηριστική εικόνα και αίσθηση, αυξάνοντας την ελκυστικότητα της περιοχής, ενώ αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, που τα καθιστούν σημαντικούς εταίρους στην τοπική ανάπτυξη (Ψαρρού, 2010).

Στο πλαίσιο των τοπικών κοινοτήτων, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στις τοπικές κοινωνίες, παράγοντας πολιτιστικά αγαθά, λειτουργώντας έτσι, ως φορείς πολιτιστικής ανάπτυξης. Ήδη από το 2006, η Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006) προέβλεπε για τους Δήμους και τις Κοινότητες, να θέσουν τον πολιτισμό, ως έναν από τους επτά τομείς αρμοδιοτήτων. Στις κύριες αρμοδιότητες των Δήμων και των Κοινοτήτων, ήταν μεταξύ άλλων, η διοργάνωση εκδηλώσεων, συναυλιών και θεατρικών παραστάσεων, η ίδρυση πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, η δυνατότητα ανάληψης, για τη συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών ιστορικών κτιρίων. Ωστόσο, αναγκαία κρίνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών, ο συντονισμός της πολιτιστικής δημιουργίας από κάποιον καταρτισμένο επιστημονικά υπεύθυνο, η ενεργοποίηση της συμμετοχής των πολιτών και η εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων.

Ο πολιτισμός, για τις τοπικές κοινωνίες, συνιστά το συγκριτικό πλεονέκτημα, επομένως, οι καταβαλλόμενες προσπάθειες για την ανάδειξη ή την διατήρηση των πολιτιστικών πόρων, μπορούν να έχουν, θετική επίδραση στη ποιότητα της ζωής των κατοίκων. Οι τοπικοί άρχοντες, είναι ωστόσο, εκείνοι οι οποίοι, θα καθορίσουν τις προτεραιότητες και τον προγραμματισμό των δράσεων, που αφορούν το πολιτιστικό αυτό στοιχείο. Με λίγα λόγια, ο πολιτιστικός προγραμματισμός κάθε Δήμου, έγκειται στη θέση που κατέχει η πολιτιστική ανάπτυξη, στο οργανόγραμμα των πολιτικών του. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθούν, οι δυσχέρειες και οι αδυναμίες, με τις οποίες

έρχεται αντιμέτωπη η Τοπική Αυτοδιοίκηση, και αφορούν μεταξύ άλλων, την ανεπαρκή χρηματοδότηση, την ελλιπή στελέχωση καταρτισμένου και έμπειρου ανθρωπίνου δυναμικού, την έλλειψη τεχνικών υποδομών καθώς και τα φαινόμενα κακής διοίκησης και διαφθοράς που δεν εκλείπουν (Ψαρρού, 2015). Η υπερπήδηση των αναγραφόμενων δυσκολιών και εμποδίων, κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου η άσκηση της πολιτιστικής πολιτικής των Δήμων, να αποβεί κερδοφόρα και να οδηγήσει στην ανάπτυξη της περιοχής. Παρ' όλα αυτά, να μη παραληφθεί και ο βαθμός δυσκολίας, που φέρει ο σχεδιασμός και η υλοποίηση, ενός προγράμματος πολιτιστικής ανάπτυξης, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι εκάστοτε πολιτιστικές, τοπικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες, να καταγραφούν και να αξιολογηθούν αναλόγως, συνυπολογίζοντας πάντα, το ανάλογο οικονομικό βάρος και την αναγκαιότητα εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού.

3.2 Η ευρύτερη περιοχή του Δήμου

3.2.1 Περίγραμμα

Το «μαρτυρικό» Δίστομο, αποτελεί μια ημιορεινή κωμόπολη, στο νοτιοδυτικό τμήμα της επαρχίας της Λιβαδειάς, του νομού Βοιωτίας. Από το 2010, με τον νόμο 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπου έγινε συνένωση των προ υπαρχόντων Δήμων Αράχωβας, Διστόμου και της Κοινότητας Αντίκυρας, το Δίστομο με 3.085 κατοίκους (απογραφή πληθυσμού 2021 ΕΛΣΤΑΤ), αποτελεί την έδρα του Δήμου, αλλά και το γεωγραφικό κέντρο διασύνδεσης όλων των Δημοτικών Ενοτήτων.

Η ονομασία του, πιθανόν να προέρχεται από τα δίστομα πηγάδια(με δυο στόμια), τα οποία βρίσκονταν σε κεντρικό σημείο του χωριού. Πριν τη βυζαντινή περίοδο, όπου και επήλθε η αλλαγή ονόματος της περιοχής, το Δίστομο διατηρούσε την επωνυμία Άμβροσσος, που πιθανόν σημαίνει αθάνατος, μη θνητός(α+ βροτός).

Η παραλία του Διστόμου, και συγκεκριμένα του Αγίου Νικολάου, η οποία ανήκει στη Δημοτική Ενότητα του Διστόμου, διαθέτει πλούσια μεταλλευτική ιστορία, καθώς η περιοχή φημίζεται, για την εξόρυξη βωξίτη. Το εργοστάσιο, Αλουμίνιο της Ελλάδος, αποτελεί το μοναδικό στη παραγωγή πρωτόχυτου. Η ίδρυση του, το 1960, από τη γαλλική εταιρεία Pechiney, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες επενδύσεις, καθώς στο

μυχό γραφικό κόλπο της Αντίκυρας, στη Παραλία Διστόμου, ή αλλιώς `Διστομίτικα`, δημιουργήθηκαν τα Άσπρα Σπίτια Διστόμου, ένας οικισμός χτισμένος, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, φιλοξενούσε την εργατική κοινότητα, η οποία αποτελούνταν από τις οικογένειες των εργαζομένων, κάτι το οποίο, έχει εδραιωθεί μέχρι και σήμερα. Το εργοστάσιο, το οποίο από το 2005, ανήκει στην εταιρεία MYTILINEOS, απασχολεί ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής.

Εικόνα 3.1 Αλουμίνιο της Ελλάδας

Πηγή: Διαδίκτυο, *kathimerini*

Εικόνα 3.2 *Εργατικές Κατοικίες Παραλίας Διστόμου, Άσπρα Σπίτια*
Πηγή: Διαδίκτυο, Insider

Εικόνα 3.3 *Ιστορική Μονή Οσίου Λουκά*

Πηγή: Διαδίκτυο Dogma

Η ιστορική Μονή του Οσίου Λουκά

Αποτελεί, ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της μεσοβυζαντινής τέχνης και αρχιτεκτονικής, του 11^{ου} αιώνα, και περιλαμβάνεται στο κατάλογο μνημείων, της παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Η Μονή του Οσίου Λουκά, η οποία είναι χτισμένη, στους πρόποδες του δυτικού Ελικώνα και βρίσκεται σε υψόμετρο 430 μέτρων, κάτω από την ακρόπολη της αρχαίας Στείριδας, όπου οφείλεται και το προσωνύμιο της Μονής, Όσιος Λουκάς ο Στειριώτης, βρίσκεται λίγο πιο έξω, από το χωριό Στείρι, της δημοτικής ενότητας του δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, μόλις λίγα χιλιόμετρα από το Δίστομο. Το συγκρότημα του μοναστηριού, όπως έχει διασωθεί μέχρι και σήμερα, αποτελείται από το σύμπλεγμα δυο ναών, που πλαισιώνουν τα κελιά και βοηθητικά κτίσματα. Γωνιακοί πύργοι, προστατεύουν το περίβολό του. Σε κάθε γωνιά της Μονής, η ελληνική ιστορία έχει αφήσει τα απομεινάρια της, από την Φραγκοκρατία μέχρι και τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο, με τις πληγές των κατακτητών να αποκαθίστανται σταδιακά, μέχρι το 1989. Πρόσφατα μάλιστα, και συγκεκριμένα στις 24 Αυγούστου 2023, η πυρκαγιά που ξέσπασε στη περιοχή του Στειρίου, απείλησε

ιδιαίτερα τη Μονή, προκαλώντας αρκετές καταστροφές, τόσο στο φυσικό περιβάλλον όσο και σε κάποιες εγκαταστάσεις.

Μέσα στο προαύλιο χώρο της Μονής, υπάρχει παραδοσιακό καφενείο για τους επισκέπτες, καθώς και καταστήματα πώλησης εκκλησιαστικών και αναμνηστικών ειδών, όπου απασχολείται προσωπικό προερχόμενο από τους οικισμούς του δήμου.

«Ataxia School» Δημοκρατικό Σχολείο του Βουνού

Πλησιάζοντας κανείς προς το χωριό Στείρι, θα παρατηρήσει στο κέντρο του χωριού, ένα σχολείο διαφορετικό απ' ό,τι συνήθως. Πρόκειται, για το δημοκρατικό σχολείο του βουνού το «Ataxia School», το οποίο συνιστά μια καινοτομία, ειδικά στο χώρο της εκπαίδευσης, καθώς είναι το 1^ο σχολείο στην Ελλάδα που λειτουργεί με τη μορφή οργάνωσης Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης (Κοιν.Σεπ) και είναι ολοκληρωτικά αυτοχρηματοδοτούμενο, προσδίδοντας την εικόνα του ιδανικού δημόσιου σχολείου, επιτελώντας το όραμα για μια κοινωνία ελεύθερων ανθρώπων, όπου το προσωπικό κίνητρο οφέλους, θα περιορίζεται και θα υποτάσσεται σε κανόνες για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία, απαλλαγμένη από ακρότητες στη κατανομή πλούτου (Φεφές, 2019). Το Ataxia, ξεκίνησε τη λειτουργία του, με την έναρξη της φετινής σχολικής χρονιάς, το Σεπτέμβριο του 2023, και έδωσε την ευκαιρία σε νέους επιστήμονες να απασχοληθούν στις θέσεις εργασίας που προέκυψαν, ενώ παράλληλα αποτέλεσε πόλο έλξης, για ζευγάρια-γονείς από άλλες περιοχές της Ελλάδας, να εγκατασταθούν στο χωριό, εγγράφοντας τα παιδιά τους στο νέο αυτό σχολείο, το οποίο προάγει, αξίες κοινωνικής οικονομίας περί ισότητας, ελεύθερου διαλόγου, ελεύθερης πρόσβασης στη μόρφωση, της αυτοδιάθεσης, του σεβασμού προς τη φύση, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης αλληλεγγύης. Παράλληλα, προωθείται το νόημα της αποκέντρωσης, ριζωμένο στις αξίες της κοινότητας και των κατ'ιδίαν σχέσεων και αλληλεπιδράσεων, ενώ την ίδια στιγμή, αναζωπυρώνεται ένα κλίμα συνεργασίας και παιδαγωγικής (παιδαγωγικής) τεχνογνωσίας, δίνοντας την σκυτάλη και σε άλλα σχολεία, να ακολουθήσουν το ξεχωριστό αυτό μονοπάτι στην εκπαίδευση. Στο Ataxia, είναι γραμμένα δεκατέσσερα παιδιά και οι τάξεις που καλύπτονται, είναι από το Προνήπιο μέχρι και τη Δευτέρα Δημοτικού, με στόχο κάθε χρόνο να αυξάνεται η τάξη, όσο μεγαλώνουν και τα παιδιά, με απώτερο σκοπό, την κάλυψη όλων των τάξεων του Δημοτικού. Την ίδια στιγμή, απασχολούνται περίπου

δέκα εκπαιδευτικοί, για την κάλυψη του προγράμματος μαθημάτων και δραστηριοτήτων. Να σημειωθεί, πως το συγκεκριμένο κτήριο, ήταν δημοτικό και παρέμενε κλειστό και ανεκμετάλλευτο, για παραπάνω από μια δεκαετία, λόγω μετακίνησης του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα.

Εικόνα 3.4 *Ataxia School, Δημοκρατικό Σχολείο του Βουνού*

Πηγή: Διαδίκτυο, Αυτολεξεί

Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας

Το Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας, αποτελεί ένα νεοκλασικό οικοδόμημα, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της Αράχωβας, δίπλα στον επιβλητικό βράχο, όπου βρίσκεται ο πύργος της «Ωρας», διαφορετικά το ρολόι της Αράχωβας. Στεγάζεται από το 2003, στο κτήριο του παλαιού Δημοτικού Σχολείου της Αράχωβας και διαθέτει σύγχρονες υποδομές, καθώς μέσα σε αυτό, έχουν δημιουργηθεί, τα Εργαστήρια Παραδοσιακών Τεχνών της Αράχωβας, τα οποία λειτουργούν, με τη διδασκαλία πεπειραμένων τεχνιτριών στη τέχνη της υφαντικής, του πλεξίματος, του κεντήματος, προβάλλοντας έτσι τον παραδοσιακό πολιτισμό του τόπου. Το Μουσείο, διαθέτει βιβλιοθήκη με περισσότερους από 5.000 τόμους βιβλίων, καθώς πλούσιο φωτογραφικό ιστορικό αρχείο από τη περιοχή της Αράχωβας του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Επιπλέον, ανάμεσα

στους χώρους του μουσείου, μια ανεξάρτητη αίθουσα, λειτουργεί πλέον ως σύγχρονο αμφιθέατρο, για την διεξαγωγή επιστημονικών σεμιναρίων και ημερίδων. Διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, διοργανώνονται από το Μουσείο, με σκοπό, την επαφή των παιδιών με το στοιχείο του παραδοσιακού πλούτου, μέσω της κατάλληλης μουσειοσκευής και των ειδικών μηχανημάτων προβολής εικόνων και βίντεο. Το Μουσείο, λειτουργεί με δυο επιστημονικά Υπεύθυνους, ενώ οι οικονομικοί πόροι για την οργάνωση, τη λειτουργία και τις δραστηριότητες του Μουσείου, έγκεινται στη διαχείριση της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού και Πολιτισμού, του Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας. Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής, είναι ο δήμαρχος του δήμου, Σταθάς Ιωάννης, η οποία συστάθηκε το 2020, με την υπ' αριθμ. 198/31-7-2020 απόφαση δημάρχου.

Εικόνα 3.5 Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας

Πηγή: Διαδίκτυο, ΠΕΔ Στερεάς Ελλάδας

Εικόνα 3.6 Βιωματική Μάθηση στο Εργαστήρι Παραδοσιακών Τεχνών του Λαογραφικού Μουσείου Αράχωβας

Πηγή: Διαδίκτυο Λαογραφικό Μουσείο Αράχωβας

Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού

Σε υψόμετρο βάσης 1750 μέτρων, έχουν τοποθετηθεί οι χιονοδρομικές εγκαταστάσεις, που ανήκουν και διοικούνται από την Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου Α.Ε (ΕΤΑΔ Α.Ε), στο βόρειο τμήμα του Παρνασσού, και εκτείνονται ως τα Κελάρια και το Φτερόλακα, δυο συγκροτήματα των οποίων η σύνδεση επιτυγχάνεται με τελεφερίκ αλλά και οδικώς. Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), ξεκίνησε την κατασκευή του Χιονοδρομικού Κέντρου το 1975, με διαρκείς ανακατασκευές και προσθήκες, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ το 2012 ένα συγχρηματοδοτούμενο έργο από την Ε.Ε με τίτλο «Εκσυγχρονισμός και Αναβάθμιση Αναβατήρων του Χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού» του οποίου η περάτωση, κατέστη εφικτή υπό τη διοίκηση της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου Α.Ε. , αποτέλεσε σχέδιο εκτεταμένης αναβάθμισης, συνολικού προϋπολογισμού 29.012.000 ευρώ. Εκτός των χιονοδρομικών εγκαταστάσεων, το Κέντρο, φιλοξενεί κτιριακές υποδομές στις οποίες λειτουργούν καταστήματα μαζικής εστίασης, αναψυχής, πώλησης χιονοδρομικού εξοπλισμού, σχολές εκμάθησης χιονοδρομίας καθώς και στελεχωμένα ιατρεία, με το κατάλληλο εξοπλισμό.

Εικόνα 3.7 Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού

Πηγή: Διαδίκτυο City24.gr

Μόλις 24 χιλιόμετρα από την Αράχωβα, δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη για μια μοναδική εμπειρία, ενώ το συγκεκριμένο Χιονοδρομικό συνιστά το μεγαλύτερο στην Ελλάδα, προσελκύοντας χειμερινούς τουρίστες και δημιουργώντας ευκαιρίες εποχιακής απασχόλησης, σε διάφορες θέσεις εργασίας για τον μόνιμο κυρίως πληθυσμό.

3.2.2 Κανονισμός Λειτουργίας Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού Διστόμου

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των μουσείων, είναι ο αυτόνομος και διακριτικός τους χαρακτήρας, ο οποίος έχει καθοριστική επίδραση στη προσφορά για τον επισκέπτη καθώς και στο εύρος των προσεγγίσεων και δυνατοτήτων, μέσω των οποίων προσεγγίζει το κοινό του. Η εξάρτησή τους, από τις τοπικές Εφορείες Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού, συνιστά το κύριο οργανωτικό τους στοιχείο εντός των οποίων δεν έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, εκτός του ότι εξαρτάται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Βοιωτίας που εδρεύει στη Θήβα, η λειτουργία του εκχωρήθηκε στην Κοινωφελή Εταιρεία (Δ.Ε.Τ.Π.Δ.Α.Α) του Δήμου, έπειτα από τροποποίηση του καταστατικού της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού και Πολιτισμού Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, όπου αποφασίστηκε:

Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων, που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη λειτουργία μουσείων, φιλαρμονικών, σχολών μουσικής, χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής, καθώς και η εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων, αλλά και η συγκέντρωση-καταγραφή και μελέτη παραδοσιακών πληροφοριών, για την οργάνωση και λειτουργία του Λαογραφικού Μουσείου και του Μουσείου Σύγχρονης Ιστορίας του Δήμου, καθώς και του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού του Δήμου.

Σκοπός, της Κοινωφελούς Επιχείρησης του Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, αποτελεί, η οργάνωση λειτουργιών ή δραστηριοτήτων, καθώς και η παροχή υπηρεσιών, οι οποίες είτε σχετίζονται, είτε συνδέονται, με τις αρμοδιότητες του Δήμου και εστιάζουν στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, του πολιτισμού, του τουρισμού, της παιδείας, του αθλητισμού και του περιβάλλοντος, την οργάνωση δημοτικής συγκοινωνίας και την ορθή εκτέλεση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους. Ιδιαίτερη βαρύτητα, αποδίδεται στην προστασία των μνημείων, των μουσείων και των ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεών τους, στην αξιοποίηση των ιστορικών κτιρίων που συνιστούν παραχώρηση δημοσίων ή ιδιωτικών φορέων για την διοργάνωση συνεδρίων και άλλων επιμορφωτικών, πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, καθώς και στην προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό,

ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Καταβάλλονται, καθημερινές προσπάθειες, για την εύρυθμη οργάνωση και λειτουργία του Λαογραφικού Μουσείου και του υφιστάμενου Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού του Δήμου, μέσω της ερευνητικής διαδικασίας συγκέντρωσης και μελέτης παραδοσιακών πληροφοριών, σχετικές με αυτό.

Η σύσταση της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου, με Πρόεδρο τον Δήμαρχο του δήμου, αποσκοπεί στη λήψη αποφάσεων, οι οποίες θα λαμβάνονται κατόπιν συνεδριάσεων με όλα τα μέλη της Επιτροπής, και θα αφορούν την οργάνωση, το τρόπο λειτουργίας και προβολής του Μουσείου και των δραστηριοτήτων του. Η διοικούσα Επιτροπή του Μουσείου, υποχρεούται να κάνει έγγραφη ενημέρωση στο Διοικητικό Συμβούλιο της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού και Πολιτισμού, του Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, σχετικά με τις ενέργειες και αποφάσεις της καθώς και εισήγηση στη Κοινωφελή Δημοτική Επιχείρηση, για την ύπαρξη των απαραίτητων οικονομικών πόρων, για θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και τη συμμετοχή του Μουσείου σε δραστηριότητες. Το έργο της Διοικούσας Επιτροπής, συνεπικουρεί, τόσο το προσωπικό της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού και Πολιτισμού του Δήμου όσο και οι τοπικές Υπηρεσίες του Δήμου.

Επιπροσθέτως, στην αρμοδιότητα της Κοινωφελούς Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού και Πολιτισμού, Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, εναποτίθεται το Πρόγραμμα των επετειακών εκδηλώσεων μνήμης, της σφαγής των 228 αμάχων, από τα ναζιστικά στρατεύματα, στις 10 Ιουνίου 1944. Οι πολυήμερες εκδηλώσεις, για την επέτειο της αποφράδας εκείνης ημέρας, αποτελούν ένα από τους σημαντικότερους θεσμούς, έναν συνδετικό ιστό, ανάμεσα στον άνθρωπο και την ιστορία, που κρατούν τη φλόγα της μνήμης ζωντανή. Λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο, ενώ κάθε είδους επετειακές δραστηριότητες, προσελκύουν επισκέπτες από την Ελλάδα και το εξωτερικό, επιτυγχάνοντας κατά κάποιο τρόπο τη γεφύρωση των σχέσεων μεταξύ των δυο χωρών, λειαίνοντας τα τραυματικά ιστορικά γεγονότα. Στις εκδηλώσεις, περιλαμβάνονται διαδικτυακά συνέδρια, τα οποία αποσκοπούν στην ενίσχυση της ιστορικής γνώσης και συνείδησης, με τη συμμετοχή εκλεκτών ομιλητών από όλο το κόσμο. Επιπροσθέτως, έχουν φιλοξενηθεί σπουδαία ονόματα της ελληνικής αλλά και διεθνούς μουσικής σκηνής, καθώς και την αίγλη τους, προσδίδουν στο θεσμό, κορυφαία θεατρικά σχήματα της χώρας, κάθε χρόνο. Οι επετειακές εκδηλώσεις μνήμης, εξελίσσονται διαρκώς, ένα εντευκτήριο αξιών, ηθών και ιδεών, ένα σύγχρονο σταυροδρόμι πολιτισμού και ιστορίας. Είναι μια διαρκής υπενθύμιση πως η μνήμη πρέπει να παραμένει ζωντανή.

Στο παρακάτω πίνακα, παρατίθενται οι δαπάνες, που έχουν καταβληθεί τη τελευταία σχεδόν δεκαετία, από τη Κοινοφελή Δημοτική Επιχείρηση Τουρισμού και Πολιτισμού, του Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, για τις εκδηλώσεις Μνήμης της 10^{ης} Ιουνίου 1944.

ΕΤΟΣ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	10	10	10	10	9	9	7	7	7	2
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	588.879,37	433.000,00	387.545,76	356.630,53	269.041,86	257.879,64	326.112,21	412.003,38	343.373,71	356.920,19
ΔΑΠΑΝΕΣ	34.000,00	40.000,00	42.000,00	50.000,00	32.000,00	24.000,00	36.000,00	45.000,00	40.000,00	45.000,00
ΠΟΣΟΣΤΟ % ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	5,77	9,24	10,84	14,02	11,89	9,31	11,04	10,92	11,65	12,61

Πίνακας 3.1 Δαπάνες για εκδηλώσεις Μνήμης 10^{ης} Ιουνίου 1944

Έτος 2014-2023

Τα παραπάνω στοιχεία, αντλήθηκαν από το αρχείο της Κοινοφελούς Δημοτικής Επιχείρησης του Δήμου Διστόμου -Αράχωβας-Αντίκυρας, ενώ είναι αναρτημένα και στο Πρόγραμμα «Διαύγεια» του Δήμου.

Παρατηρώντας τον Πίνακα 3.1, διαπιστώνεται πως μέσα σε μια δεκαετία (2014-2023) το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολούνταν για τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου έχει μειωθεί δραματικά. Από προσωπικό δέκα ατόμων(10) ,πλέον απασχολούνται μόνο δύο (2) άτομα ,τα οποία είναι σε θέση να φέρουν εις πέρας τις επιταχυνόμενες πολιτιστικές ανάγκες του Δήμου οι οποίες έχουν αυξηθεί τα τελευταία τρία χρόνια και ειδικά μετά την πανδημία.

ΜΕΡΟΣ Β΄

4. Ερευνητικό μέρος

4.1 Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα

Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε, για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, είναι η ποιοτική μεθοδολογία έρευνας, καθώς μέσω αυτής εξυπηρετούνται οι στόχοι, ενώ παράλληλα δίνεται η ευχέρεια για περιγραφή, διερεύνηση και επιείκεια των κοινωνικών φαινομένων και σχέσεων (Αδάμ & Τελώνη 2015, Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Η μέθοδος αυτή, ανάγεται στη ποιοτική συνέντευξη, μέσω της οποίας διενεργούνται συνεντεύξεις σε βάθος, αναδεικνύοντας την εξατομικευμένη εμπειρία που ακολουθεί τα άτομα, για τη σύλληψη των κοινωνικών φαινομένων, συμβαδίζοντας με τους στόχους που έχουν τεθεί (Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Συγκεκριμένα, επιλέγονται οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις, οι οποίες δίνουν στον ερευνητή τη δυνατότητα να ελίσσεται (Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Μάλιστα, η συγκεκριμένη μέθοδος, χαρακτηρίζεται από την σύνταξη ερωτήσεων, οι οποίες είναι εξ αρχής προκαθορισμένες, δίνοντας ωστόσο το δικαίωμα, για τροποποιήσεις ή εμβυθύνσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, όταν και όπου υπάρχει η ανάγκη για κάποια αλλαγή, ανάλογα των ξεχωριστών συνθηκών, που ενδέχεται να ανακύψουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (Ίσαρη & Πουρκός, 2015). Στη διαδικασία, εφαρμόστηκαν όλοι οι σχετικοί κανονισμοί δεοντολογίας της έρευνας (Ίσαρη & Πουρκός, 2015) οι οποίοι και αναγράφονται στο Έντυπο Συγκατάθεσης Κατόπιν Ενημέρωσης, όπως παρουσιάζεται παρακάτω. Το συγκεκριμένο έντυπο, αποτελεί προϊόν σύνταξης ανάλογου προτύπου (Επιτροπή Ερευνών – ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, 2022). Η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων πραγματοποιήθηκε λέξη προς λέξη για την προώθηση της ερευνητικής διαδικασίας, καθώς και στις περιπτώσεις όπου ζητήθηκε η συγκατάθεση για την ηχογράφηση, από τη πλευρά των συνεντευξιαζόμενων, ενώ στις περιπτώσεις όπου η ηχογράφηση δεν κατέστη δυνατή, τηρήθηκε η καταγραφή αναλυτικών σημειώσεων (Αδάμη & Τελώνη, 2015).

Η παρούσα ποιοτική έρευνα, αποσκοπεί στην διερεύνηση της συμβολής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού του Διστόμου, στη τοπική ανάπτυξη, εξετάζοντας τόσο το εσωτερικό όσο και εξωτερικό του περιβάλλον του, καθώς και τις προοπτικές ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, μέσω του Μουσείου και της ιστορίας, που το συνοδεύει.

Το υλικό που ανέκυψε, αναλύθηκε με συστηματικό τρόπο, σύμφωνα με τις αρχές της Θεματικής Ανάλυσης. Η παρουσίαση των επιμέρους θεματικών θα επιδιωχθεί βάσει του υποδείγματος της ανάλυσης S.W.O.T (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threads), όπως παρουσιάζεται παρακάτω.

4.2 Δείγμα και Πλαίσιο Συνεντεύξεων

Το δείγμα που επιλέχθηκε να μελετηθεί, παρουσιάζει ετερογένεια, και χαρακτηριστικά επιλέχθηκε η δειγματοληψία μέγιστης ποικιλίας-ανομοιογένειας (maximum variation heterogeneity sampling), η οποία επιδιώκει να συλλάβει και να περιγράψει ουσιώδη κοινά θέματα-μοτίβα, σε μικρά ανομοιογενή δείγματα. Χάρη σε αυτή τη τεχνική, καθίσταται δυνατή, η λεπτομερή περιγραφή κάθε περίπτωσης και συνάμα, η καταγραφή της μοναδικότητάς της, ενώ παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα να αναδεικνύονται τα κοινά θέματα-μοτίβα τα οποία αναδύονται διαρκώς παρόλη την ανομοιογένεια του δείγματος (Patton, 2002). Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν εννέα συνεντεύξεις, με άτομα από διαφορετικό κοινωνικό/επαγγελματικό/οικονομικό υπόβαθρο, ορισμένα εκ των οποίων ασκούν εκτελεστικές αρμοδιότητες, ενώ άλλα διοικητικές και ακόμη εθελοντικές στο δήμο Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας. Ο τόπος διενέργειας των συνεντεύξεων, αποτέλεσε ο χώρος του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, ο χώρος του δημαρχείου του δήμου και ο χώρος όπου στεγάζεται το Περιοδικό 'Εμβόλιμον'. Συγκεκριμένα, διεξήχθησαν συνεντεύξεις, με την εκπρόσωπο και συντονίστρια του Μουσείου κα Παπαϊωάννου Α., τον εθελοντή ξεναγό του Μουσείου κ. Παπανικολάου Χ., τον δήμαρχο του Δήμου και Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου, κ. Σταθά Ι., τον Πρόεδρο των Εργαζομένων Ο.Τ.Α και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου κ. Μπούρα Ν., τον Διευθυντή του Περιοδικού «Εμβόλιμον» κ. Θεοχάρη Γ., τη κα Κώτσου Α., μέλος του Πολιτιστικού Συλλόγου, τη κα Παντίσκα Π., συγγενικό πρόσωπο πρώτου βαθμού της συμβολικής μορφής της ναζιστικής θηριωδίας όπως απεικονίζεται στην είσοδο του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, την/τον υπαλλήλου του δήμου σε θέση ευθύνης, ο/η οποίος/α θέλησε να διατηρηθεί η ανωνυμία των στοιχείων του/της και τέλος με τη κα Ξυραφάκη Σ., υπαλλήλου του Κέντρου Κοινότητας του δήμου.

Η συνέντευξη (συν.1), με την κα Αμαλία Παπαϊωάννου, συντονίστρια του Μουσείου για θέματα μνήμης και δημόσιας ιστορίας, και υπεύθυνη για τη συγκρότηση και τη σύσταση του αρχείου, ανέδειξε κάποια δυνατά σημεία, τόσο του Μουσείου όσο και της ευρύτερης περιοχής, συνιστώντας εποικοδομητικές προτάσεις για το μέλλον και παράλληλα εκφέροντας τους προβληματισμούς, για την υφιστάμενη κατάσταση του Μουσείου, το οποίο λόγω του Νομικού του καθεστώτος, υποκύπτει στην ανεπάρκεια προσωπικού και στην ελλιπή χρηματοδότηση.

Στη συνέντευξη (συν.2), με τον κ. Παπανικολάου Χρήστο, εθελοντή ξεναγού του Μουσείου, εδώ και αρκετά χρόνια, λόγω έλλειψης προσωπικού, τονίστηκε η δυσχαιρής οικονομική κατάσταση του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού και η απουσία προσωπικού, η οποία κατάσταση, προέρχεται από το Νομικό Καθεστώς του Μουσείου.

Στη συνέντευξη (συν.3), με τον κ. Μπούρα Νικόλαο, Πρόεδρο των Εργαζομένων Ο.Τ.Α Βοιωτίας και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, ειπώθηκε για ακόμη μια φορά, το πρόβλημα εύρεσης οικονομικών πόρων και της ελλιπούς χρηματοδότησης, ενώ δόθηκε έμφαση στις πρωτοβουλίες που έχουν αναπτυχθεί, από τη συνεργασία του δήμου με τους πολιτιστικούς συλλόγους και τη σημαντική τους συμβολή, στην επισκεψιμότητα, αλλά και στη συμβολικότητα της περιοχής.

Στη συνέντευξη (συν.4), ο δήμαρχος του Δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας και Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, κος Σταθός Ιωάννης ανέφερε το μελλοντικό προγραμματισμό για το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού με την μεταστέγαση και αναβάθμιση των κτιρίων που είναι στα άμεσα σχέδια, και την επερχόμενη ψηφιοποίηση του Ιστορικού του Αρχείου, ενώ ως αδύνατο σημείο, επισήμανε χαρακτηριστικά, την έλλειψη υποδομών από το Δίστομο.

Ο κος Θεοχάρης Γεώργιος, Διευθυντής του Περιοδικού 'Εμβόλιμον', το οποίο στεγάζεται στη Παραλία Διστόμου, τα Άσπρα Σπίτια, στη συνέντευξή του (συν.5), πρότεινε την αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής του δήμου, ως δήμο «Καλλικρατικό», με την προώθηση της πολιτιστικής δραστηριότητας, περικλείοντας όλη τη περιοχή και αξιοποιώντας τα ήδη υπάρχον μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως είναι για παράδειγμα, η Ιστορική Μονή του Οσίου Λουκά, και επιδιώκοντας άλλες συνεργασίες, εντός του δήμου, π.χ. με το Αλουμίνιον της Ελλάδας.

Η κα Κώτσου Ασημίνα, μέλος του Πολιτιστικού Συλλόγου, στη συνέντευξή της (συν. 6), απέδωσε την απουσία κινήτρου για διαβίωση στη περιοχή του Διστόμου, την

έλλειψη υποδομών και την απουσία νέων θέσεων εργασίας, με ό, τι αυτό συνεπάγεται (π.χ. ανεργία, μετακίνηση νέων προς αστικές περιοχές).

Στη συνέντευξη με τη κα Παντίσκα Παγώνα (συν.7), συγγενή πρώτου βαθμού της Μαρίας Παντίσκα, όπως απεικονίζεται στη συμβολική φωτογραφία (βλ.Εικόνα 1.1) της ναζιστικής θηριωδίας, η συζήτηση γίνεται πιο βιωματική, με αφηγήσεις της ίδιας, στις οποίες εμπεριέχονται αναμνήσεις του «τραυματικού» της παρελθόν, ενώ την ίδια στιγμή, η συνεντευξιαζόμενη αναγνωρίζει το οικονομικό αποτύπωμα των τουριστών/επισκεπτών στη τοπική οικονομία της περιοχής, έστω κι αν αυτό είναι ισχνό.

Η προτελευταία συνέντευξη (συν.8), διεξήχθη με δημόσιο υπάλληλο του δήμου, ο/η οποίος/α βρίσκεται σε θέση ευθύνης και θέλησε να διατηρηθεί, η ανωνυμία των στοιχείων του/της. Ως δυνατό σημείο, διέκρινε την ιστορία του Διστόμου και πως αυτό αποτελεί άξονα, γύρω από τον οποίο εκτυλίσσονται τα ανάλογα δρώμενα (π.χ. εκδηλώσεις μνήμης 10^{ης} Ιουνίου), καθώς επίσης και τη τοποθεσία του Μουσείου στο Δίστομο, η οποία συνιστά, «πέρασμα» και για άλλες περιοχές, με ιστορικό υπόβαθρο όπως, είναι οι Δελφοί και η Αράχωβα.

Η τελευταία συνέντευξη της έρευνας (συν.9), πραγματοποιήθηκε με την υπάλληλο του Κέντρου Κοινότητας του δήμου, κα Ξυραφάκη Σύρια, η οποία τόνισε ως δυνατό σημείο τη τοποθεσία, και την θετική συμβολή του Μουσείου και του Μουσουλίου στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, ενώ ανέφερε ως αδύνατο σημείο, τόσο την έλλειψη υποδομών όσο και την ανεπάρκεια οικονομικών πόρων.

4.3 Ερευνητικός στόχος και Αξιολόγηση Υπάρχουσας Κατάστασης

(SWOT Analysis)

Στόχος της παρούσας έρευνας, είναι η διερεύνηση της συμβολής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού καθώς και του πολιτιστικού φάσματος που το ακολουθεί, στη τοπική ανάπτυξη της περιοχής. Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων, καθώς για το βαθμό αποτελεσματικότητας της πολιτιστικής διαχείρισης, μέσα από το Μουσείο του Διστόμου, απαραίτητη κρίνεται, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, τόσο του εσωτερικού όσο και εξωτερικού του περιβάλλοντος. Η χρήση του εργαλείου της **SWOT Ανάλυσης**, καθιστά δυνατή, την απεικόνιση των δυνατών και αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος ενός οργανισμού, καθώς και τις ευκαιρίες και τις απειλές του εξωτερικού του περιβάλλοντος.

Τα στοιχεία αυτά, προέκυψαν από πρωτογενή έρευνα μέσω της προσωπικής συνέντευξης με πρόσωπα-κλειδιά του οργανισμού και άλλες εξέχουσες προσωπικότητες όπως προαναφέρθηκε, οι οποίες συνέβαλλαν, στη δημιουργία μιας πλήρους και συγκροτημένης εικόνας, για την επικρατούσα κατάσταση του οργανισμού και την αναπτυξιακή του συνεισφορά στη τοπική κοινωνία.

Η ανάλυση SWOT για το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο παρουσιάζεται στο Διάγραμμα παρακάτω:

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ(Strengths)	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ(Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ➤ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΕΝΟ ΥΠΑΡΧΟΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ➤ ΘΕΣΠΙΣΗ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ➤ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ & ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΜΝΗΜΗΣ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ΑΝΕΠΑΡΚΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ➤ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ➤ ΑΠΟΥΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΟΙΝΟΥ ➤ ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ(Opportunities)	ΑΠΕΙΛΕΣ(Threats)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ΑΝΑΔΕΙΞΗ & ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ➤ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΛΟΓΩ ΚΟΜΒΙΚΟΥ ΣΗΜΕΙΟΥ ➤ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ & ΜΕΤΑΣΤΕΓΑΣΗ ➤ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΣΩ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ➤ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ΑΠΟΥΣΙΑ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ/ΑΝΕΡΓΙΑ ➤ ΕΛΛΕΙΨΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ➤ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analysis
Πίνακας 4.1:Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού

4.4 Ερευνητικά αποτελέσματα ανάλυσης SWOT

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων, επιτεύχθηκε βάσει της αρχής της ανάλυσης, της οργάνωσης και της αξιολόγησης των ποιοτικών δεδομένων (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Τα αποτελέσματα, θα παρουσιαστούν με περιγραφικό τρόπο όπως ακολουθεί.

Οι αριθμοί στα αποσπάσματα των συνεντεύξεων, ακολουθούν την αρίθμηση (1-9)

όπως παρατίθενται ατόφιος, στο Παράρτημα Β της ερευνητικής διαδικασίας.

4.5. Ανάλυση εσωτερικού περιβάλλοντος, Δυνάμεις-Αδυναμίες του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού

4.5.1 Δυνάμεις

Τα **δυνατά σημεία**(Strengths) που παρουσιάζει το εσωτερικό περιβάλλον του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο αναφέρονται ως εξής:

❖ **Ιστορικό Αρχείο**

Η σύσταση του ιστορικού αρχείου μιας περιοχής, αποτελεί μια επίπονη και χρονοβόρα προσπάθεια. Ωστόσο, συνιστά, τον πολιτισμικό πλούτο και τη πολιτιστική κληρονομία, η οποία πρέπει να διαφυλαχτεί και να κληροδοτηθεί, στις επόμενες γενιές. Η προσωπική προσπάθεια που καταβλήθηκε, τόσο από σημαντικά πρόσωπα του Συλλόγου, όσο και από την υπεύθυνη του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, για τη συγκρότηση του αρχείου, αντικατοπτρίζεται στην διεθνή αναγνωρισιμότητα, που έχει λάβει το Δίστομο, ως «μαρτυρικός τόπος» .

«...αυτό που έλειπε, ήταν το αρχείο έτσι. εεε δεν υπήρχε ένα αρχείο, ανοιχτό στον ερευνητή, που να μπορεί κάποιος, να διερευνήσει όλες τις πτυχές του ιστορικού γεγονότος και του τραύματος, της σφαγής του Διστόμου, εντάξει, οπότε βασικό ήταν αυτό...έπρεπε να αναζητηθούν οι αρχειακές πηγές, έπρεπε να συγκροτηθεί ένα αρχείο προφορικών μαρτυριών, μια βάση(...) οπότε το ένα βασικό, είναι η αρχειακή έρευνα, η αρχειακή ταξινόμηση, η περιγραφή των αρχείων, η αναζήτησή τους...» (1).

«...βοήθησε πάρα πολύ ο Στάθης ο Σταθάς, ο οποίος, ανέλαβε να βρει τους επιζώντες στο Δίστομο, να ηχογραφήσει τις μνήμες τους και να τις απομαγνητοφωνήσουμε εμείς, και να μπουνε εκεί. Και φυσικά, εκείνο το υλικό, της έκδοσης του τεύχους, για τα 50 χρόνια της Σφαγής, αποτέλεσε το βασικό υλικό και για το δικό μου βιβλίο, «Δίστομο, 10^η Ιουνίου 1944...» (5).

«...ο Σύλλογος, που πήγαμε από σπίτι σε σπίτι τότε και μαζεύαμε φωτογραφίες από τα θύματα, τα φέραμε στη δημαρχία, η δημαρχία με δικά της έξοδα, του δήμου, εεε τις είχε εκθέσει...» (6).

❖ **Κατάλληλα καταρτισμένο υπάρχον προσωπικό**

Ένας οργανισμός προκειμένου να επιβιώσει ,στη συγκεκριμένη περίπτωση το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, πρέπει να προσαρμόζεται στις αναδυόμενες ανάγκες για ταχύτερη μάθηση απ' ότι οι ανταγωνιστές του, στις απαιτήσεις των πελατών του και στις διάφορες οικονομικές, τεχνολογικές αλλαγές, που παρατηρούνται στο περιβάλλον (Μπουραντάς, 2001). Για να επιτευχθεί αυτό, χρειάζεται συστηματική και μακροχρόνια προσπάθεια, ούτως ώστε, οι εργαζόμενοι, να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι και να υλοποιούν με το καλύτερο δυνατό τρόπο τους στόχους του οργανισμού. Σύμφωνα με μαρτυρίες, αν και το συγκεκριμένο Μουσείο, είναι υποστελεχωμένο, το άρτια καταρτισμένο προσωπικό του, καταφέρνει να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις που ολοένα προκύπτουν.

«...ναι, γιατί έχει να κάνει και με τις σπουδές μου αλλά και γενικότερα με τη δια βίου μάθηση, με την έννοια, οτι ναι παρακολουθώ διαρκώς σεμινάρια, συνέδρια που έχουν να κάνουν έτσι και με τη ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, της άυλης και υλικής κληρονομιάς...» (1).

«...που μέσω συνεργασιών του μουσείου και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων έτσι, έχουμε αναδείξει, πάρα πολύ τα δικά μας ζητήματα, και μέσω αυτού, κατορθώνω κι εγώ να ενημερωθώ πάνω σε καινούριες εξελίξεις, οπότε απο τη μια, είναι αυτά που επιλέγω να παρακολουθώ απο μόνη μου, που σχετίζονται με την επαγγελματική μου, εε με τη καριέρα ας πούμε, και δεύτερον, οι συνεργασίες που κάνουμε, με ακαδημαϊκά ιδρύματα της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού, πάνω σε αυτά τα θέματα...» (1).

«...η συντονίστρια γνωρίζει, ασχολείται...» (2).

«...τόρα νομίζω, πως η επιλογή δυο ανθρώπων, που αυτή τη στιγμή λειτουργούν το Μουσείο, είναι η βέλτιστη, δηλαδή ο Χρήστος ο Παπανικολάου, ο οποίος κάνει τις ξεναγήσεις, ο οποίος έχει ένα πάθος, τον γνωρίζω προσωπικά, γιατί δουλεύαμε στην ίδια υπηρεσία, στο αλουμίνιο, έχει ένα πάθος και πραγματικά, άνθρωποι με πάθος, χρειάζονται για να προχωρήσουν τέτοιες καταστάσεις, και της...Αμαλίας της Παπαϊωάννου, η οποία είναι μια σπουδαία επιστημόνισσα και Διστομίτισα, έχει και εκείνη ένα μεγάλο πάθος, γι' αυτό που κάνει, εεε νομίζω ότι αυτή τη στιγμή, το Μουσείο είναι από πλευράς επιλογής προσώπων, που το λειτουργούν, στη καλύτερή του περίοδο» (5).

«Η συντονίστρια εκεί, η κα Αμαλία είναι απίστευτα εξυπηρετική αλλά και γνώστης καθώς και σε μυεί στην τότε εποχή» (8).

❖ **Θέσπιση Διοικούσας Επιτροπής**

Η σύσταση, της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, ενίσχυσε το ρόλο του Μουσείου, και πως αυτό εκτίθεται στη «δημόσια σφαίρα», τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

«...από το 2018, που ορίστηκε η διοικούσα επιτροπή του Μουσείου, από τότε άρχισε η αναβάθμιση, με την έννοια, ότι υπάρχει ένα συλλογικό όργανο, έτσι εδώ που έχει και την άμεση επίβλεψη εκδηλώσεων, δράσεων, που προωθούν και κάνουν το μουσείο, γνωστό προς τα έξω έτσι. Άρα εδώ, η τομή, το κλειδί ήταν, η συγκρότηση, η θέσπιση της διοικούσας επιτροπής από το Δήμαρχο, πρόεδρος της διοικούσας επιτροπής, είναι ο ίδιος ο δήμαρχος, εντάξει» (1).

«...και μέσα από το Σύνδεσμο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών, όπου και φαίνομαι Αντιπρόεδρος και ως Μέλος, του Εθνικού Συμβουλίου Διεκδίκησης των γερμανικών αποζημιώσεων...» (4).

❖ **Πολιτιστικοί Σύλλογοι και Διοργάνωση εκδηλώσεων μνήμης**

Η συνεργασία του δήμου και του Πολιτιστικού Συλλόγου, έχει συμβάλει στην ανάπτυξη του πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής, μέσω της διαχείρισης της άυλης και υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι επετειακές εκδηλώσεις μνήμης, της 10^{ης}

Ιουνίου, συνιστούν ορόσημο, καθώς έχουν επιτευχθεί συνεργασίες με διεθνή ονόματα του καλλιτεχνικού χώρου.

«...γιατί έχουν αναπτυχθεί και κάποιες πρωτοβουλίες από το δήμο, αλλά και τους πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής, ώστε να υπάρχει επισκεψιμότητα και από σχολεία και από άλλες δομές εεε και από συνεργασία με το αρχηγείο του στρατού τέλος πάντων, ώστε να αναδειχθεί όλο αυτό που συμβολίζει η περιοχή και το τι ακριβώς, υπάρχει πίσω της...» (3).

«...το Δίστομο, με αφορμή τη σφαγή και με όπλο, το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, το «όπλο» εντός εισαγωγικών, έχει αναπτύξει συνεργασίες σε πάρα πολλά επίπεδα, πέρα από τους τοπικούς φορείς και πολιτιστικούς συλλόγους, που προσπαθούμε και συμμετέχουμε όλοι, κυρίως για τη διαδικασία ..όσο αφορά, τις μέρες μνήμης και τιμής, με κορύφωση τη 10^η Ιουνίου και σε πανελλαδικό αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο θα έλεγα, έχουν αναπτυχθεί συνεργασίες, γιατί μη ξεχνάμε, ότι είναι ενεργή η δικαστική διεκδίκηση, των πολεμικών αποζημιώσεων και επανορθώσεων» (3).

«Μετά από κάποια χρόνια, άρχισε η συνεργασία, να γίνονται εκδηλώσεις της 10^{ης} Ιουνίου, να γίνονται σε συνεργασία με το Δήμο, δηλαδή οι συναυλίες, τα έξοδα τα κάλυπτε ο Δήμος, πρώτα τα κάλυπτε ο Σύλλογος, στην αρχή, είχε κάνει διάφορες εκδηλώσεις..» (6).

Αδυναμίες 4.5.2

Ωστόσο, το εσωτερικό περιβάλλον του Μουσείου εμφανίζει ορισμένες **αδυναμίες**(Weaknesses), οι οποίες παρατίθενται ως:

❖ Ανεπάρκεια προσωπικού

Κατεξοχήν, ασθενές σημείο, του εσωτερικού περιβάλλοντος του Μουσείου, όπως κρίνεται, από ομόφωνες αναφορές των συνεντευξιζόμενων, αποτελεί, η έλλειψη προσωπικού, η οποία προέρχεται, από μια γενικότερη απουσία, κανονισμού προσωπικού και καθορισμού αρμοδιοτήτων, όπως ορίζει το νομικό καθεστώς των επαρχιακών μουσείων και ειδικότερα, όσα ανήκουν στο δήμο.

«...ένα άλλο είναι, η υποδοχή και η ξενάγηση των επισκεπτών, έτσι, ..που εδώ, καλό θα ήταν, να υπήρχε ακόμα ένα άτομο γι' αυτό...για αυτήν την αρμοδιότητα» (1).

«Θεωρώ λοιπόν, ότι θα έπρεπε εδώ, να υπάρχει ακόμα τουλάχιστον μια θέση έτσι...να μπορεί ένας...εεε να αναλάβει το κοινό, ξεναγήσεις έτσι κ.λπ., ακόμη, θα μπορούσε να είναι κι ένα νέο παιδί, νέο άτομο, να αναλάβει, κάπως έτσι, άρα (...) ναι και κάποιος, ή να αναλάβει ταυτόχρονα και τα social και το διαδίκτυο...και αυτό πάρα πολύ βασικό, γιατί δεν γίνονται όλα...νομίζω δηλαδή, ότι αυτό είναι, ένα καλό κομμάτι, και βέβαια, αυτό που πρέπει να γίνει οπωσδήποτε...να αλλάξει εντελώς μορφή, το μουσείο» (1).

«...έχουμε πάρα πολλή δουλειά μπροστά μας και θα χρειαστούν κι άλλοι. Κι αν, θα είμαστε εμείς εδώ, γενικότερα οποιοδήποτε είναι, να υπάρχει προσωπικό. Αυτή τη στιγμή, το νομικό καθεστώς του μουσείου, και τα λοιπά...στην ουσία, δεν του επιτρέπει, να έχει ούτε ένα άτομο προσωπικό, έτσι.. οπότε νομίζω, ότι αυτό είναι το βασικότερο όλων, και αυτό, το αντιμετωπίζουν, δεκάδες μικρά μουσεία, ειδικά αυτά που ανήκουν σε δήμο..έτσι...αυτά» (1).

«...και παράλληλα, διατίθεμαι και ως ξεναγός, όλα αυτά τα χρόνια, γιατί πιο μπροστά τελοσπάντων, δεν υπήρχε υπάλληλος κ.λπ.» (2).

❖ **Νομικό Καθεστώς Μουσείου**

Το μείζων πρόβλημα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα μικρά/τοπικά μουσεία, όσα υπάγονται στη Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο αγώνας τους για την εύρεση πόρων, δεν σταματάει ποτέ.

«Αυτή τη στιγμή, το νομικό καθεστώς του μουσείου και τα λοιπά... στην ουσία, δεν του επιτρέπει να έχει ούτε ένα άτομο προσωπικό, έτσι.. οπότε νομίζω, ότι αυτό, είναι το βασικότερο όλων, και αυτό το αντιμετωπίζουν δεκάδες μικρά μουσεία, ειδικά αυτά που ανήκουν σε δήμο..έτσι;...αυτά..» (1).

«... πάντα και γνωρίζοντας και από άλλους ανθρώπους από άλλα άτομα φίλους και όχι μόνο συνεργάτες που εργάζονται στο χώρο αυτό των μουσείων, της πολιτιστικής κληρονομιάς, το ζήτημα είναι πάντοτε τα λίγα, η έλλειψη κονδυλίων, έτσι που όλοι κάνουν έναν αγώνα ,αναζητούν μέσω προγραμμάτων, μέσω χορηγιών από ιδιώτες, μεγάλους ιδιώτες όπως τα πολιτιστικά ιδρύματα Νιάρχος κλπ ζητούν, όλοι αναζητούν, πηγές χρηματοδότησης και κονδύλια... αυτός είναι ο μεγάλος αγώνας(...)» (1).

❖ **Απουσία Έρευνας Κοινού**

Η ενδεχόμενη έλλειψη ενδιαφέροντος, από τους κατοίκους του δήμου Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας για τις δράσεις του Μουσείου (ημερίδες, επιστημονικά σεμινάρια, προβολή ντοκιμαντέρ), οδηγεί στην υιοθέτηση μιας συγκροτημένης επικοινωνιακής πολιτικής του Μουσείου που θα στοχεύει σε στρατηγικές προσέλκυσης, νέων ομάδων επισκεπτών.

«...πρέπει να αναδειχθεί, με ένα τρόπο, που να δίνει στους άλλους, στο κοινό, να καταλάβει, σε όλους μας να καταλάβουμε, ότι έχεις κάτι να πάρεις από αυτό, έτσι...δεν είναι κάτι βαρετό, δεν έρχεσαι μόνο για να εε... ,να το δεις σαν συνέχεια της μόρφωσής σου...» (1).

«Δεν δίνουμε σημασία, μόνο στο αρχαίο παρελθόν, που ως τώρα έχει προβληθεί περισσότερο(...), να δείξουμε τις άλλες πτυχές του παρελθόντος, που είναι λιγότερο προβεβλημένες, και βέβαια και ζητήματα τέχνης και πολλά άλλα, κάπως να τα βάλουμε εμείς στη ζωή μας...όχι βαρετά, όχι να νιώσουμε ότι αφορούν μόνο λίγους μορφωμένους, αλλά μας αφορούν όλους, όλοι μπορούμε να δώσουμε κάτι, όλοι μπορούμε να πάρουμε κάτι από αυτό» (1).

❖ **Ανεπαρκής χρηματοδότηση**

Η επιχορήγηση του Μουσείου, από το Υπουργείο Πολιτισμού είναι σχεδόν μηδαμινή. Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού δεν έχει κέρδος από την επισκεψιμότητα που δέχεται, καθώς δεν χρεώνει κάποιο ποσό για αντίτιμο, στην είσοδό του. Μεταξύ αυτών, δεν διαθέτει κάποιο πωλητήριο ή κατάστημα εστίασης, το οποίο θα πρόσδιδε μια πνοή οικονομικής ενίσχυσης. Επομένως, ο αγώνας του για εύρεση πόρων, είναι ατέρμονος.

«...το ζήτημα είναι πάντοτε τα λίγα, η έλλειψη κονδυλίων, έτσι που όλοι κάνουν έναν αγώνα, αναζητούν μέσω προγραμμάτων, μέσω χορηγιών, από ιδιώτες, μεγάλους ιδιώτες, όπως τα πολιτιστικά ιδρύματα Νιάρχος κλπ., ζητούν όλοι, αναζητούν, πηγές χρηματοδότησης και κονδύλια... αυτός είναι ο μεγάλος αγώνας(...)» (1).

«..εάν ρίξουν χρήματα και κονδύλια για να γίνουν έρευνες, μελέτες, για να προωθηθεί το προϊόν, σίγουρα, αλλά, θεωρώ, ότι είναι οικονομικής φύσεως πρώτα απ' όλα και πολιτικής βούλησης, βέβαια» (2).

«...το βασικό πρόβλημα, είναι πάντα η χρηματοδότηση, οι οικονομικοί πόροι και όλα τα σχετικά, δεν είναι επαρκείς, δυστυχώς στη χώρα μας... έχουμε μια δυσκαμψία, ως προς την ανάδειξη κάποιων θεμάτων, δεν ξέρω, εάν αυτό οφείλεται σε πολιτική ή άλλη σκοπιμότητα, ή απλά σε μια ευρύτερη δυσκαμψία του ελληνικού κράτους, για τέτοια θέματα» (3).

«...η οικονομική ενίσχυση από το Υπουργείο, είναι ανεπαρκής» (8).

«...όσο αφορά τα μειονεκτήματα, θεωρώ ότι οι οικονομικοί πόροι, δεν είναι επαρκείς, για να καλύψουν νέες ανάγκες, όπως πχ μια νέα θέση εργασίας» (9).

Ευκαιρίες και Απειλές Εξωτερικού Περιβάλλοντος

4.5.3 Οι ευκαιρίες(Opportunities), που παρουσιάζει το εξωτερικό περιβάλλον του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, είναι οι εξής:

❖ Ανάδειξη και Προώθηση της Ιστορίας

Το ιστορικό υπόβαθρο του Διστόμου, ο άυλος και υλικός πολιτιστικός πλούτος, αποτελεί τον πυρήνα δράσεων, τόσο για την ανάδειξη της ιστορικής αλήθειας, τη διαφύλαξή της αλλά και την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης.

«..αυτή τη στιγμή, το κλειδί, για την ανάπτυξη για το Δίστομο ειδικά, είναι η ιστορία έτσι;...Γιατί, είναι και ο μόνος τρόπος, να συνδεθεί με τον έξω κόσμο, το Δίστομο» (1).

«...Το κλειδί για τη τοπική ανάπτυξη του Διστόμου, θεωρώ ότι είναι, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και κυρίως της ιστορίας του» (1).

«...η αναγκαιότητα, όπως τη θεωρώ εγώ στο μυαλό μου, για να υπάρξει η προβολή της περιοχής, όχι μόνο σε επίπεδο τουριστικής επισκεψιμότητας με άλλες μορφές, αλλά κυρίως, για να διασωθεί η ιστορική αλήθεια και να μεταλαμπαδευτεί αυτή, σε επόμενες γενιές» (3).

«...ήδη το Δίστομο, με αφορμή τη σφαγή και με όπλο το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, το «όπλο» εντός εισαγωγικών, έχει αναπτύξει συνεργασίες σε πάρα πολλά επίπεδα, πέρα από τους τοπικούς φορείς και πολιτιστικούς συλλόγους, που προσπαθούμε και συμμετέχουμε όλοι, κυρίως για τη διαδικασία ..όσο αφορά τις μέρες μνήμης και τιμής, με κορύφωση τη 10^η Ιουνίου και σε πανελλαδικό αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο,

θα έλεγα, έχουν αναπτυχθεί συνεργασίες, γιατί μη ξεχνάμε ότι είναι ενεργή η δικαστική διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων και επανορθώσεων, εεε υπάρχει δικαστική απόφαση τελεσίδικη για το Δίστομο, οπότε έχουν αναπτυχθεί συνεργασίες σε διάφορα επίπεδα και με διάφορους τρόπους...» (3).

❖ **Αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής λόγω κομβικού σημείου**

Το σημείο/στίγμα, που βρίσκεται ένα Πεδίο Μνήμης, όπως στη περίπτωση του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, μπορεί να αποτελέσει, τον «πυρήνα», για την «εξακτίνωση» περαιτέρω πολιτιστικών δράσεων ή υποδομών.

«...γιατί μέσω του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, εεε γίνεται γνωστή η περιοχή, η ευρύτερη περιοχή και τα όποια αξιοθέατα έχει και άλλες περιοχές που έχει, σε επίπεδο... και πολιτιστικό, όπως είναι ας πούμε μέχρι τον Όσιο Λουκά και πολιτισμικό θα έλεγα, αλλά και με τις φυσικές ομορφιές...» (3).

«...πιστεύω, πως πρέπει, η πολιτιστική πολιτική του δήμου, να αγκαλιάσει όλες τις πτυχές της πολιτιστικής δραστηριότητας, δηλαδή, όχι μόνο το Μουσείο, όχι μόνο το 10ήμερο των εκδηλώσεων αλλά και το Πολιτισμικό Σύλλογο, και τη Θεατροφρένεια και το Περιοδικό ακόμα, που είναι εδώ, γιατί είμαστε δήμος Καλλικρατικός, ευρύτερος και βεβαίως και να αξιοποιήσει τη Μονή του Οσίου Λουκά, δηλαδή λέω τώρα ,πρόταση είναι από πολλά χρόνια, στο μυαλό μου ... και ό,τι αφορά και πέρα από τα όρια του δήμου, δηλαδή οι διεπιφάνειες και με το Κυριάκι και με τη Δαύλεια κι ας είναι άλλος δήμος...θα μπορούσε ας πούμε, το Δίστομο, να είναι ένα κέντρο, που να εξακτινώνεται και μέχρι εκεί, κι όποιος το επισκέπτεται, να έχει να πάει και παραπέρα» (5).

❖ **Αναβάθμιση του Μουσείου και Μεταστέγαση**

Είναι αναμφισβήτητο, πως τα Μουσεία, συνιστούν δραστήριους και ενεργούς κοινωνικούς σχηματισμούς, στοχεύοντας στη παραγωγή και προώθηση πολιτιστικών αγαθών, καθώς ο πολιτισμός, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται, ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, που προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης, βελτιώνει την

παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού και δημιουργεί εξωτερικές οικονομίες (Κόνσολα, 2006). Η μεταστέγαση του Μουσείου, σε ένα νέο κτήριο, της οικίας του Σφουντούρη, που αποτελεί κατεξοχήν ιστορικό σύμβολο της περιοχής, θα αποτελέσει τον πρόδρομο για τη δημιουργία νέων δυνατοτήτων και ευκαιριών. Ενδεχομένως να προκύψουν νέες ανάγκες για θέσεις εργασίας, αλλά και μια γενικότερη αναδιαμόρφωση του χώρου του Μουσείου, όπου η αναπροσαρμογή στις νέες συνθήκες θα είναι ευνοϊκή για ένα μερίδιο του πληθυσμού.

«Ο δήμαρχος, στα άμεσα σχέδια, έχει ...έχει αρχίσει δηλαδή και το υλοποιεί(...) ο χώρος που, το σπίτι του Αργύρη Σφουντούρη, που είχε αγοράσει ο δήμος...το σπίτι που είναι δίπλα το παλιό;... Κατάλαβες; Αυτό που είναι ακριβώς δίπλα μας, περιήλθε στα χέρια του δήμου, και ο σκοπός είναι το μουσείο, να μεταφερθεί εκεί, και αυτός ο χώρος εδώ, να είναι η βιβλιοθήκη, η αίθουσα εκδηλώσεων και του δήμου και γενικότερα του μουσείου. Άρα, να γίνει αναβάθμιση. Εεεε, εάν το μουσείο μεταφερθεί εκεί, θα πρέπει να γίνει μία πάρα πολύ ωραία επανέκθεση, μία μεγάλη έκθεση, που να περιλαμβάνει ψηφιακά μέσα...να υπάρχει πωλητήριο, άρα να είναι το κέντρο πραγματικά και της μνήμης και του παρόντος, του κέντρου της κοινότητας, αυτό το μουσείο (...).» (1).

«Εεε σίγουρα, είμαστε σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης του Μουσείου, σε πολλά επίπεδα και σε επίπεδο κατασκευαστικό, με μια μεταστέγαση που προωθούμε αλλά και σε οργανωτικό, εεεε προσπαθούμε να ανοίξουμε αυτό το θέμα, αυτή τη διαδικασία...» (3).

«Υπάρχουνε, γενικότερα η αναβάθμιση του Μουσείου, η αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου, με την αγορά και αξιοποίηση της οικίας Σφουντούρη...Με το που θα γίνει η αναβάθμιση των κτιρίων...θα προχωρήσουμε μετά και στη ψηφιοποίηση, τόσο των κτιρίων του Σφουντούρη, του Μουσείου αλλά και αναβάθμιση, του χώρου του Μουσουλίου» (4).

❖ Δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας μέσω Αξιοποίησης Υποδομών

Για την ουσιαστική καταπολέμηση της ανεργίας κρίθηκε απαραίτητο, η αξιοποίηση νέων υποδομών. Ωστόσο, το Δίστομο, υπολείπει στο κομμάτι των υποδομών και η δημιουργία νέων εγκαταστάσεων έχει αποδειχθεί από την κοινή εμπειρία κοστοβόρα

διαδικασία. Εναλλακτικές μέθοδοι χρηματοδότησης θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν.

«...τόρα όμως θέλουμε κάτι πιο ριζικό, μια ανάπτυξη και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας που να είναι πιο ευρεία, να αφορά κι άλλες ομάδες, όχι μόνο ας πούμε τους επαγγελματίες της εστίασης, έτσι...ή της φιλοξενίας, αλλά να είναι, κάτι πιο μαζικό, εεε αυτό...» (1).

«...όχι για την αντιμετώπιση τόσο της ανεργίας, γιατί δεν θα έχει τόσο καθοριστική συμβολή, γιατί δε μιλάμε για ένα επίπεδο ανθρώπων, που θα είναι ας πούμε εργατικό δυναμικό σε μια βιοτεχνία η βιομηχανία, αλλά σίγουρα ακόμα και όποιες θέσεις εργασίας και προκύψουν, να είναι θετικό και να βοηθήσουν κάποιους ανθρώπους» (3).

«Εεε θέσεις εργασίας μέσα στο Δίστομο, εάν δεν δημιουργηθούν κάποιες υποδομές...παλιότερα ήτανε οι Μεταλλευτικές Εταιρείες, το Δίστομο, όταν λειτουργούσαν Μεταλλευτικές Εταιρείες είχε 5.000 κόσμο, τα σχολεία ήταν από 200-300 παιδιά, τώρα έχουν 60 με 30 παιδιά, μειώνεται, οπότε οι νέοι, αναγκαστικά θα φύγουν από το Δίστομο» (6).

«Μόνο αν υπάρξουν νέες θέσεις εργασίας, να μπορούν να κρατήσουν τον νέο εδώ».
(6)

❖ Αναπροσαρμογή Επικοινωνιακής Πολιτικής

Η επικοινωνιακή πολιτική που εφαρμόζει το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, επιδέχεται βελτίωση. Τη δεδομένη στιγμή, είναι η βέλτιστη εάν ληφθούν υπόψιν οι παράμετροι ανεπάρκειας προσωπικού και η απόδοση φόρτου εργασίας σε ένα μόνο άτομο, την υπεύθυνη του Μουσείου.

«...η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι ένα.. ,δεν αφορά το βαρετό παρελθόν, αλλά είναι κάτι ζωντανό, κάτι που διαμορφώνει το μέλλον αλλά και πού μπορεί να γίνει και πηγή ψυχαγωγίας...έτσι που μπορεί, ο άλλος να πάρει τα παιδιά του, την οικογένειά του, και να πάει και να εξερευνήσει μουσεία και γενικότερα πολιτιστικούς χώρους, αλλά να περάσει εκεί, εποικοδομητικά και όμορφα...» (1).

4.5.4 Απειλές-Κίνδυνοι Εξωτερικού Περιβάλλοντος (Threats)

Από την άλλη, το εξωτερικό περιβάλλον του Μουσείου, εγκυμονεί **κινδύνους** και **απειλές** (threats), που ενδέχεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο, όχι μόνο στο Μουσείο ως οργανισμό αλλά και στη τοπική κοινωνία ευρύτερα.

Ανάμεσα τους είναι:

❖ Απουσία θέσεων εργασίας/Ανεργία

Συνδυετικός κρίκος της τοπικής ανάπτυξης, αποτελεί η κινητικότητα της αγοράς εργασίας και όπως παρατηρείται από τις συνεντεύξεις, η αγορά εργασίας παρουσιάζεται φειδωλή, γεγονός το οποίο επηρεάζει την απορρόφηση ανθρώπινου δυναμικού και ειδικότερα του νεότερου, που τείνει να προσφεύγει στις αστικές περιοχές, ενδυναμώνοντας το φαινόμενο της ανεργίας που παρατηρείται στην επαρχία.

«...θέλουμε κάτι πιο ριζικό, μια ανάπτυξη και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας που να είναι πιο ευρεία, να αφορά κι άλλες ομάδες όχι μόνο, ας πούμε τους επαγγελματίες της εστίασης έτσι...ή της φιλοξενίας, αλλά να είναι κάτι πιο μαζικό, εεε αυτό...» (1).

«Για να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη, μέσα στο Δίστομο, θα πρέπει να υπάρξουν δουλειές, οι οποίες να μπορούν να κρατήσουν τους νέους, και είναι ένα πρόβλημα που μαστίζει όλη την επαρχία και προπαντός τα μικρά μέρη, όπως το Δίστομο» (6).

«Εεε θέσεις εργασίας μέσα στο Δίστομο, εάν δεν δημιουργηθούν κάποιες υποδομές ,παλιότερα ήταν οι Μεταλλευτικές Εταιρείες...» (6).

«...οπότε οι νέοι, αναγκαστικά θα φύγουν από το Δίστομο, θα πάνε κάπου αλλού να βρύνε δουλειά και δικαιολογημένα » (6).

❖ Έλλειψη Υποδομών

Ενα ακόμη αρνητικό στοιχείο, που μαστίζει το εξωτερικό περιβάλλον του Μουσείου, και έχει αντίκτυπο, στη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής, αποτελεί η έλλειψη υποδομών, η οποία, θεωρείται ανασταλτικός παράγοντας, τόσο για το πολιτιστικό στοιχείο όσο και για το εργασιακό ζήτημα, που πλήττει τις μη αστικές περιοχές.

«Το μειονέκτημα είναι ότι δεν έχει υποδομές το Δίστομο, τουριστικές, καταλύματα, μαγαζιά και τα λοιπά...» (4).

«Εεε θέσεις εργασίας μέσα στο Δίστομο, εάν δεν δημιουργηθούν κάποιες υποδομές, παλιότερα ήτανε οι Μεταλλευτικές Εταιρείες, το Δίστομο, όταν λειτουργούσαν Μεταλλευτικές Εταιρείες, είχε 5.000 κόσμο, τα σχολεία ήταν από 200-300 παιδιά, τώρα έχουν 60 με 30 παιδιά, μειώνεται, οπότε οι νέοι, αναγκαστικά, θα φύγουν από το Δίστομο, θα πάνε κάπου αλλού να βρουν δουλειά κι δικαιολογημένα» (6).

«...και να συμπληρώσω, πως δεν υπάρχουν οι ανάλογες υποδομές» (8).

«...καθώς και το κομμάτι των υποδομών, μιας και δεν υπάρχουν υποδομές στο Δήμο,, για τη διαμόρφωση κάποιου νέου χώρου, ας πούμε, που θα μπορούσε να γίνει.» (9).

❖ **Ανταγωνισμός από άλλα Μουσεία**

Η ύπαρξη άλλων μουσείων ή αρχαιολογικών χώρων (συνήθως σε όμορους νομούς), όπως χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Αρχαιολογικό Μουσείο των Δελφών, ή το Αρχαιολογικό Μουσείο Θήβας, συνιστά μια πολυεπίπεδη πρόκληση, με την έννοια του καλώς εννοούμενου ανταγωνισμού και στα πλαίσια υιοθέτησης νέων μέτρων προσέλκυσης κοινού. Οι νέες τεχνολογίες, αποτελούν ένα από τα πιο ευρέως διαδεδομένα μέτρα προσέλκυσης κοινού.

«...όμως πάρα πολλά, εκμεταλλεύτηκαν αυτό το διάστημα, και έκαναν τις δουλειές, που γίνονται στα μουσεία, όταν οι πόρτες κλείνουν, οι «κεκλεισμένων των θυρών», δηλαδή αρχαιακή έρευνα...ε ταξινομήσεις, εεεε επανασχεδιασμός δράσεων, και αυτό που κέρδισαν, το σημαντικότερο όλων που κέρδισαν, τα περισσότερα μουσεία, ήταν το ψηφιακό τους πρόσωπο. Τα μουσεία, γίνανε ενεργά στα social media και βγήκαν στο διαδίκτυο, οπότε αυτό ήταν ένα κέρδος, γιατί κάποια μουσεία που δεν το είχαν, αναγκάστηκαν να το δημιουργήσουν» (1).

4.6 Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης

Σύμφωνα με την ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), όπως αποτυπώθηκε προηγουμένως, διαπιστώθηκαν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του εσωτερικού περιβάλλοντος του Μουσείου, καθώς και οι ευκαιρίες και απειλές του εξωτερικού του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, η Ιστορία της περιοχής, αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα αλλά και κινητήριο δύναμη δράσης των τοπικών φορέων και συλλόγων, η οποία σε συνδυασμό με την τοποθεσία του Μουσείου, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για πολιτικές ανάπτυξης. Όπως χαρακτηριστικά, είχε αναφέρει και η Υπεύθυνη Συντονισμού του Μουσείου, στη συνέντευξή της, κα Αμαλία «το κλειδί για την ανάπτυξη για το Δίστομο ειδικά είναι η ιστορία έτσι;...Γιατί είναι και ο μόνος τρόπος να συνδεθεί με τον έξω κόσμο το Δίστομο». Πάνω σε αυτή τη τοποθέτηση, μπορεί να στηριχθεί, η αναμόρφωση της επικοινωνιακής πολιτικής του Μουσείου και ο τρόπος που αυτό προβάλλεται προς τα «έξω», μέσω των social media, προκειμένου να αναδειχθεί και να προωθηθεί η ιστορία του, περαιτέρω. Η επισκεψιμότητα, που δέχεται τόσο το Μουσείο μαζί με το Μουσουλείο, αλλά και η ευρύτερη περιοχή, από εκπαιδευτικές ομάδες κατά τη περίοδο των εκδηλώσεων Μνήμης, συνήθως συνιστούν τομείς, οι οποίοι επιδέχονται βελτίωση, με την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όχι μόνο σε επίπεδο εκπαιδευτικής αλλά και κοινωνικής πολιτικής. Η αναβάθμιση του ψηφιακού προφίλ του Μουσείου, προκειμένου να γίνει πιο ελκυστικό σε ένα ευρύ κοινό επισκεπτών καθώς και με την αναδιαμόρφωση των εκδηλώσεων/διοργανώσεων, εκτός του προσαρμοσμένου επετειακού Προγράμματος Εκδηλώσεων Μνήμης της 10^{ης} Ιουνίου. Να μην παραληφθεί, πως το υπάρχον προσωπικό, τη δεδομένη στιγμή, είναι άρτια καταρτισμένο και μεριμνά για την διαρκή ενημέρωση και αναπροσαρμογή στις νέες ανάγκες που προκύπτουν, ωστόσο, η ενίσχυση του με παραπάνω άτομα, κρίνεται επιτακτική, για να μπορέσει να καλύψει ένα μεγαλύτερο εύρος απαιτήσεων (προβολή του Μουσείου στα social media, αναδυόμενες ανάγκες λόγω μεταστέγασης του Μουσείου, ξεναγήσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα). Εμπόδιο σε όλη αυτή τη προσπάθεια, συνιστά το Νομικό Καθεστώς του Μουσείου, εξαιτίας του οποίου, δεν του επιτρέπεται η πρόσληψη παραπάνω προσωπικού αλλά και η οικονομική του αυτάρκεια αφού τα έσοδά του, προέρχονται αποκλειστικά από χορηγίες και από δωρεές. Μια απειλή, από την οποία αποδοκιμάζεται η ευρύτερη περιοχή, είναι η ανεργία που αντιμετωπίζουν οι νέοι και η συνεχής μετακίνησή τους προς αστικές περιοχές. Σε αυτό το αποτέλεσμα, σύμφωνα

και με τις ομόφωνες απόψεις των συνεντευξιαζόμενων, έχει οδηγήσει η έλλειψη υποδομών. Πιθανώς, η δημιουργία νέων υποδομών, ή η αξιοποίηση κάποιων ήδη υπαρχόντων με την αξιοποίηση εξωτερικών πόρων, να εξυπηρετούσε ένα ποσοστό ανέργων, να απορροφηθεί στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Οι παραπάνω διαπιστώσεις, οδηγούν στο σχεδιασμό στρατηγικών προτάσεων, οι οποίες θα έχουν εφαρμογή στο εσωτερικό περιβάλλον του Μουσείου, καθώς και στο εξωτερικό του, αναδιαμορφώνοντας ταυτόχρονα, και την ευρύτερη περιοχή.

4.7 Στρατηγικός Σχεδιασμός Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού-Ανάλυση

Αναμφισβήτητα, η πορεία και η εξέλιξη ενός οργανισμού, επηρεάζεται από το περιβάλλον, μέσα στο οποίο διαβιώνει. Όπως και στη περίπτωση του Μουσείου, το οποίο πρόκειται, για έναν «ζωντανό οργανισμό», κρίνεται απαραίτητη η εφαρμογή ενός αποτελεσματικού σχεδίου δράσης, προκειμένου να διασφαλιστεί, η εύρυθμη λειτουργία του και η αντίστοιχη ολοκληρωτική επίτευξη των στόχων του. Το σχέδιο αυτό, υλοποιείται κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, αξιοποιώντας τα κατάλληλα «εργαλεία», ενώ σημαντική προϋπόθεση, κρίνεται η κατανόηση της αποστολής που έχει το Μουσείο, και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ενεργεί. Τόσο το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό περιβάλλον, αναδεικνύουν την υφιστάμενη κατάσταση του πολιτισμικού φορέα. Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, που σχεδιάστηκε για το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, προέκυψε έπειτα από διεξαγωγή επιτόπιας παρατήρησης, έρευνας και συνεντεύξεων, τόσο με εκπροσώπους του Μουσείου όσο και με ενεργά πρόσωπα της ευρύτερης περιοχής, και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες ενέργειες, οι οποίες αποσκοπούν στην εξομάλυνση ή και εξάλειψη των αδυναμιών και των εμποδίων καθιστώντας την εικόνα του μουσείου ελκυστικότερη, και συνάμα βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητά του. Η προώθηση και η εφαρμογή των παρακάτω προτάσεων, θα ενισχύσουν την δυναμική του μουσείου, βοηθώντας το να ανταπεξέλθει στις νέες προκλήσεις, ενώ παράλληλα, θα συνδράμουν στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, εξασφαλίζοντας την κοινωνικοοικονομική της βιωσιμότητα. Να σημειωθεί, πως για τη βέλτιστη απόδοση του Στρατηγικού Σχεδιασμού, κρίνεται αναγκαία η συγκροτημένη

και συνολική αντιμετώπιση. Ωστόσο, τόσο οι συνεχείς εξελίξεις, όσο και οι μεταβαλλόμενες συνθήκες, υπάγουν τον σχεδιασμό, σε διαρκείς τροποποιήσεις και αλλαγές και δεν πρέπει να θεωρείται, σαν μια πάγια πρόταση ή διατύπωση, καθώς πρέπει να αναδιαμορφώνεται, να αναθεωρείται, έτσι ώστε να συμβαδίζει με τα εκάστοτε δεδομένα της σύγχρονης πραγματικότητας, τα οποία εξελίσσονται διαρκώς (Lake 2011, Τσακλαγκάνος, 2000).

Η δομή της ανάπτυξης των Στρατηγικών Προτάσεων για το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

Οι Στρατηγικές Προτάσεις αφορούν:

- i. Αναδιοργάνωση της οργανωτικής δομής και στελέχωσης του Μουσείου
- ii. Νέες ευκαιρίες Απασχόλησης, μέσω Μεταστέγασης Μουσείου
- iii. Αναπροσαρμογή Επικοινωνιακής Πολιτικής Μουσείου (Στόχευση σε νέες τεχνολογίες και εκπαιδευτικά προγράμματα)
- iv. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω αξιοποίησης της ευρύτερης περιοχής

Οι επιμέρους δράσεις επί των προτάσεων αναλύονται παρακάτω.

i. Αναδιοργάνωση Οργανωτικής Δομής και Στελέχωσης του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού

Για την ορθή διεκπεραίωση, των αναδυόμενων λειτουργικών υποχρεώσεων του εκάστοτε οργανισμού, κρίνεται αναγκαία, τόσο η σωστή οργάνωση όσο και η απαραίτητη στελέχωση, από άτομα κατάλληλα καταρτισμένα, τα οποία θα είναι σε θέση να συνδράμουν, στις εκάστοτε ανάγκες. Το συγκεκριμένο Μουσείο, δεν συνιστά ένα «μεγάλο» μουσείο, ούτε βρίσκεται στο κέντρο κάποιας μεγάλης αστικής περιοχής, με μεγάλη προσέλευση επισκεπτών καθόλη τη διάρκεια της ημέρας, παρόλα αυτά, η συμβολή του είναι καθοριστική, μιας και προκαλεί στον επισκέπτη μια αίσθηση δέους

και υπενθύμισης, πως η μνήμη, πρέπει να παραμένει ζωντανή. Με τα σημερινά δεδομένα, το προσωπικό των δύο ατόμων (το ένα άτομο, προσφέρει εθελοντικές υπηρεσίες έχοντας αναλάβει το ρόλο του ξεναγού), κρίνεται κάτι παραπάνω από ελλιπές. Η καλή διάθεση, τα σχέδια και οι προβλέψεις για το μέλλον, δεν δύναται να υλοποιηθούν, εάν δεν υφίσταται το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό .

Για το λόγο αυτό, κρίνεται αναγκαία, η στελέχωση του οργανισμού με το κατάλληλο και απαραίτητο προσωπικό, που προβλέπεται βάση του νόμου. Εκτός λοιπόν, της Συντονίστριας του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για την:

Άμεση πρόσληψη, ενός ακόμη ατόμου, υπεύθυνου για το ρόλο του ξεναγού, το οποίο θα οργανώνει και θα συντονίζει παράλληλα και τις μουσείο-εκπαιδευτικές δράσεις .

Πρόσληψη, ενός υπεύθυνου ατόμου, κατάλληλα καταρτισμένου, με την αντίστοιχη τεχνογνωσία, το οποίο θα αναλάβει τη «ψηφιακή εικόνα» του μουσείου, τις αντίστοιχες δράσεις και τα social media.

ii. Νέες ευκαιρίες Απασχόλησης, μέσω Μεταστέγασης Μουσείου

Παρακάτω, θα γίνει αναφορά για ένα σχέδιο ανάπτυξης των υπηρεσιών που θα μπορούσε παράλληλα να προσφέρει το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού και τις ανάλογες θέσεις εργασίας που δύναται να δημιουργηθούν μέσω αυτών. Οπότε, θα χρειαζόταν επιπλέον προσωπικό, το οποίο θα είναι υπεύθυνο, για το χώρο του πωλητηρίου του Μουσείου ή και του χώρου της εστίασης/καφέ. Επιπροσθέτως, η επέκταση του χώρου του Μουσείου, με την αξιοποίηση της οικίας του Σφουντούρη, πιθανώς να επέφερε και νέες λειτουργικές ανάγκες, οπότε θα η πρόσληψη ενός ακόμη μουσειολόγου ή επιστημονικά υπεύθυνου σε αυτό το κλάδο πρέπει να ληφθεί υπόψιν.

Εικόνα 4.1 Πρόσοψη Οικίας Αργύρη Σφουντούρη

Πηγή : Διαδίκτυο, *iparnassos*

Σε αυτό το σημείο, αξίζει να γίνει μια ενδοσκόπηση, στην περιβόητη Οικία του Αργύρη Σφουντούρη, για την οποία γίνεται λόγος από τους συνεντευξιαζόμενους σχετικά με την μεταστέγαση του Μουσείου, που προωθείται σε αυτή, καθώς και να αναφερθούν ουσιαστικές πληροφορίες για το πρόσωπό του. Με μια σύντομη αναδρομή, ο τότε Αργύρης, ετών τεσσάρων, χάνοντας και τους δυο γονείς του στη σφαγή, γλιτώνει από θαύμα, αφού ένας στρατιωτικός των SS, τον προτρέπει να πάει να κρυφτεί μέσα στο σπίτι του. Τα επόμενα χρόνια, τα περνάει μέσα σε ορφανοτροφείο, μαζί με άλλα παιδιά και εκείνα θύματα του πολέμου. Μετέπειτα, βρίσκεται σε ένα χωριό της Ελβετίας στο Πεσταλότσι, έπειτα από ειδική αποστολή του Ερυθρού Σταυρού, να επιλέξουν κάποια παιδιά, για ένα νέο ξεκίνημα, σε μια άλλη χώρα. Εκεί, σπούδασε μαθηματικά και αστροφυσική και αφιερώθηκε στον αγώνα, για την διεκδίκηση των γερμανικών αποζημιώσεων. Επιδόθηκε στην έρευνα, στον ακτιβισμό, στην εκπαίδευση, στη συγγραφή και αποτέλεσε έναν Έλληνα διανοούμενο, επιζώντα της Γερμανικής Κατοχής, ο οποίος είχε πρόσβαση, σε όλο το φάσμα της γνώσης, γεφυρώνοντας τις θετικές επιστήμες με τις ανθρωπιστικές και τις κοινωνικές, καλλιεργώντας έτσι, το γνωστικό ιδεώδες της σφαιρικότητας και της πολυπρισματικότητας. Το εικονιζόμενο οίκημα, της εμβληματικής μορφής του Διστόμου, του Αργύρη Σφουντούρη, το οποίο βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο του Διστόμου και μάλιστα δίπλα στα δυο Μουσεία· Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού και Αρχαιολογικό Μουσείο, καθώς και απέναντι από τον υπαίθριο χώρο εκδηλώσεων, μεταξύ των ως άνω μουσείων και μαζί με τον πέριξ χώρο,

συνιστά σημείο ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του ακινήτου, του προσδίδει, μια μοναδικότητα και ήδη έχουν γίνει ενέργειες από την Δημοτική Αρχή, για την αξιοποίησή του και την υποβολή μελέτης στο Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», για την «Αξιοποίηση του κτιριακού αποθέματος των Δήμων», προκειμένου να αξιοποιηθεί και να αναδειχθεί η ιστορία του τόπου. Η συμβολή του συγκεκριμένου κτιρίου, κρίνεται παραπάνω από εμβληματική, καθώς χρησιμοποιήθηκε για τη στέγαση διάφορων κρατικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της σφαγής αλλά και μετέπειτα.

Εικόνα 4.2 Αυλή Οικίας Αργύρη Σφουντούρη και ο ίδιος σε ηλικία πλέον 75 ετών
Πηγή: Διαδίκτυο, *Protothema.gr*

Δημιουργία καταστήματος caffè

Αν και το «προφίλ» του Μουσείου, δεν συστήνεται για την ίδρυση καταστήματος εστίασης, με την έννοια, ότι εκπροσωπείται το «Τραύμα», ενώ ο χώρος της εστίασης συνάδει με την ψυχαγωγία, έννοιες αντιφατικές, θα μπορούσε να γίνει αξιοποίηση του καινούριου χώρου, της αυλής της οικίας του Σφουντούρη, με τη μεταστέγαση που προωθείται και να δημιουργηθεί ένας νέος χώρος, ο οποίος να διαθέτει ένα προφίλ ηρεμίας και διασύνδεσης με τη φύση, επικοινωνίας με τον συνάνθρωπο και το ύφος του να παραπέμπει σε κάτι πιο κοσμο-πολιτιστικό, παράλληλα θα μπορούσε να προωθηθεί κάποιο τοπικό, χειροποίητο προϊόν, κάποιο τοπικό έδεσμα, στη παρασκευή του, να έχει συνδράμει κάποιος τοπικός σύλλογος (πχ Σύλλογος Γυναικών), και έτσι να αναδεικνύεται το τοπικό προϊόν. Η κατασκευή ενός καταστήματος εστίασης (cafeteria), θα μπορούσε να αποτελέσει, μια προσθήκη εξωτερική, και οι ώρες λειτουργίας, να είναι ανεξάρτητες, του ωραρίου του επισκεπτηρίου, του μουσείου. Ο χώρος του καφέ, θα ήταν εξαιρετικά λειτουργικός και ελκυστικός, εάν συνδύαζε και εξωτερικό χώρο για τις ηλιόλουστες μέρες της άνοιξης, όταν επισκέπτονται το Μουσείο, εκπαιδευτικές/σχολικές ομάδες και θέλουν να ξαποστάσουν για λίγο, σε ένα χαλαρό χώρο, που να αποπνέει ηρεμία και γαλήνη, δίπλα από ένα σύμβολο μνήμης, το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού. Σε αυτό το σημείο, να σημειωθεί πως για την ολοκλήρωση της πρότασης ενός τέτοιου χώρου, η διαδικασία πρέπει να γίνει βασιζόμενη στο κατάλληλο σχεδιασμό, ο οποίος θα προσδώσει ποιότητα και ανεπιτήδευτη καλαισθησία. Ο χώρος του καφέ, δεν θα λειτουργήσει προς όφελος μόνο των τουριστών αλλά και των ίδιων των κατοίκων, οι οποίοι θα αποκτήσουν ένα νέο σημείο αναφοράς, ενώ οι γηραιότεροι από αυτούς, οι οποίοι κρατούν «τη μνήμη ζωντανή», θα είναι σε θέση να τη μεταλαμπαδεύσουν και στις νεότερες γενιές, μόνο και μόνο από την εξιστόρηση κάποιων μεμονωμένων γεγονότων, μιας και τέτοιοι χώροι συνάθροισης, είναι οι κατάλληλοι για την ανταλλαγή ιδεών, απόψεων και συμμετοχής σε ανοιχτή συζήτηση.

Η υλοποίηση αυτού του χώρου, είτε θα οριστεί με πλήρη ευθύνη κατασκευής και λειτουργίας του ίδιου του μουσείου, ή μέσω ανάθεσης, και να λαμβάνει ο οργανισμός κάποιο προκαθορισμένο εισόδημα.

Πωλητήριο

Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, δεν διαθέτει κάποιο χώρο ειδικά διαμορφωμένο, για την έκθεση κάποιων προϊόντων ή συλλογής, προς πώληση. Ωστόσο, με την μεταστέγαση του Μουσείου, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί κάποιο σημείο αυτού του νέου χώρου, ή κάποιο δωμάτιο, το οποίο να αποτελεί το πωλητήριο του Μουσείου. Εκτός από τη συνήθη έκθεση και συλλογή, που συναντάται κατά κύριο λόγο στα μουσεία, και αποτελείται από κάρτες, μαγνητάκια ή κάποιο αναμνηστικό, θα μπορούσε να διατίθεται προς πώληση, κάποιο αφιερωματικό τεύχος, όπως είναι το περιοδικό 'Εμβόλιμον' το οποίο στεγάζεται στη παραλία του Διστόμου. Ενδεικτικά, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια μεταστέγαση του περιοδικού, στο νέο χώρο του Μουσείου, όπου ο επισκέπτης, θα έχει τη δυνατότητα, να ρίξει μια διεισδυτική ματιά στις μαρτυρίες και τις αφηγήσεις των επιζώντων, που βίωσαν τον απόλυτο αποτροπιασμό του ναζιστικού καθεστώτος. Εκτός αυτού, και άλλες συλλογές (ποιητικές, αφιερωματικές), μπορούν να αναδειχθούν και να διατεθούν προς πώληση. Μεταξύ άλλων, θα μπορούσε να προωθηθεί και να διαφημιστεί το καλλιτεχνικό έργο των πολιτιστικών Συλλόγων και Φορέων του Δήμου.

iii. Αναπροσαρμογή Επικοινωνιακής Πολιτικής Μουσείου

Ψηφιοποίηση Μουσείου

Πληθώρα μουσείων, στις μέρες μας, προκειμένου να προσαρμοστούν στις εξελίξεις της νέας εποχής, επιτυγχάνοντας παράλληλα αμεσότερη πληροφόρηση, εκπαίδευση και ψυχαγωγία του κοινού τους, επιδίδονται στο κάλεσμα της ψηφιακής εποχής, αξιοποιώντας περαιτέρω τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, ψηφιακών μέσων και εφαρμογών (Καβακλή & Μπακογιάννη 2004, Οικονόμου 2003, Παπαϊωάννου & Στεργιάκη 2013), η χρήση των οποίων, οδηγεί σε εναλλακτικούς τρόπους ερμηνείας και παρουσίασης των συλλογών τους, προσφέροντας πολυάριθμες ευκαιρίες για παρουσίαση των εκθεμάτων τους, με ένα πιο διαδραστικό, συναρπαστικό και ελκυστικό τρόπο (Οικονόμου 2003, Παπαϊωάννου & Στεργιάκη, 2013).

Χαρακτηριστικά, αναφέρεται η ψηφιοποίηση της Συλλογής του Λαογραφικού Μουσείου της Αράχωβας, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, με την ανάδειξη των συλλογών σχεδίων υφαντών και κεντημάτων, με τη παράλληλη ψηφιοποίηση μέρους

του Ιστορικού του Αρχείου και του αποθέματος του Μουσείου, το οποίο σχετίζεται με τις τέχνες, της υφαντικής και της κεντητικής, ήδη από τον Αγώνα του 1821 και μετέπειτα. Την ίδια σχεδόν διαδικασία, θα μπορούσε να ακολουθήσει και το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, ψηφιοποιώντας και τεκμηριώνοντας το ιστορικό του αρχείο και υλικό, καθιστώντας το περισσότερο προσβάσιμο και προβεβλημένο στο ευρύ κοινό. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία, η πολιτιστική κληρονομιά, χρήσιμο θα ήταν, να συμβαδίζει με αυτή. Ακολουθώντας τα «χνάρια» της Ψηφιοποίησης του δημοτικού Μουσείου Καλαβρύτων, με τον ίδιο τρόπο, και το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, θα μπορούσε να αναδείξει την ιστορική του συλλογή σε τέτοιο βαθμό που να προσφέρει στον επισκέπτη μια βιωματική επίσκεψη ή μια επίσκεψη, σε επίπεδο βιώματος. Έτσι, ο επισκέπτης, θα είναι σε θέση να πληροφορηθεί εκτενώς για την εποχή εκείνη, μέσω ειδικών ψηφιακών εφαρμογών και τρισδιάστατων απεικονίσεων, που θα απαιτούν ίσως το πάτημα αφής μίας οθόνης. Καθώς η επισκεψιμότητα, που δέχεται το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, είναι διεθνής, θα μπορούσε να καταστεί δυνατή η «εικονική ξενάγηση», σε διάφορες γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά), ακόμη και η προσθήκη ειδικής εφαρμογής του μουσείου για τα κινητά τηλέφωνα, ή η εγκατάσταση info kiosk εσωτερικού χώρου, που να διαθέτουν διαδραστικούς χάρτες, χρονοδιάγραμμα των ιστορικών γεγονότων, τρισδιάστατες απεικονίσεις του μουσείου και πληροφορίες για τα θύματα της σφαγής, ή την εικονική αναπαράσταση των προτομών των θυμάτων, του οικογενειακού τους δέντρου, του τρόπου της τότε καθημερινής τους ζωής προβάλλοντας τα ήθη και τα έθιμά τους. Επίσης, για τη βέλτιστη αποτύπωση των γεγονότων στην μνήμη του επισκέπτη, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια εικονική και διαδραστική γεωγραφική αναπαράσταση της περιοχής (κάτι σαν ψηφιακός χάρτης), μέσω αυτού, να δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη με τη λειτουργία της αφής και τη λειτουργία της επανεστίασης (zoom in & zoom out), να επιλέξει τα σημεία τα οποία θα είναι με επισήμανση, από τα οποία ξεκίνησε η σφαγή, να πληροφορηθεί για τις κινήσεις των γερμανικών στρατευμάτων, των αντιστασιακών δυνάμεων της περιοχής καθώς και τα σημεία διαφυγής του άμαχου πληθυσμού. Έτσι, το Μουσείο θα αναβαθμιστεί και θα εξυγχιονιστεί, όχι μόνο σε επίπεδο εξοπλισμού αλλά και δυνατοτήτων προσελκύοντας, ακόμη πιο ευρύ κοινό επισκεπτών και στοχεύοντας, σε νέες ομάδες επισκεπτών (target group).

Δημιουργία νέου ιστότοπου

Για τη μέγιστη απόδοση, του πολιτιστικού προφίλ του Μουσείου και την αναβάθμιση και βελτίωση, του πολιτιστικού έργου, καλό θα ήταν, να διεξαχθεί η έρευνα κοινού, προκειμένου να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά του κοινού που επισκέπτεται το Μουσείο, ώστε να εφαρμοστούν στη συνέχεια πρακτικές προσέλκυσης στοχευμένου κοινού (target group), ενώ παράλληλα, το κοινό θα είναι σε θέση, να αξιολογήσει τις εκδηλώσεις (Οικονόμου 2003, Merriman 1999). Η διαδικασία αυτή, είναι περισσότερο προσιτή στην διεξαγωγή συμπερασμάτων, και δεν αποτελεί, μια απλή ποσοτική αποτύπωση, του αριθμού των επισκεπτών που δέχεται το Μουσείο, ανά περιόδους.

Μια αξιολογή, αλλά όχι κερδοφόρα πολιτική, που έχει υιοθετήσει το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, είναι η πολιτική ελεύθερης εισόδου, συμβάλλοντας στη προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών και ενισχύοντας τον Προσκυνηματικό Τουρισμό.

Επιπροσθέτως, αναπόσπαστο κομμάτι της επικοινωνιακής πολιτικής του Μουσείου αποτελεί, η «ψηφιακή» του εικόνα και συνάμα, η προβολή του στο διαδίκτυο. Το περιεχόμενο του προγράμματος των επετειακών εκδηλώσεων, αναρτώνται κάθε χρόνο στην ιστοσελίδα που διαθέτει το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, στο διαδίκτυο και παράλληλα η παρουσία του σε άλλες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram) είναι εμφανής. Ωστόσο, ο σχεδιασμός μιας νέας ιστοσελίδας που να δίνει νέες δυνατότητες, καθώς μέχρι στιγμής, ο τρόπος που παρουσιάζεται ο χώρος της έκθεσης και η συλλογή του, δεν προκαλεί εντύπωση στον ψηφιακό επισκέπτη, καθώς δεν παρέχει τη δυνατότητα διάδρασης, ενώ απουσιάζει ολοσχερώς, η ενημέρωσή του για εκδηλώσεις ή δραστηριότητες, των οποίων η ανάρτηση δημοσιεύεται μόνο στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης του Facebook και του Instagram. Με ένα νέο σχεδιασμό του ιστότοπου, το Μουσείο θα μπορούσε να γίνει πόλος έλξης για περισσότερους εν δυνάμει φυσικούς επισκέπτες. Θα μπορούσε επίσης, να αποδοθεί το περιεχόμενο της ιστοσελίδας σε διαφορετικές γλώσσες για τους ξενόγλωσσους επισκέπτες.

Ενίσχυση εκπαιδευτικών προγραμμάτων μέσω νέων μουσείο-παιδαγωγικών

πρακτικών

Ενδιαφέρον σημείο, αποτελεί, η θέση που έχει η Μνήμη, στα διάφορα στάδια της ζωής του ανθρώπου, καλύπτοντας ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα. Τα παιδιά, αποτελούν περίπου το ένα τρίτο των επισκεπτών των μουσείων και η επίσκεψη πραγματοποιείται, είτε με τη συνοδεία κάποιου μέλους της οικογένειάς τους, είτε στα πλαίσια εκπαιδευτικής εκδρομής, με το σχολείο τους. Ωστόσο, πολλοί οργανισμοί, όπως είναι οι εκκλησίες, έτσι και τα μουσεία, δυσκολεύονται να προσελκύσουν εφηβικό κοινό σε μεγάλο ποσοστό και για τον λόγο αυτό, προσπαθούν να το διορθώσουν μέσω ειδικών Προγραμμάτων(Whittington, 1997). Οι μουσειοπαιδαγωγικές πρακτικές, και τα εκπαιδευτικά Προγράμματα, έχουν αποκτήσει κύρος τα τελευταία χρόνια, στο χώρο των Μουσείων, καθώς μπορούν, να εκτοξεύσουν την εμπειρία του επισκέπτη, αναδιαμορφώνοντας πλήρως το μέχρι πρότινος, «παραδοσιακό μουσείο». Η σύγχρονη Μουσειολογία και η Μουσειοπαιδαγωγική, δίνουν μια πνοή ερμηνείας, στα αντικείμενα του υλικού πολιτισμού, παράγοντας πολλαπλά νοήματα, σε συνάρτηση με το πολιτισμικό περιβάλλον, στο οποίο εντάσσονται και τους κώδικες επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται, στο περιβάλλον αυτό (Κασβίκης, 2012). Τα αντικείμενα, μεταφράζονται ως διαμεσολαβητικά πολιτισμικά εργαλεία, τα οποία μπορούν να προσφέρουν βιωματικής υφής εμπειρίες του παρελθόντος, και να ενθαρρύνουν υψηλού επιπέδου νοητικές δραστηριότητες (Νάκου 2009, Νάκου 2008, Μπούνια-Νικονάνου 2008). Η επίσκεψη στο μουσείο, έχει λάβει διαστάσεις εκπαιδευτικής πολιτικής, με την έννοια, πως οι διδακτικές παραδοχές της μουσειοπαιδαγωγικής, μεριμνούν για το κοινωνικό ρόλο του μουσείου, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και τη σχέση του με τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Την κύρια ευθύνη, για την ορθή διεξαγωγή των μουσειοπαιδαγωγικών προγραμμάτων, την έχει η υπεύθυνη και η συντονίστρια του Μουσείου κα Αμαλία, η οποία μεριμνά συνεχώς και ενημερώνεται πάνω στις νέες εξελίξεις. Ωστόσο, ο ρόλος της είναι πολυσχιδής, λόγω του ανεπαρκούς προσωπικού. Η μαζική επισκεψιμότητα σχολικών ροών, με το ένα σχολείο να διαδέχεται το άλλο, δημιουργεί αισθήματα αναταραχής, άγχους και αποπροσανατολισμού, για το λόγο αυτό, εκτός της άμεσης ενίσχυσης του προσωπικού, που αποτελεί επιτακτική ανάγκη, θα ήταν εξυπηρετικό, να δημιουργηθεί ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος μέσα στο μουσείο, ένα «μουσειοπαιδαγωγικό εργαστήριο», χάρη στο οποίο, θα υπάρξει προγραμματισμός και οργάνωση, για μια συστηματική επικοινωνία, με όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, κυρίως της

πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας. Έτσι, θα υπάρχει καθορισμός των χρονικών, ποσοτικών και ηλικιακών στοιχείων, για την καλύτερη οργάνωση, τόσο από την οπτική της θεματολογίας, όσο και από της χρονικής διεκπεραίωσης της επίσκεψης. Επίσης, αναγκαίο κρίνεται, να υπάρχει μέριμνα για την πρόσβαση στο χώρο του Μουσείου, από ΑμεΑ και μαθητές με ειδικές ανάγκες, και να παροτρυνθεί, η συμμετοχή τους στην παιδαγωγική διαδικασία.

Να σημειωθεί, πως το είδος της μουσειακής συλλογής, του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, ίσως δεν είναι προσιτό ή κατανοητό για τα παιδιά και τις μικρότερες ηλικίες, γεγονός το οποίο, συνιστά αιτία εφοδιασμού του Μουσείου, με το κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό. Με αυτό τον τρόπο, θα αυξηθεί η ζήτηση για επανάληψη της διαδικασίας και πολύ πιθανό με τη συμμετοχή των γονέων, όταν αναφερόμαστε σε οικογενειακή επίσκεψη.

Εικόνα 4.3 Μουσείο-Παιδωγωγική. Τα παιδιά, ταξίδεψαν μέσω της βιοματικής προσέγγισης της Ιστορίας, αποτυπώνοντάς το με εικόνες και λέξεις

Πηγή: Διαδίκτυο, protothema.gr

iv. Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω αξιοποίησης και αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής

❖ Αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής-Προτάσεις

Προκειμένου, να παρουσιαστούν προτάσεις, για τον προσδιορισμό στρατηγικών επιλογών της ευρύτερης περιοχής, κρίνεται απαραίτητη, η χρήση δεικτών, οι οποίοι έχουν εμβέλεια, σε ένα ευρύ φάσμα ανοικοδόμησης του δήμου. Συγκεκριμένα, οι δείκτες, έχουν περιεχόμενο χωροταξιακό, πολεοδομικό, οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό, ενεργειακό, συνυφασμένο με υποδομές υγείας, υποδομές πολιτισμού, αθλητισμού, αναψυχής, δείκτες μεταφορών και κυκλοφοριακοί δείκτες, ενεργειακοί δείκτες, δείκτες πληθυσμού και πυκνότητας πληθυσμού, δείκτες γήρανσης, εξάρτησης, τομεακής ανάλυσης της απασχόλησης, δείκτες ανεργίας, οικοδομικής δραστηριότητας, κατανάλωσης ενέργειας, κ.α. Σε αυτό το σημείο, η παρουσίαση στρατηγικών προτάσεων, οι οποίες θα ωφελούσαν, τη ζωή των κατοίκων της περιοχής, κρίνεται μη εφικτή, καθώς πρόκειται, για ένα πολυδιάστατο επιχειρησιακό πρόγραμμα, κάτι το οποίο, απαιτεί την διεξοδική μελέτη όλων των πτυχών των δεικτών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ενδεικτικά, θα αναφερθούν κάποιες προτάσεις, οι οποίες ενδεχομένως να επωφεληθούν την διαβίωση του τοπικού πληθυσμού και εν γένει την ευρύτερη περιοχή και τη βιωσιμότητά της.

Ένταξη του δήμου σε Χρηματοδοτικά Προγράμματα Αξιοποίησης Υποδομών

Τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που δίνει τόσο το Πρόγραμμα Φιλόδημος II όσο και το Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης – Ε.Σ.Π.Α, για αξιοποίηση των υποδομών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μπορεί να επωφεληθεί ο δήμος, και σε επίπεδο αναδιαμόρφωσης, κάποιων ήδη υπαρχόντων κτιρίων. Ωστόσο, μια τέτοια ενέργεια, απαιτεί τη προσεκτική μελέτη, από κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό με την ανάλογη τεχνογνωσία (πολιτικοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες), εξοπλισμό και το κατάλληλο σχεδιασμό. Ακολούθως, παρατίθενται κάποιες προτάσεις για την αξιοποίηση υποδομών.

Δημιουργία Ερευνητικού Κέντρου

Σε αρκετά σημεία, παρατηρήθηκε, πως κοινός παράγοντας, για την απορρόφηση των νέων στο Δίστομο και στην ευρύτερη περιοχή, αποτελεί η μαζική δημιουργία κάποιων θέσεων εργασίας. Μόνο με την αναδιαμόρφωση, του ρόλου του Μουσείου, η ανεργία δεν καταπολεμάται οριστικά, αλλά τμηματικά. Σε αυτή τη περίπτωση, ένας αξιόλογος στρατηγικός σχεδιασμός, θα εκλάμβανε υπόψιν, και το εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού και θα στόχευε, στην αξιοποίηση των υποδομών του, ή στη δημιουργία νέων υποδομών, προκειμένου να ανακύψουν νέες θέσεις εργασίας. Παραδείγματος χάριν, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα ερευνητικό κέντρο στη περιοχή του Διστόμου, το οποίο να στοχεύει, στην ολοκληρωτική διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων από τη Γερμανική Κυβέρνηση, και να στελεχωθεί από διοικητικό προσωπικό, επιστημονικό προσωπικό (νομικοί εκπρόσωποι, ερευνητές, πληροφορικοί, κ.α), επιπρόσθετο προσωπικό καθαριότητας, φυλακτικό προσωπικό, επιπρόσθετο προσωπικό εστίασης. Εάν επιτευχθούν τα παραπάνω, το νέο προσωπικό, το οποίο, είτε θα προέρχεται από τη περιοχή του Δήμου, είτε από τις τριγύρω περιοχές, θα έχει ουσιαστικό οικονομικό αποτύπωμα στη περιοχή και συγκεκριμένα, στο τομέα των ακινήτων, με την αγορά ή την ενοικίαση διαμερισμάτων ή κατοικιών. Να σημειωθεί, πως η συγκεκριμένη πρόταση στρατηγικού σχεδιασμού, δεν θα επιφέρει ριζοσπαστική καταπολέμηση της ανεργίας π.χ δημιουργία 500 θέσεων εργασίας, έστω οι θέσεις που δύναται να δημιουργηθούν, θα έχουν κάποια ουσιαστική συμβολή.

Δημιουργία Αυτοτελούς Γραφείου Τουριστικής Ανάπτυξης

Για την ανάδειξη και προώθηση της περιοχής, η συμβολή ενός Αυτοτελούς Γραφείου Τουριστικής Ανάπτυξης, κρίνεται απαραίτητη, καθώς οι αρμοδιότητες του, θα συνδράμουν στην ανάπτυξη του τουρισμού μέσω προγραμμάτων τουριστικής προβολής της περιοχής του Δήμου, μέσω μελετών οι οποίες θα αποσκοπούν στη τουριστική ανάδειξη και ανάπτυξη περιοχών και κτισμάτων ειδικού ενδιαφέροντος του δήμου, στην αναβάθμιση των ήδη παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και στη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας με άλλους δήμους.

Συνεργασία με Τουριστικούς Πράκτορες και Ένταξη σε Πακέτα τουριστικών προορισμών.

Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, σε συνεργασία διάφορους φορείς τουρισμού, μπορεί να επιτύχει τη προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών, ενισχύοντας τη τοπική ανάπτυξη της περιοχής, ακόμη περισσότερο. Ωστόσο, κάτι τέτοιο κρίνεται μακρυπρόθεσμο, καθώς πρέπει, πρωτίστως, να καλλιεργηθούν οι σχέσεις με τη τουριστική βιομηχανία και να αναπτυχθούν συνεργασίες με τα μουσεία και τα γραφεία τουρισμού, των αστικών περιοχών. Σχεδόν το 50% της επισκεψιμότητας του Μουσείου Θυμάτων, είναι τουρίστες από το εξωτερικό. Οπότε εάν το Μουσείο, ως οργανισμός, είναι σε θέση να προσελκύσει αυτή τη προσοδοφόρα ομάδα κοινού με τρόπο επαγγελματικό, θα πετύχει την αύξηση των εσόδων τους και θα συμβάλλουν στη τοπική ανάπτυξη (Tobelem, 1998).

Αξιοποίηση Υποδομής για την Λειτουργία Επαγγελματικού Λυκείου στο δήμο

Ο δήμος Διστόμου Αράχωβας Αντίκυρας, δεν διαθέτει Επαγγελματικό Λύκειο(ΕΠΑ.Λ), σε καμία από τις τρεις δημοτικές ενότητες, με αποτέλεσμα, οι μαθητές που θέλουν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα του Επαγγελματικού Λυκείου να μετακινούνται επι καθημερινής βάσεως με λεωφορείο, διανύοντας την απόσταση μεταξύ 22-33 χιλιομέτρων και πληρώνοντας το ανάλογο αντίτιμο. Η αξιοποίηση της υποδομής που προτάθηκε προηγουμένως, για ερευνητικό κέντρο, θα μπορούσε να καταστεί δυνατή για τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος για πληθώρα μαθητών, οι οποίοι αναγκάζονται να μετακινούνται καθημερινά. Παράλληλα, ένα αξιόλογο ποσοστό ανθρωπίνου δυναμικού, θα μπορούσε να απορροφηθεί, με τις νέες θέσεις εργασίας, που θα προέκυπταν καταπολεμώντας την κυκλική ανεργία.

Αξιοποίηση εγκαταλειμμένου κτηρίου

Η λειτουργία του Δημόσιου Ι.Ε.Κ, πριν το δρόμο που οδηγεί στη παραλία της Αντίκυρας του δήμου, φαντάζει για πολλούς ανάμνηση. Πριν τριάντα χρόνια σχεδόν, η δημοτική ενότητα της Αντίκυρας φιλοξενούσε διάφορα τμήματα του Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης, που υπάγονταν στο δήμο. Η υποδομή είναι στη κυριότητα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ), το οποίο συνιστά Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και έκτοτε δεν έχει γίνει καμία ενέργεια,

που να περιλαμβάνει στα άμεσα σχέδια, τα κτήρια αυτά. Έτσι μια ολόκληρη σειρά κτηρίων, παραμένει ανεκμετάλλευτη τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από το δήμο για την αναδημιουργία ενός Δημοσίου Κέντρου Κατάρτισης, ενός σχολείου, ή ακόμη ενός Νοσοκομείου, από το οποίο η περιοχή εκλείπει. Συγχρόνως, η ανάδυση νέων θέσεων εργασίας και νέων προοπτικών θα επιφέρει την απορρόφηση του ανθρώπινου κεφαλαίου από τη περιοχή.

5.Συμπεράσματα

Η επιβίωση ενός οργανισμού, επηρεάζεται τόσο από εξωτερικούς όσο και από εσωτερικούς παράγοντες, οι οποίοι έχουν άμεση επίδραση, στη λειτουργικότητα και στη βιωσιμότητά του. Το Μουσείο, ως κοινωνικός θεσμός οφείλει να προσαρμόζεται στις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και τεχνολογικές πιέσεις, τις οποίες δέχεται, βελτιώνοντας την απόδοσή του και προσδίδοντας ένα καλύτερο επίπεδο διαβίωσης για τον τοπικό πληθυσμό. Απαίτηση καθιστά, η ριζική μεταβολή στην έννοια του μουσείου, η οποία θα είναι σε θέση να κατοχυρώσει το σκοπό ύπαρξης και αποστολής των μουσείων. Μια αναδιάρθρωση σε επίπεδο, θεσμικό και κανονιστικό της λειτουργίας του Μουσείου, προκειμένου κάθε Μουσείο της χώρας να είναι σε θέση να φτάσει το μέγιστο των δυνατοτήτων του και όχι να εξαρτάται η ύπαρξή του από κάποια αμφιλεγόμενη χορηγία. Η μετατροπή του Μουσείου, σε ένα πολυδύναμο πολιτιστικό κέντρο, με πολυποίκιλες δραστηριότητες και προγράμματα, θα ενισχύσει την προβολή της περιοχής και θα προσδώσει μια άλλη δυναμική. Όχι μόνο για τον επισκέπτη αλλά και για τον ίδιο το κάτοικο.

Έτσι, και στη περίπτωση του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, όπου πρόκειται για ένα ζωντανό οργανισμό, ο οποίος υπόκειται στη σφαίρα του δημόσιου χώρου και προσφέρει στο κοινό, βιωματικές εμπειρίες και γνώση, οι οποίες δεν περιορίζονται μόνο στα εκθέματά του, αλλά αποτυπώνονται στη μνήμη του επισκέπτη, οφείλει να δρα στοχευμένα, σε στρατηγικές ανάπτυξης και καινοτομίας για την προσέλκυση του κοινού του και τη διατήρηση των κερκτημένων του.

Οι προτάσεις που αναπτύχθηκαν, στα πλαίσια του Στρατηγικού Σχεδιασμού και αναδιάρθρωσης του ρόλου του Μουσείου, καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, με την αξιοποίηση των υποδομών, δεν είναι μη εφαρμόσιμες ή

ακατόρθωτες. Συνιστούν προτάσεις, οι οποίες βασίζονται πάνω σε απτά δεδομένα και προάγουν, τις δυνατότητες του Μουσείου, ως πολυδύναμου εργαλείου, βάση της ιστορικότητας που το διακατέχει, της τοποθεσίας που βρίσκεται, των τοπικών συμμαχιών που έχουν αναπτυχθεί και των ατόμων, τα οποία διαθέτουν, μια ακατάπαυστη θέληση για εξέλιξη, τόσο για τους ίδιους, όσο και για τον τόπο τους. Το νέο κτίριο, με τη μεταστέγαση που προωθείται, με την αξιοποίηση τόσο του εσωτερικού όσο και εξωτερικού χώρου, με την αναβάθμιση της συλλογής του Μουσείου σε ψηφιακό επίπεδο, με τη φιλοξενία εκδηλώσεων συναφούς αντικειμένου, ημερίδων και συνεδρίων, καθώς και με τη προσθήκη εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαδραστικών δραστηριοτήτων, που θα έχουν ανταπόκριση τόσο σε παιδιά αλλά και ενήλικες, με την μέριμνα πάντα, για τη προσβασιμότητα του μουσείου, και σε άτομα με ειδικές ανάγκες, αναπροσαρμόζει την εικόνα του Μουσείου, καθιστώντας την ελκυστικότερη για τον επισκέπτη, ενώ παράλληλα, αναθεωρείται η δυναμική της περιοχής, σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού ευρείας εμβέλειας, με απώτερο στόχο την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής .

Βιβλιογραφία

ΦΕΚ

Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως στο εξής ΦΕΚ, (62/Α/23.4.1993)

Νόμοι-Αποφάσεις - Πρακτικά

Δήμος Διστόμου, 2012. Απόσπασμα από το πρακτικό της αριθ. 7/2012 συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου, Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Αρ. Απόφασης: 42/12 : *Εκχώρηση λειτουργίας Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στη κοινωφελή εταιρεία του Δήμου*

Υπουργείο Εσωτερικών, Γραφείο Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, Αριθ. πρωτ. 2097, 18/10/2013 (Θέμα: Κοινοβουλευτικός Έλεγχος), Διαθέσιμο στο <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/8230543.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 8/12/2023].

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία – Πηγές

Αγγελάκος, Κ. & Κουργιαντάκης, Χ. *Αντικειμενικότητα στην Ιστορία. Διδακτική-Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας*. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Αθανασοπούλου, Α., Δάλλας, Κ., Μακρή, Α., Χαμπούρη - Ιωαννίδου, Αικ., (2003). *Πολιτιστική Επικοινωνία. Τόμος Β. Μέσα Επικοινωνίας*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Αποστολόπουλος, Κ. & Σδράλη Δ., (2009). *Εναλλακτικός και Ήπιος τουρισμός Υπαίθρου*. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική

Δερμιτζάκη et al., (2009). *Πολιτιστικός τουρισμός και τοπικά μουσεία: παράγοντες που επηρεάζουν τη μεταξύ τους σχέση*, Περιοδική Έκδοση του Κέντρου Μουσειακών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τεύχος 6, σ. 20-29, Διαθέσιμο στο [file:///C:/Users/OTAUser/Downloads/42725797%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/OTAUser/Downloads/42725797%20(1).pdf) [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

Ζάικος, Ν., (2018). *Έγκλημα χωρίς τιμωρία. Εθνικοσοσιαλιστικά αδικήματα στην Ελλάδα και ποινική δικαιοσύνη στο βιβλίο, Ο «μακρύς» ελληνογερμανικός εικοστός αιώνας»* (επιμέλεια Δορδανάς Σ.,Ν, Παπαναστασίου Ν). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο

Θεοχάρης, Γ., (2009). *Μικρό Αφιέρωμα στους Νεκρούς του Διστόμου, 65 χρόνια από τη σφαγή*, Περιοδικό Εμβόλιμον, 1944-2009

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ., (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση* [Ηλεκτρονικό βιβλίο]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/3/15327_Isari-KOY.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 15/12/2023].

Καβακλή Ε, Μπακογιάννη Σ., 2004. *Διαχείριση της πληροφορίας στα μουσεία*, Πρακτικά Συνεδρίου από το 2^ο Διεθνές Συνέδριο Μουσειολογίας που διεξήχθη στη Μυτιλήνη 28 Ιουνίου έως 2 Ιουλίου 2004. Φορέας διεξαγωγής: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη. [online]. Διαθέσιμο στο <https://docplayer.gr/6291981-Diaheirisi-tis-pliroforias-sta-moyseia.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20/12/2023].

Κασβίκης, Κ., (2012). *Τοπική Ιστορία και διδακτικές πρακτικές: θεσμικές προϋποθέσεις, εκπαιδευτικές παράμετροι και ερευνητικά δεδομένα*. Πρακτικά του 8ου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας, Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική έρευνα. Ιωάννινα (υπό δημοσίευση)

Κόνσολα, Ν., (2006). *Πολιτιστική Ανάπτυξη και Πολιτιστική Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Λάππας, Τ., (2001). *Η Σφαγή στο Δίστομο, Χρονικό, Γ' Έκδοση από το Δήμο Διστόμου*. Αθήνα

Μανωλοπούλου, Κ., (1994). *Αναμνήσεις και Μαρτυρίες: Πενηντάχρονοι ή άχρονοι: Δίστομο 1944-1994*. Έκδοση Δήμου Διστόμου 1994:Αθήνα

Μανωλοπούλου Κ., (2004). *Να ζεστάνουμε τις πέτρες στις πλαγιές του Διστόμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Βεργίνα

Μπαντιμαρούδης, Φ., (2011). *Πολιτιστική Επικοινωνία, Οργανισμοί, Θεωρίες, Μέσα*. Αθήνα: Κριτική

Μπιτσάνη, Ε., (2004). *Πολιτισμική Διαχείριση και Περιφερειακή Ανάπτυξη. Σχεδιασμός Πολιτιστικής Πολιτικής και πολιτιστικού Προϊόντος*. Αθήνα: Διόνικος

Μπούνια, Α. & Νικονάνου, Ν., (2008). *Μουσειακά αντικείμενα και ερμηνεία: δημιουργώντας την εμπειρία, επιδιώκοντας την επικοινωνία. Εκπαιδευτικά Ταξίδια στο Χρόνο: εμπειρίες και ερμηνείες του παρελθόντος* (επιμ. Νικονάνου, Ν. & Κασβίκης, Κ.) Αθήνα: Πατάκη, 69-101.

Μπουραντάς Δ., (2001). *Μάνατζμεντ: Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Πρακτικές*. Αθήνα: Μπένου

Νάκου, Ε., (2009). *Μουσεία, ιστορίες και ιστορία*. Αθήνα: Νήσος

Νικήτας, Σ., 2022. *Πως αποθηκεύει ο εγκέφαλος τις αναμνήσεις*. [online] Διαθέσιμο στο https://www.huffingtonpost.gr/entry/pos-apothekeeei-o-eykefalos-tis-anamneseis_gr_63340579e4b0e376dbf127b2 [Ημερομηνία πρόσβασης: 5/1/2024].

Νικονάνου, Ν., Κασβίκης Κ. (Επιμ.), (2008). *Εκπαιδευτικά ταξίδια στο χρόνο: Εμπειρίες και ερμηνείες του παρελθόντος*. Αθήνα: Πατάκη.

Οικονόμου, Μ., (2003). *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*. Αθήνα: Κριτική

Παπανδρέου, Ζ., (2018). *Τραυματική Μνήμη και Δημόσια Ιστορία, Δίστομο 1944-2018*. Αθήνα: Ταξιδευτής

Πατατζής, Σ., (1994). *50 Χρόνια Από τη Σφαγή του Διστόμου 1944-1994*, Περιοδικό Εμβόλιμον 21-22, 34-38, Δίστομο

Ραδιόπουλος, Α., (2019). *Η Διεκδίκηση των Γερμανικών Οφειλών προς την Ελλάδα από τον Α΄ και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέσα από έγγραφα του Αρχείου του Υπουργείου Εξωτερικών*: Νεφέλη

Σακελλαρόπουλος, Π., 2023. *Το Συλλογικό Τραύμα και ο Αντίκτυπός του στο Άτομο και την Ευρύτερη Κοινωνία*. Fokida News.gr. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.fokidanews.gr/95746/to-sylogiko-trayma-kai-o-antiktypos-toy-sto-atomo-kai-tin-eyryteri-koinotita/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 29/12/2023].

Σαλτού, Ε., (2018). *Τα όμορφα χωριά που άσχημα κάηκαν*. Εφημερίδα: Τα Νέα, Διαθέσιμο στο: https://www.tanea.gr/2018/03/09/greece/ta-omorfa-xwria-poy-axxima-kaikan/?fbclid=IwAR0SKXajci08iW8Ej5_7TsdmT6tg-7LtZSzE1BCca50MahGrBo4SqIgPMg [Ημερομηνία πρόσβασης: 20/12/2022].

Σιγούρος, Μ., (1946). *Μικρό Αφιέρωμα στους Νεκρούς του Διστόμου, 65 χρόνια από τη σφαγή, 1944-2009*, Περιοδικό Εμβόλιμον, σ. 59-67

Σύρου, Ε., (2017). *Στρατηγική Ανάπτυξη του Διαχρονικού Μουσείου Λάρισας*. Διπλωματική Εργασία [Online], Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Διαθέσιμο στο <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/20000/3/SyrrouEiriniMsc2017.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 18/12/2023].

Τσακλάγκανος, Α., (2000). *Βασικές Αρχές του Μάρκετινγκ*, Α΄ Τόμος, Α.Ε University Studio Press. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη

Φραγγεδάκη, Μ., (2010). *Πολιτιστική Διαχείριση στο Χώρο των Μουσείων και η Συμβολή των Δήμων, Η Περίπτωση της «Τεχνόπολις» του Δήμου Αθηναίων*. Διδακτορική διατριβή [online]. Αθήνα: Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T3/027/10194.pdf [Ημερομηνία Πρόσβασης: 23/12/2023].

Φεφές, Μ., (2019). *Νέες μορφές Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις*, Περιοδικό Κοινωνική Οικονομία. Διαθέσιμο στο https://isem-journal.blogspot.com/2019/05/blog-post_11.html

[Ημερομηνία πρόσβασης 18/12/2023].

Ψαρρού, Μ., (2018). *Citybranding, Μουσεία και Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συνέργεια και ανταγωνισμός*. Διευθύντρια Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης Πολιτισμού Κερατσινίου. [online]

Διαθέσιμο στο https://www.citybranding.gr/2010/12/blog-post_07.html [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία - Πηγές

Ambrose T, & Paine C., (1993). *Museum basics, ICOM in conjunction with Routledge* London and New York

Ambrose T, and Paine C., (2006). *Museum basics 2nd edition*, Routledge, London

Bernstein, D.M., Nourkova, V., & Loftus, E.F., (2014). *From individual memories to oral history* Columbus, A.A. Advances in Psychology Research. New York: Nova Science Publishers, Inc.

Brida et al., (2011). *The impacts of international tourism demand on economic growth of small economies dependent on tourism*, Tourism Management, 32(2), pp. 377-385

Available at

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517710000543>

[Accessed: 8/12/2023].

Davis, P., (2011). *Ecomuseums: A Sense of Place*, [e-book] London: Continuum International Pub. Available at <https://search.worldcat.org/title/721194799>

[Accessed: 18/12/2023].

Frey, Bruno S. & Stephan M., (2003). *The Economics of Museums*, in Ginsburgh and Throsby (eds.), *Handbook for Economics of Art and Culture*. Zurich: Elsevier

González, J.M., (2009). *Spanish Literature and the Recovery of Historical Memory*. *European Review*, Vol 17, no 1, pp.177-185. Available at https://digital.csic.es/bitstream/10261/24972/1/European_Review.pdf [Accessed: 18/12/2023].

Grucia, Rizo., 2011. *Tourism seasonality in cultural destinations*. Empirical evidence from Sicily, *Tourism Management*, 32 (3), pp. 589-595
Available at <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261517710000920>
[Accessed: 8/12/2023].

Halbwachs. M., (1992). *On Collective Memory (Heritage of Sociology)*, (edt: Coser L.)
University of Chicago: Press

Kates, R.W., Parris, M.T., & Leiserowitz, A., (2005). *What is sustainable development? Goals, indicators, values and practice*. *Environment Science and Policy*

Kavanagh, G., (2000). *Dream Spaces: Memory and the Museum*, London & New York:
Leicester University Press

Kotler N. & Kotler Ph., (1998). *Museum Strategy and Marketing: designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, San Francisco

Kotler N. & Kotler W. & Kotler P., (2008). *Δημιουργώντας νέους επισκέπτες και επιτυγχάνοντας την οικονομική βιωσιμότητα στην εποχή του μάρκετινγκ των μουσείων*, *Τετράδια Μουσειολογίας*, τ.5 , 21 – 32.

Lake, A.S., (2011). *Strategic planning in nonprofits: An analysis and case study application*. *Int. J. Bus. Social Sci.*

Le Goff, J., (2008). *Ιστορία και Μνήμη* (επιμ. Λιάκος). Αθήνα: (Πρωτότυπη έκδοση:1998)

Loffelbein, N., (2019). *War Victimization and the Memory of the First World War in Germany after 1918*, (επιμ Lemonidou), Ecole francaise d'Athens. Available at: <https://books.openedition.org/efa/4528> [Accessed: 20/12/2023].

Lord B. & Lord G.D., (1997). *The Manual of Museum Management*, Altamira Press

Matos, S.C., (2015). *History, Memory and Fiction, What Boundaries?*. *Historia da Historiografia*, Available at https://www.researchgate.net/publication/277662590_History_Memory_and_Fiction_What_Boundaries/link/577d87bb08aeaa6988abb4e4/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19 [Accessed: 29/12/2023].

McLean, F. 1997. *Marketing the Museum*. London: Routledge

Mercer, C., (2004). *Museum impact assessment, a practical guide*. Prepared for SWMLAC Cultural Capital Ltd. Διαθέσιμο στο <https://collectionstrust.org.uk/wp-content/uploads/2017/02/South-West-Museums-Libraries-and-Archives-Council-Museum-impact-assessment-A-practical-guide-Aug-2004.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 7/12/2023].

Merriman, N., (1999). *Ανοίγοντας τα μουσεία στο κοινό Αρχαιολογία & Τέχνες*, Institute of Archeology, London: University College. Διαθέσιμο στο <https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/72-14.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 14/12/2023].

O'Neill, M., (1994). *Curating feelings: issues of identity in museums*, unpublished paper given to the Canadian Art Gallery Education group conference, November ed.

Paul T, James., (1996). *Total Quality Management, An Introductory Text*, Prentice Hall

Roth K. H. & Rubner H., (2019). *Η οφειλή των επανορθώσεων: υποθήκες της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, (επιμ. Γεωργαλλίδη Σ.) Ν. Πιερία, Εκδόσεις: Ο τόπος μου, Εθελοντική Ομάδα Δράσης (Πρωτότυπη έκδοση: 2017)

Rusu, M.S., (2013). *History and Collective Memory: The Succeeding Incarnations of an Evolving Relationship*. Philobiblon, vol.18, no 2. Available at https://www.researchgate.net/publication/259310300_History_and_Collective_Memory_The_Succeeding_Incarnations_of_an_Evolving_Relationship/link/59c812d00f7e9bd2c0146a6a/download?tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19

[Accessed: 16/12/2023].

Thelen, D. (1990a). 'Introduction: memory and American history', in D. Thelen (ed.), *Memory and American History*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press

Thelen, D. (1990b). 'Remembering the discovery of the Watergate tapes', in D. Thelen (ed.), *Memory and American History*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press,

Tobelem, J. M., (2008). *Σκέψεις για τη διοίκηση των Μουσείων*, Τετράδια Μουσειολογίας 5, 10 -12

Whittington, A. (1997). *It's good to talk: turning young people on to culture*. *Museums Journal*

Ιστοσελίδες

Αυτολεξεί, 2023. *Τον Σεπτέμβρη ξεκινά τη λειτουργία του το 1^ο δημοκρατικό σχολείο «Ataxia school»*. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.aftoleksi.gr/2023/07/29/ton-septemvri-xekina-ti-leitoyrgia-to-1o-dimokratiko-scholeio-quot-ataxia-school-quot/>

[Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Αυτολεξεί, 2023. *Η παιδαγωγική του Ataxia school σε σχέση με τις υπόλοιπες «εναλλακτικές» μεταρρυθμιστικές προσεγγίσεις.* [online] Διαθέσιμο στο <https://www.aftoleksi.gr/2023/05/18/paidarogiki-ataxia-school-se-schesi-tis-ypoloipes-enallaktikes-metarrythmistikes-proseggiseis/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2023. *Μονή Οσίου Λουκά.* [online] Διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CE%AE_%CE%9F%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%9B%CE%BF%CF%85%CE%BA%CE%AC [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2024. *Αλουμίνιον της Ελλάδος.* [online] Διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%AF%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BD_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%82 [Ημερομηνία πρόσβασης: 2/1/2024].

Βοιωτικός Κόσμος, *ΠΕΣΙΝΕ (Αλουμίνιον της Ελλάδος).* Ελεύθερη Ηλεκτρονική Εγκυκλοπαίδεια για τη Βοιωτία. [online] Διαθέσιμο στο <http://viotikoskosmos.wikidot.com/pesine> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Δήμος Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, 2009. *Όσιος Λουκάς.* [online] Διαθέσιμο στο <https://www.daa.gov.gr/newsite/te-steiriou/steiri-tourismos/moni-hosios-loukas.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Δήμος Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, 2009. *Ιστορικό Ονομασίας.* [online] Διαθέσιμο στο <https://www.daa.gov.gr/newsite/te-steiriou/57-2009-06-08-10-34-36.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10/12/2023].

ΔΙΚΤΥΟ ΚοινΣΕπ., (2022). *Ataxia School, ΚοινΣΕπ, Δημοκρατικό σχολείο-Για μια παιδική ηλικία με ζωντανό παρόν & ανοιχτό μέλλον.* [online] Διαθέσιμο στο <https://koinsep.org/ataxia-school-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%83%CE%B5%CF%80-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CF%82>

[Ε%Β9%CE%ΒΑ%CF%8C-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1/](#) [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Δίκτυο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών της Ελλάδας Περίοδου 1940-1945. 'Ελληνικά Ολοκαυτώματα'. 2024. Τα μέλη-Καταστατικό Δικτύου». [online] Διαθέσιμο στο <http://www.greek-holocausts.gr/index.php/2020-02-19-11-15-48/2020-02-19-11-19-47> [Ημερομηνία πρόσβασης: 21/12/202].

Ενεργοί Δημότες, 2019. Δίστομο, Αράχωβα, Αντίκυρα, Στείρι, για το Δίστομο. Διαθέσιμο στο <https://stathas2019home.wordpress.com/distomo/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Ertnews.gr, 2023. Ψηφιοποιείται το δημοτικό μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.ertnews.gr/eidiseis/politismos/psifiopieitai-to-dimotiko-mouseio-kalavrytinou-olokaytomatos/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 8/12/2023].

Iefimerida, 'Τι είναι το κατοχικό δάνειο που δώσαμε στους Γερμανούς, γιατί και πότε. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/news/100166/%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CF%8C%CF%84%CE%B5> [Ημερομηνία πρόσβασης: 9/11/2023].

iefimerida, 2023. *Φωτιά στη Βοιωτία. Πως σώθηκε η Μονή του Οσίου Λουκά*. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/ellada/pos-sothike-i-moni-toy-osioy-loyka-apo-ti-fotia> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Intellectum, 2007-2008. *Η Αξία της Μνήμης για μια Κοινωνία* του Κώστα Θεολόγου Μεταδιδακτορικού Ερευνητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, τεύχος 3 Διαθέσιμο στο https://www.intellectum.org/articles/issues/intellectum3/ITL03P053069_H_aksia_tis_mnimis.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

Iparnassos, 2021. *Την οικία Σφουντούρη αποκτά ο Δήμος Δ-Α-Α*. [online] Διαθέσιμο στο <https://iparnassos.gr/2021/02/tin-oikia-sfountouri-apokta-o-dimos-d-a-a/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

Κόκκινος Φάκελος, 2016. *Όταν ο λαός βρίσκεται μπροστά στο κίνδυνο της τυραννίας διαλέγει ή τις αλυσίδες ή τα όπλα*. [online] Διαθέσιμο στο http://kokkinosfakelos.blogspot.com/2016/06/blog-post_26.html [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

ΟΔΥΣΣΕΥΣ, 2012. *Μονή Οσίου Λουκά στο Στείρι, Ιστορικό*. [online] Διαθέσιμο στο: http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=8081 [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

OnParnassos, *Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού, Ανανεωμένο και υπερσύγχρονο*. [online] Διαθέσιμο στο <https://onparnassos.gr/parnassos-ski/chionodromiko-kentro-parnassou/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Πρώτο Θέμα, 2015. *Δίστομο: Ο Αργύρης Σφουντούρης «ζαναζει» τη ναζιστική θηριωδία*. [online] Διαθέσιμο στο <https://www.protothema.gr/stories/article/483156/sto-marturiko-distomo-me-xenago-ton-ellina-epizoda-arguri-sfoudouri/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 6/12/2023].

SLpress.gr, 2022. *Ο Σολτς άκουσε για το κατοχικό δάνειο αλλά...-Τι περιέχει το πακέτο.* [online] Διαθέσιμο στο https://slpress.gr/politiki/proodos-poy-o-solts-akoyse-gia-katochiko-daneio-ti-periechei-to-paketo/#google_vignette [Ημερομηνία πρόσβασης: 9/11/2023].

Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού, *Γενικές Πληροφορίες.* [online] Διαθέσιμο στο <https://parnassos-ski.gr/genikes-plirofories/chionodromiko-kentro-parnassoy/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Χιονοδρομικό Κέντρο Παρνασσού, *Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου.* [online] Διαθέσιμο στο <https://parnassos-ski.gr/genikes-plirofories/etad-a-e/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/12/2023].

Παράρτημα Α

Έντυπο Συγκατάθεσης Κατόπιν Ενημέρωσης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑ

Καλείστε να συμμετέχετε σε μια έρευνα η οποία αποτελεί συστατικό κομμάτι για την ολοκλήρωση Μεταπτυχιακής Διατριβής η οποία διεξάγεται από την Μπότση Παγόνα, **Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του Δια-τμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος (ΔΠΜΣ) «Κοινωνική Καινοτομία και Στρατηγικές Ανάπτυξης» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών**. Πρέπει να είστε 18 χρονών (ή μεγαλύτεροι) για να συμμετέχετε στην έρευνα. Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Μπορείτε να αφιερώσετε όσο χρόνο χρειάζεστε για να διαβάσετε το Έντυπο Συγκατάθεσης Κατόπιν Ενημέρωσης. Μπορείτε επίσης να αποφασίσετε να το συζητήσετε με την οικογένεια ή τους φίλους σας. Αντίγραφο αυτού του εντύπου θα σας δοθεί.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σας ζητάμε να συμμετέχετε στην παρούσα έρευνα γιατί ο σκοπός της είναι η ανάδειξη της σημασίας του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού του Διστόμου ως φορέα τοπικής ανάπτυξης.
Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις της συνέντευξης αποτελούν συγκατάθεση συμμετοχής στην παρούσα έρευνα.

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Δεν υπάρχουν προβλέψιμοι κίνδυνοι που προκύπτουν από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα. Εάν αισθανθείτε δυσφορία κατά την απάντησή σας σε συγκεκριμένες ερωτήσεις, παρακαλούμε μη διστάσετε να ζητήσετε να παραλειφθούν.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Δεν θα έχετε κάποιο άμεσο και σημαντικό οικονομικό όφελος από τη συμμετοχή σας στην παρούσα έρευνα.

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Κατά τη δήλωση των ερευνητών της έρευνας δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων.

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οποιοσδήποτε πληροφορίες αποκτηθούν σχετικά με την παρούσα έρευνα και οι οποίες θα μπορούσαν να σας ταυτοποιήσουν προσωπικά, θα παραμείνουν απόρρητες και θα αποκαλυφθούν μόνο με την άδειά σας ή όπως προβλέπεται από τον νόμο. Οι πληροφορίες εκείνες που σας ταυτοποιούν προσωπικά, θα διατηρηθούν ξεχωριστά από τα υπόλοιπα δεδομένα που σας αφορούν.

Τα δεδομένα θα φυλάσσονται με ευθύνη του ερευνητή.

Σε περίπτωση ηχογράφησης, θα ζητηθεί η συγκατάθεσή σας. Μπορείτε να αρνηθείτε να ηχογραφηθείτε. Ο ερευνητής θα μεταγράψει τις ηχογραφήσεις και μπορεί να σας προμηθεύσει με ένα αντίγραφο του απομαγνητοφωνημένου κειμένου κατόπιν αιτήσεώς σας. Έχετε το δικαίωμα να ελέγξετε

και να επεξεργαστείτε την απομαγνητοφώνηση. Προτάσεις οι οποίες έχετε ζητήσει από τον ερευνητή να παραληφθούν δεν θα χρησιμοποιηθούν και θα σβηστούν από όλα τα αντίστοιχα αρχεία.

Σε περίπτωση που τα αποτελέσματα της έρευνας δημοσιευτούν ή παρουσιαστούν σε συνέδρια δεν θα συμπεριληφθούν πληροφορίες που θα αποκαλύπτουν την ταυτότητά σας. Σε περίπτωση που φωτογραφίες σας, βίντεο ή ακουστικές ηχογραφήσεις χρησιμοποιηθούν για εκπαιδευτικούς σκοπούς, η ταυτότητά σας θα προστατεύεται ή θα συγκαλύπτεται.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ

Μπορείτε να επιλέξετε να συμμετέχετε ή όχι στην παρούσα έρευνα. Αν συμμετέχετε εθελοντικά σε αυτή την έρευνα, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια. Μπορείτε επίσης να αρνηθείτε να απαντήσετε σε οποιεσδήποτε ερωτήσεις δεν επιθυμείτε να απαντήσετε και να παραμείνετε στην έρευνα. Ο ερευνητής μπορεί να σας ζητήσει να αποσυρθείτε από την έρευνα, αν ανακλύουν περιστάσεις που το απαιτούν.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Μπορείτε να αποσύρετε τη συγκατάθεσή σας οποιαδήποτε στιγμή και να διακόψετε τη συμμετοχή σας χωρίς να υποστείτε καμία κύρωση.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

Αν έχετε οποιεσδήποτε ερωτήσεις ή ανησυχίες σε σχέση με την έρευνα, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τον ερευνητή .

Ακολουθούν τα πλήρη στοιχεία επικοινωνίας του ερευνητή.

Διάβασα τα παραπάνω και αποδέχομαι τη συμμετοχή μου στην έρευνα.

Όνοματεπώνυμο	ΠΑΓΩΝΑ ΜΠΟΤΣΗ	Υπογραφή	
Ημερομηνία			

Πηγή εντύπου: https://elke.uop.gr/?page_id=2710

Παράρτημα Β

Απομαγνητοφωνήσεις Συνεντεύξεων

Η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, πραγματοποιήθηκε λέξη προς λέξη, τόσο ως προς την απόδοση των όσων ειπώθηκαν από τη πλευρά των συνεντευξιζόμενων, όσο και ως προς την απόδοση της ερευνήτριας και συνεντεύκτριας. (Τσιώλης, 2018) Επιπλέον, αποδόθηκε και ένα υποτυπώδες σημειογραφικό σύστημα (Τσιώλης, 2018), το οποίο και παρουσιάζεται παρακάτω (βλ. Πίνακας Β.1). Η σύνταξη του συγκεκριμένου σημειογραφικού συστήματος, αποτρέπει ενός των μειονεκτημάτων της θεματικής ανάλυσης, ενώ την ίδια στιγμή περιορίζει τον ερευνητή ως προς τη χρήση γλώσσας (Moules et al., 2017).

Συμβολισμός	Σημασία
...	Σύντομη παύση
(...)	Εκτεταμένη παύση
[«...»]	Καταγεγραμμένη εξωλεκτική πληροφορία (π.χ. «γέλιο»)

Πίνακας Β.1 – Σημειογραφικό σύστημα

Πηγή: Σύνταξη πίνακα από τον γράφοντα, βάσει και σχετικού υποδείγματος (Τσιώλης, 2018)

Συνέντευξη 1 με τη κα Αμαλία Παπαϊωάννου, συντονίστρια και υπεύθυνη του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, στο Δίστομο.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας, είστε έτοιμη να ξεκινήσουμε;

Κα Αμαλία: Ναι, ας ξεκινήσουμε!

Εγώ: Λοιπόν, από πότε εργάζεστε στο μουσείο;

Κα Αμαλία: Ωραία, λοιπόν, στο μουσείο είμαι, από το Δεκέμβριο του 2018, με σύμβαση ορισμένου χρόνου, σαν ειδική συνεργάτης του δημάρχου, σε θέματα μνήμης και δημόσιας ιστορίας, υπεύθυνη εδώ, για τη συγκρότηση, για τη σύσταση του αρχείου.

Εγώ: Τα καθήκοντά σας, τι ακριβώς περιλαμβάνουν;

Κα Αμαλία: Τα καθήκοντά μου, λοιπόν, περιλαμβάνουν τα εξής...λοιπόν το βασικότερο όλων, ήταν και είναι η σύσταση του αρχείου, του ιστορικού αρχείου εε του μουσείου. Ήταν ένα κενό, που δεν είχε πληρωθεί τα προηγούμενα χρόνια...ενώ εδώ η μνήμη, η ανάγκη για τη διάσωση και την ανάδειξη της μνήμης, είχε γίνει από πολύ νωρίς αντιληπτή στη κοινότητα... με μνημεία, όπως το Μουσουλείο, και με τελετουργίες μνήμης, εε η μνήμη των θυμάτων είχε αναδειχθεί, ωστόσο αυτό που έλειπε, ήταν το αρχείο έτσι...εε δεν υπήρχε ένα αρχείο, ανοιχτό στον ερευνητή, που να μπορεί κάποιος, να διερευνήσει όλες τις πτυχές του ιστορικού γεγονότος και του τραύματος, της σφαγής του Διστόμου, εντάξει, οπότε βασικό ήταν αυτό...έπρεπε να αναζητηθούν οι αρχειακές πηγές, έπρεπε να συγκροτηθεί ένα αρχείο προφορικών μαρτυριών, μια βάση(...) οπότε το ένα βασικό, είναι η αρχειακή έρευνα, η αρχειακή ταξινόμηση, η περιγραφή των αρχείων, η αναζήτησή τους, έτσι; όλα αυτά(...) ένα άλλο, είναι η υποδοχή και η ξενάγηση των επισκεπτών έτσι, που εδώ καλό θα ήταν, να υπήρχε ακόμα ένα άτομο γι' αυτό το, για αυτήν την αρμοδιότητα, ένα άλλο, είναι η...η

εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όταν επισκέπτονται το μουσείο σχολεία αλλά και εκπαιδευτικά προγράμματα, που μπορεί το μουσείο, να στείλει σε σχολεία με τη μορφή μουσειακών..μουσειοσκευών συγγνώμη, ακόμη άλλο καθήκον είναι η διοργάνωση εκδηλώσεων του μουσείου και βέβαια, η διοργάνωση των εκδηλώσεων των επετειακών εκδηλώσεων μνήμης, έτσι, εκεί είμαι από τα βασικά πρόσωπα που σχεδιάζουμε τις εκδηλώσεις μνήμης, τα τελευταία χρόνια καθώς είμαι εδώ. Γενικότερα λοιπόν, πως η μνήμη της σφαγής του Διστόμου, πώς βγαίνει στη δημόσια σφαίρα, από το μουσείο.

Εγώ: *Θεωρείτε πως οι δράσεις του Μουσείου, έχουν αναβαθμιστεί τα τελευταία χρόνια;*

Κα Αμαλία: Εεε ναι, με την έννοια ότι το 2015, το Μουσείο ας το πούμε, δεν λειτουργούσε κανονικά...περιστασιακά, με κάποιον υπάλληλο από το δήμο, αποσπασμένο με, εεε, καθήκοντα να ανοίγει το μουσείο και λίγο να προσπαθεί να πει δυο λόγια στο κοινό αλλά από το 2015, μάλλον από το 2018 που ορίστηκε η Διοικούσα Επιτροπή του Μουσείου, από τότε άρχισε η αναβάθμιση, με την έννοια, ότι υπάρχει ένα συλλογικό όργανο, έτσι εδώ που έχει και την άμεση επίβλεψη εκδηλώσεων, δράσεων, που προωθούν και κάνουν το μουσείο, γνωστό προς τα έξω έτσι. Άρα, εδώ, η τομή, το κλειδί ήταν, η συγκρότηση, η θέσπιση της διοικούσας επιτροπής από το Δήμαρχο, πρόεδρος της διοικούσας επιτροπής, είναι ο ίδιος ο δήμαρχος, εντάξει. Αυτό έχει γίνει απο τη προηγούμενη δημοτική αρχή... επικαιροποιήθηκε νέα Επιτροπή μετά την, όταν ανέλαβε δήμαρχος εδώ, ο Γιάννης ο Σταθάς και συνεχίζει να έχει την επίβλεψη ειδικού, σε επιτροπή, για όλα αυτά τα ζητήματα του μουσείου, εντάξει.

Εγώ: *Θεωρείτε, πως δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα από τις δημόσιες πολιτικές στη βιωσιμότητα των Μουσείων; Είναι δηλαδή, επαρκής η χρηματοδότηση που λαμβάνει ο κλάδος της πολιτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, για τις ανάγκες που ολοένα προκύπτουν;*

Κα Αμαλία: Γενικά λέμε τώρα έτσι; Είναι γενική ερώτηση και δεν αφορά μόνο εδώ, το δικό μας το μουσείο και το δήμο..;

Εγώ: Ναι, ναι γενικά.

Κα Αμαλία: Εεεε, τα τελευταία χρόνια, έχει γίνει έτσι αντιληπτό αυτό και εε... έχουν αυξηθεί τα κονδύλια, για την ανάδειξη της άυλης και της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αυτό είναι καλό, αλλά θα μπορούσε, να είναι ακόμα περισσότερα γιατί πάντα εκεί σκοντάφτουμε...πάντα, και γνωρίζοντας και από άλλους ανθρώπους, από άλλα άτομα, φίλους και όχι μόνο συνεργάτες, που εργάζονται στο χώρο αυτό, των

μουσείων, της πολιτιστικής κληρονομιάς, το ζήτημα, είναι πάντοτε τα λίγα, η έλλειψη κονδυλίων, έτσι που όλοι κάνουν έναν αγώνα, αναζητούν μέσω προγραμμάτων, μέσω χορηγιών από ιδιώτες, μεγάλους ιδιώτες, όπως τα πολιτιστικά ιδρύματα Νιάρχος κλπ. ζητούν, όλοι αναζητούν, πηγές χρηματοδότησης και κονδύλια... αυτός είναι ο μεγάλος αγώνας(...), αλλά σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες, δύο τελευταίες δεκαετίες, από όσα έχουν γίνει βήματα μπροστά, γιατί έχει αρχίσει και αντιλαμβάνεται και ο κόσμος, ότι η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι ένα.. ,δεν αφορά το βαρετό παρελθόν, αλλά είναι κάτι ζωντανό, κάτι που διαμορφώνει το μέλλον αλλά και πού μπορεί να γίνει και πηγή ψυχαγωγίας...έτσι που μπορεί, ο άλλος να πάρει τα παιδιά του, την οικογένειά του, και να πάει και να εξερευνήσει μουσεία και γενικότερα πολιτιστικούς χώρους, αλλά να περάσει εκεί, εποικοδομητικά και όμορφα, έτσι...οπότε ναι, έχουν γίνει βήματα ως προς αυτό, αλλά χρειαζόμαστε πολύ περισσότερα κονδύλια.

Εγώ: Έχει συμβάλει το μουσείο, το μανσωλείο, αλλά και ιστορία του Διστόμου, στην τοπική ανάπτυξη; Τι νομίζετε εσείς; Η τοπική κοινωνία και οικονομία έχουν ευδοκιμήσει, κατά κάποιο τρόπο;

Κα Αμαλία: Λοιπόν τώρα, αυτό είναι ένα ζήτημα λίγο, με ποια έννοια(...).Το κλειδί, για τη τοπική ανάπτυξη του Διστόμου, θεωρώ, ότι είναι, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και κυρίως, της ιστορίας του, έτσι..εεε όμως, δεν έχουν γίνει έτσι ακόμα πολύ βασικά βήματα, για να φτάσουμε σε ένα τέτοιο αποτέλεσμα...εεε αν το δούμε τώρα, από τους επισκέπτες που έρχονται, ναι, ας το πούμε ότι ευνοείται η τοπική οικονομία, με ποια έννοια...οτι οι άνθρωποι επισκέπτες, θα αναζητήσουν να φάνε, να πιούν ένα καφέ, τώρα όμως θέλουμε κάτι πιο ριζικό, μια ανάπτυξη και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας που να είναι πιο ευρεία, να αφορά κι άλλες ομάδες, όχι μόνο ας πούμε τους επαγγελματίες της εστίασης, έτσι...ή της φιλοξενίας, αλλά να είναι, κάτι πιο μαζικό, εεε αυτό...

Εγώ: Μπορεί και θέσεις εργασίας...

Κα Αμαλία: Ναι θέσεις εργασίας...εε να το δούμε λίγο και λίγο με θέματα..πάντως, αυτή τη στιγμή, το κλειδί, για την ανάπτυξη, για το Δίστομο ειδικά, είναι η ιστορία έτσι;...Γιατί είναι και ο μόνος τρόπος, να συνδεθεί με τον έξω κόσμο το Δίστομο.

Εγώ: Ακριβώς!

Κα Αμαλία: Ναι

Εγώ: Εσείς η ίδια, λαμβάνετε κάποια κατάρτιση, σχετικά με την αναπροσαρμογή στις αναδυόμενες ανάγκες που μπορεί να προκύπτουν στο χώρο αυτό;

κα Αμαλία: Ναι! Ωραία, εεε ναι, γιατί έχει να κάνει και με τις σπουδές μου, αλλά και γενικότερα, με τη δια βίου μάθηση, με την έννοια ότι ναι, παρακολουθώ διαρκώς σεμινάρια, συνέδρια που έχουν να κάνουν έτσι και με τη ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, της άυλης και υλικής κληρονομιάς, εεε αλλά εδώ, αρκεί να πω τις πολύ καλές συνεργασίες που έχουμε πανεπιστημιακά με ακαδημαϊκά ιδρύματα, με το πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, και με το δια τμηματικό τμήμα Μουσειακών Σπουδών του ΕΚΠΑ, εεε που μέσω συνεργασιών του μουσείου και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, έτσι, έχουμε αναδείξει πάρα πολύ, τα δικά μας ζητήματα, και μέσω αυτού, κατορθώνω κι εγώ, να ενημερωθώ πάνω σε καινούριες εξελίξεις, οπότε από τη μια, είναι αυτά, που επιλέγω να παρακολουθώ απο μόνη μου, που σχετίζονται με την επαγγελματική μου εε με τη καριέρα, ας πούμε και δεύτερο, οι συνεργασίες που κάνουμε, με ακαδημαϊκά ιδρύματα της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού, πάνω σε αυτά τα θέματα, εντάξει;.. ναι βέβαια!

Εγώ: *Μια χαρά, κατά τη διάρκεια της πανδημίας (covid 19) διακρίνατε αλλαγές στη λειτουργία του Μουσείου; Και αν ναι, ποιες ήταν αυτές; Ήταν ένας κλάδος ο οποίος πλήγηκε πολύ, κατά τη γνώμη σας;*

Κα Αμαλία: Ναι, βέβαια! Γιατί αρκεί να πούμε, ότι κλείνοντας το 2019, έτσι δηλαδή μέχρι το έτος πριν τη πανδημία, είχαμε φτάσει, αγγίξαμε το maximum της επισκεψιμότητας σχεδόν πόσο ήταν;..16.000-17.000 επισκέπτες, εε και μετά, ξαφνικά αυτό χάνεται εντελώς, το μουσείο κλείνει για το κοινό, και καλά αυτό, ένα μικρό μουσείο, αλλά τα άλλα, τα μεγαλύτερα μουσεία, που κλείσανε τις πόρτες, μετά έπρεπε να κάνουν έναν αγώνα, για να ξαναφέρουν το κοινό. Βέβαια, ευτυχώς το κοινό γύρισε πολύ γρήγορα πίσω εμμ... πολλά μουσεία, χάσανε πηγές χρηματοδότησης, ειδικά τα ιδιωτικά μουσεία, τα δημόσια, δεν αντιμετώπισαν τόσο μεγάλο πρόβλημα...εε πολλά μουσεία, αναγκάστηκαν να μειώσουν το προσωπικό, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, απ' όσο ενημερώθηκα, εεεμ, όμως πάρα πολλά, εκμεταλλεύτηκαν αυτό το διάστημα, και έκαναν τις δουλειές, που γίνονται στα μουσεία, όταν οι πόρτες κλείνουν, οι «κεκλεισμένων των θυρών», δηλαδή αρχαιακή έρευνα...ε ταξινομήσεις, εεεε επανασχεδιασμός δράσεων, και αυτό που κέρδισαν, το σημαντικότερο όλων που κέρδισαν, τα περισσότερα μουσεία, ήταν το ψηφιακό τους πρόσωπο. Τα μουσεία, γίνανε ενεργά στα social media και βγήκαν στο διαδίκτυο, οπότε αυτό ήταν ένα κέρδος, γιατί κάποια μουσεία που δεν το είχαν, αναγκάστηκαν να το δημιουργήσουν.

Εγώ: Μία αναπροσαρμογή δηλαδή

Κα Αμαλία: Ναι!

Εγώ: Κατά τη διάρκεια ποιων μηνών, παρατηρείται έντονη επισκεψιμότητα στο χώρο του μουσείου; Και η επισκεψιμότητα αυτή είναι περισσότερο διεθνής, εθνική ή τοπική;

Κα Αμαλία: Ωραία λοιπόν, εεε σε εμάς εδώ, η έντονη...καταρχήν ας το πάρουμε να ,η έντονη επισκεψιμότητα, είναι τους μήνες του φθινοπώρου Οκτώβριο, Νοέμβριο, τους μήνες της άνοιξης πάρα πολύ, όταν αρχίσει και ανοίγει ο καιρός, Απρίλιο, Μάιο και το καλοκαίρι...το καλοκαίρι έχει μία κανονική ροή, γιατί το καλοκαίρι δεν γίνονται πολλές εκδρομές με γκρουπ έτσι;.. Άρα, έχουμε φθινόπωρο και άνοιξη, αλλά και στη διάρκεια γιορτών, των διακοπών του Πάσχα και των Χριστουγέννων, εκεί φτάνει στο pick η επισκεψιμότητα...και επειδή, σε εθνικό επίπεδο, δεχόμαστε πολλά σχολεία ,πανεπιστήμια και στρατιωτικές σχολές, άρα στη διάρκεια του σχολικού έτους Οκτώβριο-Νοέμβριο, εεε και την άνοιξη που κάνουνε πάρα πολλές εκδρομές στα σχολεία...τότε ναι, αυτή είναι μία πολύ καλή περίοδος για εμάς(...)το καλοκαίρι, έχει μία κανονική ροή, που ναι μεν, έχουμε λιγότερα group, έχουμε περισσότερους μεμονωμένους επισκέπτες εντάξει;..

Εγώ: Από το εξωτερικό;

Κα Αμαλία: Από το εξωτερικό, το καλοκαίρι, το καλοκαίρι οι περισσότεροι επισκέπτες.

Εγώ: Τουρίστες, να υποθέσω;

κα Αμαλία: Ναι, δηλαδή όταν λέμε καλοκαίρι...από Μάιο μέχρι Οκτώβριο, ναι ναι, από διάφορες χώρες της Ευρώπης αλλά και των Ηνωμένων Πολιτειών, έτσι..

Εγώ: Οπότε η ιστορία του Διστόμου, έχει γίνει γνωστή ας πούμε, παγκοσμίως..

Κα Αμαλία: Ναι, κάποιοι από τους επισκέπτες αυτούς, έρχονται στη περιοχή, χωρίς να γνωρίζουν ότι στο Δίστομο έχει συμβεί η σφαγή. Οπότε, επειδή είναι πάνω στο τουριστικό μονοπάτι Δελφών(όχι Αράχωβας), Οσίου Λουκά, το ανακαλύπτουν στην ουσιαστική τους έρευνα, έτσι...άλλοι έχουν ενημερωθεί από πριν κι έρχονται για αυτό(...) για παράδειγμα, τη προηγούμενη βδομάδα, πραγματικά ήταν ένα γκρουπ από Αυστραλία, με Έλληνα ξεναγό εννοείται, οι οποίοι, μου είπε ο ξεναγός τους, ότι ήταν στην Ελλάδα περίπου 20 μέρες, γύρισαν σχεδόν όλη την Ελλάδα, και ο καθηγητής, ο αρχηγός τους, που ήταν καθηγητής, του Εθνικού Πανεπιστημίου της Αυστραλίας, γνώριζε, είχε κάνει τη μελέτη του, είχε έρθει στο παρελθόν και θέλησε να το βάλει μέσα στο πρόγραμμα, και ήρθανε...και είναι από Αυστραλία , οπότε είναι μια χώρα που εντάξει...είναι πολύ πιο δύσκολο έτσι...

Εγώ: *Θεωρείτε, πως η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, πρέπει να αναδειχθεί περισσότερο; Αν ναι, γιατί και με ποιο τρόπο;*

Κα Αμαλία: Ναι, πρέπει να αναδειχθεί, γιατί η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας είναι τεράστια, και έχει μια πολύ μεγάλη ας το πούμε, ποικιλία, με την έννοια ότι ξεκινά από την προϊστορία και φτάνει μέχρι τις μέρες μας, μέχρι τη σύγχρονη ιστορία... εεε έχει, είναι εδώ, πρέπει να βάλουμε τον άυλο πολιτισμό, έτσι...πρακτικές πολιτισμικές ,προϊόντα, όλα αυτά πού έχουν οι κοινωνίες, και πραγματικά μπορούν να...και να διαμορφώσουν το μέλλον, αλλά και πραγματικά, μπορούν να κάνουν τη ζωή μας καλύτερη, έτσι;...εεεε πρέπει να αναδειχθεί, με ένα τρόπο, που να δίνει στους άλλους, στο κοινό, να καταλάβει, σε όλους μας να καταλάβουμε, ότι έχεις κάτι να πάρεις από αυτό, έτσι...δεν είναι κάτι βαρετό, δεν έρχεσαι μόνο για να εε... ,να το δεις σαν συνέχεια της μόρφωσής σου, έτσι...αλλά να γίνει κομμάτι της ζωής σου, οπότε ναι νομίζω, ότι πρέπει να γίνουν πολλές επενδύσεις πάνω σ 'αυτό το τομέα, αλλά ισόρροπα! Δεν δίνουμε σημασία, μόνο στο αρχαίο παρελθόν, που ως τώρα έχει προβληθεί περισσότερο(...), να δείξουμε τις άλλες πτυχές του παρελθόντος, που είναι λιγότερο προβεβλημένες, και βέβαια και ζητήματα τέχνης και πολλά άλλα, κάπως να τα βάλουμε εμείς στη ζωή μας...όχι βαρετά, όχι να νιώσουμε ότι αφορούν μόνο λίγους μορφωμένους, αλλά μας αφορούν όλους, όλοι μπορούμε να δώσουμε κάτι, όλοι μπορούμε να πάρουμε κάτι από αυτό.

Εγώ: *Εσείς προσωπικά, τι βελτίωση θα συνιστούσατε προκειμένου να γίνει πιο λειτουργική και εύχρηστη η θέση σας και να βελτιωθεί η αποδοτικότητα σας ;*

Κα Αμαλία: Ναι ,ωραία λοιπόν! Θεωρώ λοιπόν, ότι θα έπρεπε εδώ, να υπάρχει ακόμα τουλάχιστον μια θέση έτσι;...να μπορεί ένας...εεε να αναλάβει το κοινό, ξεναγήσεις έτσι κλπ. Ακόμη, θα μπορούσε να είναι κι ένα νέο παιδί, νέο άτομο, να αναλάβει ,κάπως έτσι άρα...

Εγώ: Ενίσχυση προσωπικού...

Κα Αμαλία: Η ναι, ναι και κάποιος ή να αναλάβει ταυτόχρονα και τα social και το διαδίκτυο...και αυτό πάρα πολύ βασικό, γιατί δεν γίνονται όλα...νομίζω δηλαδή, ότι αυτό είναι ένα καλό κομμάτι, και βέβαια, αυτό που πρέπει να γίνει οπωσδήποτε...να αλλάξει εντελώς μορφή, το μουσείο. Ο δήμαρχος στα άμεσα σχέδια έχει ...έχει αρχίσει δηλαδή και το υλοποιεί(...)*ο χώρος που, το σπίτι του Αργύρη Σφουντούρη, που είχε αγοράσει ο δήμος...το σπίτι που είναι δίπλα το παλιό ;*

Εγώ: Ναι!

κα Αμαλία: Κατάλαβες, αυτό που είναι ακριβώς δίπλα μας, περιήλθε στα χέρια του δήμου, και ο σκοπός είναι το μουσείο να μεταφερθεί εκεί, και αυτός ο χώρος εδώ, να είναι η βιβλιοθήκη, η αίθουσα εκδηλώσεων και του δήμου, και γενικότερα του μουσείου. Άρα, να γίνει αναβάθμιση. Εεεε εάν το μουσείο μεταφερθεί εκεί, θα πρέπει να γίνει μία πάρα πολύ ωραία επανέκθεση, μία μεγάλη έκθεση που να περιλαμβάνει ψηφιακά μέσα...να υπάρχει πωλητήριο, άρα να είναι το κέντρο, πραγματικά και της μνήμης και του παρόντος, του κέντρου της κοινότητας, αυτό το μουσείο (...).Οπότε, αν βγαίνει αυτό, τότε ναι... έχουμε πάρα πολλή δουλειά μπροστά μας και θα χρειαστούν κι άλλοι. Κι αν θα είμαστε εμείς εδώ, γενικότερα οποιοδήποτε είναι να υπάρχει προσωπικό. Αυτή τη στιγμή, το νομικό καθεστώς του μουσείου και τα λοιπά... στην ουσία, δεν του επιτρέπει να έχει ούτε ένα άτομο προσωπικό, έτσι.. οπότε νομίζω, ότι αυτό, είναι το βασικότερο όλων, και αυτό το αντιμετωπίζουν δεκάδες μικρά μουσεία, ειδικά αυτά που ανήκουν σε δήμο..έτσι;...αυτά..

Εγώ: *Τι να πω, μακάρι να αναβαθμιστεί ο χώρος των μουσείων γενικότερα και να ενισχυθεί ο ρόλος τους*

Κα Αμαλία: Μακάρι...

Εγώ: *Σας ευχαριστώ πολύ για αυτή τη συνέντευξη και το χρόνο που αφιερώσατε*

κα Αμαλία: Χαρά μου!

Συνέντευξη 2 με τον κο Χρήστο Παπανικολάου,

Εθελοντή και Αντιπρόεδρο της Διοικούσας επιτροπής του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας, θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε;

Κος Χρήστος: Παρακαλώ, ναι ας ξεκινήσουμε!

Εγώ: *Πείτε μας δυο λόγια για τις υπηρεσίες σας στο Μουσείο.*

κος Χρήστος: Εγώ, βοηθάω εθελοντικά...συνεπικουρώ το έργο της συντονίστριας του μουσείου, και γενικά του μουσείου, τελospάντων. Είμαι αντιπρόεδρος, της Διοικούσας Επιτροπής του μουσείου, και προσφέρω τις υπηρεσίες μου εθελοντικά όλα αυτά τα χρόνια.

Εγώ: *Τα καθήκοντά σας τι ακριβώς περιλαμβάνουν;*

Κος Χρήστος: Τρέχω τις λειτουργίες, που έχει το μουσείο, σε καθημερινά θέματα, διοικητικά, κατά βάση...και παράλληλα διατίθεμαι και ως ξεναγός όλα αυτά τα χρόνια,

γιατί πιο μπροστά, τελοσπάντων δεν υπήρχε υπάλληλος κλπ...και εξακολουθώ να κάνω και ξεναγήσεις.

Εγώ: *Θεωρείτε πως οι δράσεις του μουσείου έχουν αναβαθμιστεί τα τελευταία χρόνια;*

Κος Χρήστος: Απόλυτα και σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Εγώ: *Νομίζετε ότι δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα από τις δημόσιες πολιτικές στη βιωσιμότητα των μουσείων; Δηλαδή, θεωρείτε επαρκή τη χρηματοδότηση που λαμβάνει ο κλάδος της πολιτιστικής κληρονομιάς, για τις ανάγκες που ολοένα προκύπτουν;*

Κος Χρήστος: Θεωρώ ότι είναι σχεδόν μηδενικές, τουλάχιστον όσο αφορά το δικό μας μουσείο, το συγκεκριμένο. Βέβαια, να κάνω μια διευκρίνηση, το μουσείο δεν είναι στο Υπουργείο Πολιτισμού, είναι του δήμου...έτσι...

Εγώ: *Έχει συμβάλει το μουσείο, το μασωλείο αλλά και η ιστορία του Διστόμου, στη τοπική ανάπτυξη; Τι νομίζετε εσείς;*

Κος Χρήστος: Έχει...εε γιατί τα τελευταία.. μάλλον κάθε χρόνο έχουμε γύρω στις 12.000-13.000 επισκέψεις, εεε που αυτό σημαίνει, ότι υπάρχει ο Προσκυνηματικός Τουρισμός, και συμβάλει κατά το δυνατόν... τελοσπάντων προς αυτή τη κατεύθυνση.

Εγώ: *Η τοπική κοινωνία και η οικονομία του Διστόμου, όταν έρχεται ξένος κόσμος, οι επισκέπτες δηλαδή, ευδοκιμεί, σωστά;*

Κος Χρήστος: Ναι, γιατί θα παρέμβουν, θα πάρουνε...θα φάνε, θα πάρουν ένα καφέ ,θα πάρουν μια τυρόπιτα, ξέρω γω ...έτσι...σίγουρα υπάρχει μια εισροή, που να μην είναι τεράστια, αλλά μια εισροή χρημάτων για τη κοινωνία.

Εγώ: *Εσείς ο ίδιος, λαμβάνετε κάποια κατάρτιση ή εκπαίδευση σχετική, με την αναπροσαρμογή στις αναδυόμενες ανάγκες που προκύπτουν στο χώρο αυτό; Δηλαδή κάποια ενημέρωση σχετική με τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες ή κάποιες νέες δράσεις του μουσείου;*

Κος Χρήστος: Εεε όχι, γιατί εγώ εθελοντής είμαι, τελοσπάντων...αλλά η συντονίστρια γνωρίζει, ασχολείται, κάνει εκείνη, ενώ εγώ όχι...

Εγώ: *Κατά τη διάρκεια της πανδημίας (covid 19) διακρίνατε αλλαγές στη λειτουργία του Μουσείου; Και αν ναι ποιες ήταν αυτές;*

Κος Χρήστος: Εεε...μειώθηκε η επισκεψιμότητα, αυτό ήταν το βασικό, δηλαδή η μείωση της επισκεψιμότητας σε μεγάλο βαθμό. πάνω από το 80% ας πούμε.

Εγώ: *Κατά τη διάρκεια ποιων μηνών παρατηρείται έντονη επισκεψιμότητα στο χώρο του μουσείου;*

Κος Χρήστος: Σε σχέση με τα σχολεία, όχι...εεε Οκτώβριο-Δεκέμβριο και Μάρτη μέχρι το Πάσχα ξέρω γω..

Εγώ: *Και το κοινό; Ποιο είναι το κοινό που απευθύνεται στο χώρο του μουσείου; Μαθητές, φοιτητές, στρατιωτικές σχολές ;Τι ακριβώς;*

Κος Χρήστος: Όλα αυτά που είπες και φοιτητές και μαθητές και group, τελοσπάντων... εκδρομείς.

Εγώ: *Και το κοινό αυτό, από που προέρχεται; από εξωτερικό, εσωτερικό ή και από εδώ το Δίστομο;*

κος Χρήστος: Κατά 99% είναι εθνικό, αλλά έχουμε και μικρή επισκεψιμότητα από έξω, μικρή όμως, αλλά έχουμε παρουσία διεθνή.

Εγώ: *Θεωρείτε, πως η πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, πρέπει να αναδειχθεί περισσότερο; Και αν ναι με ποιο τρόπο;*

Κος Χρήστος: Ασυζητητί πρέπει να αναδειχθεί, τώρα τον τρόπο...δεν ξέρω «γέλιο». Ο βασικός τρόπος είναι...εάν ρίξουν χρήματα και κονδύλια, για να γίνουν έρευνες ,μελέτες για να προωθηθεί το προϊόν, σίγουρα, αλλά θεωρώ ότι είναι οικονομικής φύσεως, πρώτα απ' όλα και πολιτικής βούλησης βέβαια..

Εγώ :*Εσείς προσωπικά τι βελτίωση θα θέλατε να γίνει, προκειμένου να γίνει πιο λειτουργική και εύχρηστη η θέση σας και να βελτιωθεί η αποδοτικότητά σας; Τι αλλαγή θα συνιστούσατε; έστω και ως εθελοντής τελοσπάντων*

Κος Χρήστος: Δεν νομίζω, ότι έχω να αναφέρω κάτι...με την έννοια ότι εγώ είμαι απλά εθελοντής, δεν είμαι κάποιος εξειδικευμένος κλπ που να έχω κάποια προοπτική, που να θέλω μια προαγωγή, να βελτιώσω την επαγγελματική μου θέση...εεε το μόνο που θα μπορούσα να πω, είναι το γεγονός της έλλειψης ατόμων και γενικά προσωπικού στο χώρο του μουσείου.

Εγώ: Κατάλαβα, σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας και για τη συνέντευξη αυτή!

Κος Χρήστος: Παρακαλώ, να είσαι καλά!

Συνέντευξη 3 με τον κο Μπούρα Νίκο, Πρόεδρο των Εργαζομένων Ο.Τ.Α του Νομού Βοιωτίας και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής, του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο

***Εγώ:** Καλημέρα σας και σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας. Ξεκινώντας, θα ήθελα να μου πείτε δυο λόγια για το πολιτιστικό κομμάτι του δήμου, τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με το πολιτιστικό μέρος του δήμου;*

Κος Νίκος: Κοιτάζτε να δείτε, καλημέρα καταρχάς... ένας, ο βασικός λόγος, ο αρχικός λόγος, είναι η εντοπιότητα...γιατί έχω τη καταγωγή μου από εδώ, οπότε με ενδιαφέρει, πάντα με ενδιέφερε...και από φοιτητής ακόμα, επειδή είχα ασχοληθεί με μια αντίστοιχη εργασία, να προβάλλω λίγο το πολιτιστικό κομμάτι της περιοχής...εεε πέρα από αυτό, η αναγκαιότητα, όπως τη θεωρώ εγώ στο μυαλό μου, για να υπάρξει η προβολή της περιοχής, όχι μόνο σε επίπεδο τουριστικής επισκεψιμότητας με άλλες μορφές, αλλά κυρίως για να διασωθεί η ιστορική αλήθεια και να μεταλαμπαδευτεί αυτή, σε επόμενες γενιές.

***Εγώ:** Πολύ ωραία. Ποια πιστεύετε ότι είναι η συμβολή του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής;*

Κος Νίκος: Κοιτάζτε να δείτε, τώρα για να είμαστε ακριβείς, εεε ...ακόμα το αποτύπωμα, δεν είναι εμφανές, με την έννοια...της οικονομικής ανάπτυξης, της περιοχής. Παρόλα αυτά, πιστεύουμε, ότι θα έχει όφελος, σε μελλοντική αναφορά, γιατί μέσω του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού, εεε γίνεται γνωστή η περιοχή, η ευρύτερη περιοχή και τα όποια αξιοθέατα έχει και άλλες περιοχές που έχει, σε επίπεδο... και πολιτιστικό, όπως είναι ας πούμε μέχρι τον Όσιο Λουκά και πολιτισμικό θα έλεγα, αλλά και με τις φυσικές ομορφιές, οπότε θεωρούμε ότι το οικονομικό αποτύπωμα, εεε υπάρχει σαφώς τώρα, αλλά θα είναι ευκρινέστερο και θα αποδοθεί καλύτερα, σε βάθος χρόνου, παρόλα αυτά, όντως το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, είναι ένα σημείο στη περιοχή, το οποίο είναι πόλος έλξης για κόσμο από άλλες περιοχές, ώστε να γνωρίσουν τη περιοχή, τα αξιοθέατα και τη κουλτούρα της.

***Εγώ:** Παρατηρώντας τις τριγύρω περιοχές (π.χ. Στείρι, Κυριάκι, Ζερίκι), το Δίστομο παρουσιάζει αρκετά μεγαλύτερη κινητικότητα σε επίπεδο επισκεψιμότητας όπως προαναφέραμε. Αυτό, πιστεύετε οφείλεται στην ιστορικότητα της περιοχής, σε συνδυασμό με το Μουσείο και το Μουσολείο; Σε ποιους μήνες παρατηρείται αυτή η επισκεψιμότητα;*

Κος Νίκος: Ναι, είναι ξεκάθαρο ότι οφείλεται στο συνδυασμό, της ιστορικότητας και της παρουσίας του Μουσείου Θυμάτων Ναζισμού και του Μουσολαίου, επίσης υπάρχει κι ένα μουσείο ακόμα αρχαιολογικό τέλος πάντων, παράρτημα στο Δίστομο... εεε, γενικά, η επισκεψιμότητα είναι όλο το χρόνο, γιατί έχουν αναπτυχθεί και κάποιες πρωτοβουλίες, από το δήμο αλλά και τους πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής, ώστε να υπάρχει επισκεψιμότητα και από σχολεία και από άλλες δομές εεε και από συνεργασία με το αρχηγείο του στρατού τέλος πάντων, ώστε να αναδειχθεί όλο αυτό που συμβολίζει η περιοχή, και το τι ακριβώς υπάρχει πίσω της, οπότε θα έλεγα ότι είναι...διαχέεται αυτή η επισκεψιμότητα, σε όλη τη διάρκεια του έτους, φυσικά για όταν μιλάμε για κόσμο, που δεν γνώριζε την ιστορία της περιοχής, και κορυφώνεται με κόσμο που έχει ξανάρθει ή που γνωρίζει την ιστορία της περιοχής, εε όσο πλησιάζουμε προς στις 10^η Ιουνίου, που είναι και η κορύφωση των εκδηλώσεων. Έχουμε πολλές συμμετοχές στο δρόμο θυσίας, που αφορά τα θύματα της σφαγής του Διστόμου το 1944, οπότε θα έλεγα ότι είναι σε όλη κατά τη διάρκεια του χρόνου, κυρίως όταν όμως είναι ανοιχτά τα σχολεία, και η κορύφωση είναι από Μάιο ως 10^η Ιουνίου που είναι η χαρακτηριστική ημερομηνία της σφαγής.

Εγώ: Έχετε αναπτύξει τυχόν συνεργασίες με άλλους φορείς ; (πχ τοπικοί & πολιτιστικοί σύλλογοι)

Κος Νίκος: Λοιπόν ναι, κοιτάζετε...εεε, προσπαθούμε.. ήδη το Δίστομο, με αφορμή τη σφαγή και με όπλο το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, το «όπλο» εντός εισαγωγικών, έχει αναπτύξει συνεργασίες σε πάρα πολλά επίπεδα, πέρα από τους τοπικούς φορείς και πολιτιστικούς συλλόγους, που προσπαθούμε και συμμετέχουμε όλοι, κυρίως για τη διαδικασία ..όσο αφορά τις μέρες μνήμης και τιμής, με κορύφωση τη 10^η Ιουνίου και σε πανελλαδικό αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, θα έλεγα, έχουν αναπτυχθεί συνεργασίες, γιατί μη ξεχνάμε ότι είναι ενεργή η δικαστική διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων και επανορθώσεων, εεε υπάρχει δικαστική απόφαση τελεσίδικη για το Δίστομο, οπότε έχουν αναπτυχθεί συνεργασίες σε διάφορα επίπεδα και με διάφορους φορείς ...με το Μουσείο Μπενάκη, που επίσης υπάρχει επίσης ένα ατόφιο υλικό, από το επίσημο dvd, με όλο το ιστορικό της σφαγής και τα σχετικά, αλλά και με πολλούς άλλους, με πανεπιστήμια και άλλους φορείς .

Εγώ: Ως μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Μουσείου αλλά και ως Πρόεδρος των Εργαζομένων Ο.Τ.Α του νομού, τι δράσεις πιστεύετε, πρέπει να γίνουν προκειμένου, να ενισχυθεί ο ρόλος του Μουσείου(πχ περισσότερα άτομα, νέες θέσεις εργασίας).

Οι οικονομικοί πόροι από το Υπουργείο είναι επαρκείς για τις αναδυόμενες ανάγκες του Μουσείου;

Κος Νίκος: Κοιτάζτε να δείτε, εεε είναι... το βασικό πρόβλημα, είναι πάντα η χρηματοδότηση, οι οικονομικοί πόροι και όλα τα σχετικά δεν είναι επαρκείς, δυστυχώς στη χώρα μας... έχουμε μια δυσκαμψία ως προς την ανάδειξη κάποιων θεμάτων, δεν ξέρω, εάν αυτό οφείλεται σε πολιτική, ή άλλη σκοπιμότητα, ή απλά σε μια ευρύτερη δυσκαμψία του ελληνικού κράτους, για τέτοια θέματα. Εεε σίγουρα, είμαστε σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης του Μουσείου, σε πολλά επίπεδα και σε επίπεδο κατασκευαστικό, με μια μεταστέγαση που προωθούμε αλλά και σε οργανωτικό εεεε προσπαθούμε να ανοίξουμε αυτό το θέμα, αυτή τη διαδικασία, εε νομίζω ότι ναι, θα χρειαστούν επιπλέον πόροι σίγουρα...εε με ότι αυτό συνεπάγεται, και θα υπάρξει...θα δημιουργηθούν μέσω των αναγκών, νέες θέσεις εργασίας εε που θα είναι καλό και για κάποιους ανθρώπους, που θα βρουν μια διέξοδο επαγγελματική, αλλά όχι για την αντιμετώπιση τόσο της ανεργίας, γιατί δεν θα έχει τόσο καθοριστική συμβολή, γιατί δε μιλάμε για ένα επίπεδο ανθρώπων, που θα είναι ας πούμε εργατικό δυναμικό, σε μια βιοτεχνία η βιομηχανία, αλλά σίγουρα ακόμα και όποιες θέσεις εργασίας και προκύψουν, να είναι θετικό και να βοηθήσουν κάποιους ανθρώπους.

Εγώ: Η 10^η Ιουνίου κάθε χρόνο έχει καθιερωθεί ως ημέρα μνήμης για τον τόπο. Τι πολιτιστικές διοργανώσεις διαδραματίζονται εκείνη τη μέρα; Εσείς έχετε συμμετέχει σε κάποια ;

Κος Νίκος: Κοιτάζτε τώρα, όντως η 10^η Ιουνίου, είναι ημέρα μνήμης και τιμής για εμάς και τους σφραγισθέντες νεκρούς, του Διστόμου. Οι εκδηλώσεις, οι πολιτιστικές διαδραματίζονται σε ένα εύρος δέκα ημερών, έως δύο εβδομάδων, δεν είναι μόνο εκείνη την ημέρα, απλά εκείνη την ημέρα ας πούμε είναι η κορύφωση, που γίνεται το μνημόσυνο στη μνήμη των νεκρών, και το Προσκλητήριο νεκρών, που είναι το πρωί και συνήθως, συνοδεύεται το βράδυ, με κάποια συναυλία αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια αυτών των δέκα ημερών, γίνονται συναυλίες, θεατρικά δρώμενα, παραστάσεις...στα οποία συμμετέχει γενικά όλο το χωριό, φυσικά έχω συμμετέχει κι εγώ και είναι και πολυποίκιλες, δηλαδή από τοπικά χορευτικά συγκροτήματα, όπου είναι προσαρμοσμένο, αυτό που παρουσιάζουν, στο πλαίσιο της σφαγής, όπως και όλες οι εκδηλώσεις, όπως και όταν λέμε συναυλίες, δεν εννοούμε «ντιριντάχτα», αλλά είναι συναυλίες με κορυφαία ονόματα, που είναι όλα στο πλαίσιο της μέρας μνήμης και τιμής για τη σφαγή.

Εγώ: Όπως μου προαναφέρατε, για τους δικαστικούς αγώνες, για την διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων για τα θύματα του Διστόμου, οι οποίοι είναι και σε εξέλιξη, ως ενεργό μέλος και εκπρόσωπος των εργαζομένων Ο.Τ.Α στηρίζετε την συμμετοχή των μελών σε τέτοιου είδους θέματα ανθρωπιστικού και κοινωνικού περιεχομένου ;

Κος Νίκος: Όχι μόνο τις στηρίζουμε, αλλά για εμάς, είναι εκ των όρων άνευ, έχουμε εντάξει στο καταστατικό μας, τροποποίηση, που έχει γίνει με εισήγηση δική μου, εε συγκεκριμένη παράγραφο, που όχι απλά ενθαρρύνουμε, έχουμε βάλει στους σκοπούς της ύπαρξης του συλλόγου εργαζομένων, ότι πρέπει να στηρίζουμε και να συμμετέχουμε σε τέτοια είδους θέματα, γιατί θεωρούμε ότι και οι εργαζόμενοι δεν μπορεί να είναι αποκομμένοι και δεν είναι αποκομμένοι, από τα όσα συμβαίνουν γύρω μας, είναι μέλη της κοινωνίας, εμείς θέλουμε ενεργά μέλη της κοινωνίας και όσο αφορά το θέμα της διεκδίκησης των πολεμικών αποζημιώσεων για τα θύματα του Διστόμου, αλλά και για τα θύματα όλης της Ελλάδας και παντού, εε επειδή σας είπα, υπάρχει δικαστική απόφαση, που καθιστά το Δίστομο σαν ορόσημο, για τη διεκδίκηση αυτή, για εμάς, και πολύ περισσότερο για εμένα, που όπως σας είπα, έχω τη καταγωγή μου απο εδώ, είναι θέμα... τιμής και αφοσίωσης, αν μπορώ να χρησιμοποιήσω αυτές τις λέξεις, είναι όπως το νιώθουν όλοι, όσοι έχουν τη καταγωγή τους από εδώ πέρα, όχι μόνο να στηρίζουμε τη διεκδίκηση των πολεμικών αποζημιώσεων, γιατί δεν είναι μόνο το υλικό κομμάτι, είναι σαφώς και το υλικό κομμάτι αλλά γιατί είναι και το ηθικό ζήτημα πάρα πολύ μεγάλο, γιατί το επίσημα γερμανικό κράτος, ούτε έχει ζητήσει επίσημα συγγνώμη και βέβαια, εκ τοις πράγμασι, δηλαδή ο συνδυασμός της διεκδίκησης των πολεμικών αποζημιώσεων, δεν αφορά μόνο το οικονομικό σκέλος αυτό καθ' αυτό, ξεκάθαρα το αφορά, αλλά αφορά και την ηθική ικανοποίηση για όλους μας, για εμάς, για να ηρεμήσουν οι νεκροί μας, για τους νεκρούς όλης της χώρας και όχι μόνο από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

Κος Νίκος: Ευχαριστώ πολύ!

Συνέντευξη 4 με τον Δήμαρχο του δήμου Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας κο Ιωάννη Σταθά

Εγώ: Καλημέρα σας, σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας. Ξεκινώντας, θα ήθελα να μου πείτε δυο λόγια για το πολιτιστικό κομμάτι του δήμου με το οποίο είχατε να διαχειριστείτε ως δήμαρχος, πως είναι να εκπροσωπείτε έναν «μαρτυρικό» τόπο;

Κος Ιωάννης: Είναι πάρα πολύ σημαντικό, να εκπροσωπείς έναν «μαρτυρικό τόπο» ,...και πάρα πολύ δύσκολο, πόσο μάλλον, όταν μιλάμε για το Δίστομο, όπου έχει μια από τις μεγαλύτερες σφαγές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα... και όχι μόνο, και όταν πάρα πολλοί, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν, όπως το Ελληνογερμανικό Ταμείο για τη Νεολαία, το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας, να αλλάξουν την ιστορία και δίνουν αυτή τη μάχη, τόσο ως Δίστομο όσο και μέσα από το Σύνδεσμο Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών, όπου και φαίνομαι Αντιπρόεδρος και ως Μέλος, του Εθνικού Συμβουλίου Διεκδίκησης των γερμανικών αποζημιώσεων.

Εγώ: Ποιος πιστεύετε εσείς, ότι είναι ο ρόλος του Μουσείου, στην διατήρηση της μνήμης των γεγονότων του 1944; Με ποια μέσα επιτυγχάνεται αυτό;

Κος Ιωάννης: Ο ρόλος του Μουσείου, βοηθάει σε δυο πράγματα(...)ένα είναι η Μνήμη και άλλο είναι η Διεκδίκηση. Το Μουσείο, βοηθάει στο να κρατάμε τη μνήμη ζωντανή ...γίνεται μέσα από τα αρχεία του μουσείου αλλά και από την ιστοσελίδα του δήμου καθώς και από τα μέσα δικτύωσης του δήμου...προβολή του έργου...υπάρχουν επισκέψεις μέχρι 70.000 κόσμο, που έρχονται και το επισκέπτονται.

Εγώ: Υπάρχουν προβλέψεις, οι οποίες υφίστανται στο πολιτιστικό προγραμματισμό του δήμου, για τη σύνδεση του πολιτισμού με τη τοπική ανάπτυξη; Ποια νομίζετε είναι τα δυνατά και ποια τα αδύναμα σημεία, της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου; ποια τα εμπόδια και οι απειλές;(π.χ ανεπαρκείς οικονομικοί πόροι, ή ανεπαρκής χρηματοδότηση από το Υπουργείο)

Κος Ιωάννης: Υπάρχουνε, γενικότερα η αναβάθμιση του Μουσείου, η αναβάθμιση του ιστορικού κέντρου με την αγορά και αξιοποίηση της οικίας Σφουντούρη. Το μειονέκτημα είναι, ότι δεν έχει υποδομές το Δίστομο, τουριστικές, καταλύματα, μαγαζιά και τα λοιπά...

Εγώ: Έχετε προγραμματίσει μελλοντικές δράσεις καινοτόμου χαρακτήρα για την ανάπτυξη του Μουσείου; Αν ναι, θα μπορούσατε να μου αναφέρετε κάποια από τα άμεσα σχέδιά σας; Για παράδειγμα, σε προσωπική συνέντευξη, η κα Αμαλία Παπαϊωάννου μου μίλησε για την «ψηφιοποίηση αρχείου του Μουσείου», θέλετε να μας πείτε δύο λόγια ;

Κος Ιωάννης: Με το που θα γίνει η αναβάθμιση των κτιρίων...θα προχωρήσουμε μετά και στη ψηφιοποίηση, τόσο των κτιρίων, του Σφουντούρη, του Μουσείου αλλά και αναβάθμιση, του χώρου του Μαυσωλείου.

Εγώ: Έχετε αναπτύξει τυχόν συνεργασίες με άλλους φορείς; Και ανεξαιρέτως των θηριωδιών της 10ης Ιουνίου 1944, έχουν υπάρξει προσπάθειες γεφύρωσης μεταξύ των σχέσεων Ελλάδας-Γερμανίας. έχετε προβεί σε κάποια σχετική δράση;

Κος Ιωάννης : Λοιπόν, δεν υπάρχουν σχέσεις, με την έννοια αυτή, γιατί η Γερμανία δεν έχει αναγνωρίσει τα εγκλήματα τα οποία έχει κάνει στην Ελλάδα...αντιθέτως, μέσω όπως προαναφέραμε, του Ελληνογερμανικού Ταμείου με τη Νεολαία, προσπαθεί να αλλάξει την Ιστορία του δήμου, να τη παραποιήσει. Αντίθετα, τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες, με τη συμμετοχή άλλων μαρτυρικών χωριών και πόλεων, απο όλη την Ευρώπη, που έχουν γίνει αντίστοιχα εγκλήματα, όπως και η ουσία και των μαρτυριών που υπάρχουν, ανά την Ευρώπη, παίρνουν μέρος σε εκδηλώσεις μνήμης της σφαγής.

Εγώ: Πλησιάζοντας στο τέλος, ποιο είναι το μήνυμά σας για τις ψυχές που ξεκληρίστηκαν τόσο άδικα αλλά και για τις επόμενες γενιές;

Κος Ιωάννης : Ποτέ πάλι ναζισμός και φασισμός, πρέπει η μνήμη να μείνει ζωντανή και πρέπει, να πληρώσει η Γερμανία για τα εγκλήματα που έχει κάνει στην Ελλάδα, γιατί έχουμε την άνοδο του ναζισμού, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη τα τελευταία χρόνια. Άραγε η μάχη ενάντια στο ναζισμό και στο φασισμό είναι διαχρονική.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

Συνέντευξη 5 με τον κο Θεοχάρη Γεώργιο, διευθυντή του περιοδικού «Εμβόλιμον»

Εγώ :Καλημέρα σας και σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας. Ξεκινώντας, θα ήθελα να μου πείτε δυο λόγια, για τη σύσταση του Περιοδικού Εμβόλιμον. Πως έχει επηρεάσει η «μνήμη» το συγγραφικό σας έργο;

Κος Θεοχάρης: Λοιπόν, το περιοδικό, ξεκίνησε την έκδοσή του, το 1988, δηλαδή είμαστε πια στο 35^ο χρόνο της έκδοσης, και τώρα τυπώνεται αυτή την εβδομάδα, δηλαδή το τεύχος 97-98, που σημαίνει, έχοντας 2 τεύχη το χρόνο, ανά εξάμηνο, που σημαίνει ότι στο τέλος του δευτέρου εξαμήνου, το 2023 θα έχουμε το 100ο τεύχος...οπότε έχουμε 35 χρόνια 100 τεύχη. Εεε(...)τόρα η μνήμη, καταρχήν το περιοδικό, δημιουργήθηκε από μια ομάδα φίλων, εργαζομένων στο Αλουμίνιο, που γράφαμε και σκεφτήκαμε, ότι πρέπει να δώσουμε μια διέξοδο στη γραφή μας, πέρα από τη βιομηχανική μας δραστηριότητα, οπότε αποφασίσαμε να κάνουμε το περιοδικό και...δόξα το θεό, πάει πάρα πολύ καλά, βγήκε έξω από τα στενά όρια της επαρχίας μας, του μικρού μας χώρου εδώ, και έχει μια αναγνώριση, η οποία τιμήθηκε το 2014, με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας, για τη συμβολή του περιοδικού, στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Εεε...τόρα, η μνήμη, είναι το κατεξοχήν στοιχείο της γραφής μου, δηλαδή, όλη μου η ποιητική μου παραγωγή, έχει να κάνει με την ανάκληση της μνήμης και όχι μόνο η ποιητική, και το τελευταίο μου βιβλίο στις εκδόσεις «Πόλις» το 2021, το οποίο είναι πεζογράφημα, ή αν θέλετε ένα κολάζ μικρών αφηγήσεων, εε που έχουν την αφορμή του στην πατρίδα μου τη Δεσφίνα, στο χωριό που γεννήθηκα, που αν κανένας το προβάλλει, πως το λένε, σε όλη την ελληνική επαρχία, των μέσων του 19^{ου} αιώνα και των πρώτων 50 χρόνων του 20^{ου} αιώνα, μπορεί αναφέροντας το όνομα Δεσφίνα, να βρει ακριβώς τα στοιχεία και του δικού του τόπου. Εεε...ο τίτλος του τελευταίου μου βιβλίου, είναι «Δίφορη Μνήμη», πάλι με τη μνήμη δηλαδή έχει να κάνει, υπάρχουνε δύο ποιητικές συλλογές, οι οποίες έχουν τη λέξη μνήμη στο τίτλο τους, «Ενθύμιον» στο Καστανιώτη το 2004, και «Από Μνήμης» Τσεκούρας Μελάνη, το 2010. Συνεπώς, η μνήμη, είναι κάτι, που θρέφει τη γραφή μου και είναι πολύτιμη .

Εγώ: Όσο αφορά το Αφιερωματικό Τεύχος, «50 χρόνια από τη Σφαγή του Διστόμου, 1944-1950», το οποίο και αποτελεί κειμήλιο, για τη Πολιτιστική Κληρονομιά του τόπου, πόσο δύσκολο ήταν να συλλεχθούν και να καταγραφούν, όλες αυτές οι μαρτυρίες και τα περιστατικά;

Κος Θεοχάρης: Εε είχε ένα βαθμό δυσκολίας...βοήθησε πάρα πολύ ο Στάθης ο Σταθάς, ο οποίος, ανέλαβε να βρει τους επιζώντες στο Δίστομο, να ηχογραφήσει τις μνήμες τους και να τις απομαγνητοφωνήσουμε εμείς, και να μούνε εκεί. Και φυσικά, εκείνο το υλικό, της έκδοσης του τεύχους, για τα 50 χρόνια της Σφαγής, αποτέλεσε το βασικό υλικό και για το δικό μου βιβλίο, «Δίστομο, 10^η Ιουνίου 1944, το Ολοκαύτωμα», που εκδόθηκε το 2010, από τις εκδόσεις του βιβλιοπωλείου, Σύγχρονη Έκφραση της Λιβαδειάς, και τιμήθηκε κι εκείνο, με το κρατικό Βραβείο Χρονικού Μαρτυρίας, το 2011.

Εγώ: *Θεωρείτε, ότι το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού στο Δίστομο, «αναπαριστά» τη κτηνωδία του 1944;*

Κος Θεοχάρης: Την αναπαριστά, στο βαθμό που μπορεί ένα Μουσείο, να αναπαραστήσει τη κτηνωδία και τον τρόπο...δηλαδή τι έχουμε εκεί; εκεί έχουμε τις απεικονίσεις των θυμάτων, ασπρόμαυρες φωτογραφίες της εποχής που ζούσαν, και βεβαίως τις φωτογραφίες του Λαουτενμπαχ και των υπολοίπων κτηνών των SS, που πρωτοστάτησαν στη Σφαγή. Συνεπώς, έχουμε πορτραίτα, δηλαδή έχουμε εικόνες ανθρώπων...που σφαγιάστηκαν, που ήταν υποκείμενο της κτηνωδίας, κατά τη γνώμη μου, βεβαίως, είναι πολύ μεγάλη η συνεισφορά του Μουσείου Θυμάτων, εε έχει τα πρωτοσέλιδα, και τις καταχωρήσεις στον προθάλαμο, δηλαδή εκεί πέρα, των εφημερίδων της εποχής και τα λοιπά, αλλά κατά τη γνώμη μου, μεγαλύτερη αίσθηση αναπαράστασης της κτηνωδίας, έχει το Μουσείο, το κομμάτι με τις κεφαλές των νεκρών, εε παρά το ίδιο το Μουσείο, βέβαια, είναι μεγάλη η συνεισφορά του Μουσείου, στη διατήρηση της Μνήμης και στη συντήρησή της, στις νεότερες γενιές.

Εγώ: *Ποια θεωρείτε, είναι η συμβολή του Μουσείου στη Τοπική Ανάπτυξη της περιοχής; Έχει βοηθήσει το πολιτιστικό στοιχείο της περιοχής, στην οικονομική της ανάπτυξη; Διακρίνετε δυνατά ή και αδύναμα σημεία όσο αφορά τη πολιτιστική πολιτική του δήμου;*

Κος Θεοχάρης: Προφανώς έχει βοηθήσει, γιατί αυτό, άλλωστε είναι αυταπόδεικτο από τον αριθμό των επισκέψεων και την ποιότητα της σύνθεσης των επισκεπτών εε..και αυτό έχει αντανάκλαση και στην οικονομία του χωριού, εεε(...) τώρα νομίζω, πως η επιλογή δυο ανθρώπων, που αυτή τη στιγμή λειτουργούν το Μουσείο, είναι η βέλτιστη, δηλαδή ο Χρήστος ο Παπανικολάου, ο οποίος κάνει τις ξεναγήσεις, ο οποίος έχει ένα πάθος, τον γνωρίζω προσωπικά, γιατί δουλεύαμε στην ίδια υπηρεσία, στο αλουμίνιο, έχει ένα πάθος και πραγματικά, άνθρωποι με πάθος, χρειάζονται για να προχωρήσουν τέτοιες καταστάσεις, και της ...Αμαλίας της Παπαϊωάννου, η οποία είναι μια σπουδαία

επιστημόνισσα και Διστομίτισσα, έχει και εκείνη ένα μεγάλο πάθος, γι' αυτό που κάνει, εεε νομίζω ότι αυτή τη στιγμή, το Μουσείο είναι από πλευράς επιλογής προσώπων, που το λειτουργούν, στη καλύτερή του περίοδο.

Εγώ: Πιστεύετε, ότι θα χρειάζονταν παραπάνω άτομα-προσωπικό, για το Μουσείο;

Κος Θεοχάρης: Νομίζω ναι, νομίζω ναι

Εγώ: Εσείς κρίνετε, κάποια δυνατά ή και αδύναμα σημεία, που μπορεί να έχει η πολιτιστική πολιτική του δήμου, δηλαδή ας πούμε, δυνατό σημείο μπορεί να είναι η τοποθεσία της περιοχής, η ιστορία της περιοχής ;

Κος Θεοχάρης: Προφανώς, πιστεύω, πως πρέπει, η πολιτιστική πολιτική του δήμου, να αγκαλιάσει, όλες τις πτυχές της πολιτιστικής δραστηριότητας, δηλαδή, όχι μόνο το Μουσείο, όχι μόνο το 10ήμερο των εκδηλώσεων, αλλά και το Πολιτισμικό Σύλλογο, και τη «Θεατροφρένεια» και το Περιοδικό ακόμα, που είναι εδώ, γιατί είμαστε δήμος Καλλικρατικός, ευρύτερος και βεβαίως και να αξιοποιήσει, τη Μονή του Οσίου Λουκά, δηλαδή, λέω τώρα, πρόταση είναι, από πολλά χρόνια στο μυαλό μου, θα μπορούσε ο δήμος να...πετύχει μια χορηγία από το αλουμίνιο, εε ώστε να κάνει αντίστοιχα με το τεύχος, για τη σφαγή το Εμβόλιμον, ένα τεύχος για τη Μονή του Οσίου Λουκά, λέω εγώ, παράδειγμα, δηλαδή έτσι όλα αυτά...και ό,τι αφορά και πέρα από τα όρια του δήμου, δηλαδή, οι διεπιφάνειες και με το Κυριάκι και με τη Δαύλεια, κι ας είναι άλλος δήμος...θα μπορούσε ας πούμε, το Δίστομο, να είναι ένα κέντρο που να εξακτινώνεται και μέχρι εκεί, κι όποιος το επισκέπτεται, να έχει να πάει και παραπέρα .

Εγώ: Έχετε αναπτύξει συνεργασία, με άλλους φορείς;

Κος Θεοχάρης: Με τους Πολιτισμικούς φορείς του τόπου, από κει και πέρα, πιο έξω, με την εταιρεία Συγγραφέων, με τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, με ό,τι αφορά δηλαδή, στο Βιβλίο.

Εγώ: Σχετικά με τις πολεμικές αποζημιώσεις, από τη γερμανική κυβέρνηση, προς το ελληνικό κράτος, πιστεύετε εν τέλη, πως θα μπορούσε να «εξαγιστεί» ένα τέτοιου είδους έγκλημα;

Κος Θεοχάρης: Με τίποτα, με τίποτα, ωστόσο εεε δε νομίζω πάλι, ότι μπορεί κανένας, να κολλήσει τη πλάτη του στο τοίχο, απέναντι σε οτιδήποτε μπορεί να του προσφέρεται, δηλαδή για μένα, χρωστάνε τόσα πολλά οι Γερμανοί, στην Ελλάδα και στο Δίστομο και σε όλες τις μαρτυρικές πόλεις, που ό,τι αναγκάζονται να προτείνουν, να δώσουν, πρέπει κανένας, να το παίρνει, μένοντας σταθερός στις θέσεις του, για ολοκληρωτική διεκδίκηση των αποζημιώσεων και για τη μη σβέση της μνήμης, των θηριωδιών, που κάνανε.

Εγώ: *Ούτε έχουν βγει να ζητήσουν δημόσια συγγνώμη, οι Γερμανοί ;*

Κος Θεοχάρης: Δε νομίζω, όχι δηλαδή...πηγαίνει εκεί, ο Πρέσβης Γερμανός, σε διάφορες εκδηλώσεις, όπως τώρα καλή ώρα, το δεκαήμερο για τη Σφαγή στο Δίστομο και τα λοιπά, και πως το λένε, και νομίζουν, ότι με αυτό το πράγμα, παίρνουν συγχώρεση για ό,τι έκαναν οι πρόγονοί τους, δεν είναι...δηλαδή νομίζω, πολύ πιο σημαντική και ουσιαστική, είναι η συνεισφορά, της νεολαίας της Ευαγγελικής εκκλησίας της Κολωνίας, που έρχονται στο Δίστομο, ανέκαθεν δηλαδή, θυμάμαι ξέρω εγώ, από την αμέσως μετά τη Μεταπολίτευση, που έρχονταν νεολαίοι της Ευαγγελικής Εκκλησίας της Γερμανίας, στις εκδηλώσεις της Σφαγής, και είχαν μια... αυτοί, πραγματικά ζητήσαν συγγνώμη ειλικρινή, αλλά είναι πολίτες... δεν είναι κυβερνητικοί εκπρόσωποι της Γερμανίας.

Εγώ: *Ως εξέχουσα προσωπικότητα της περιοχής αλλά και ως «θεματοφύλακας» της μνήμης του Ολοκαυτώματος, έχετε κάποιο μήνυμα για τις νεότερες γενιές;*

Κος Θεοχάρης: Οι νεότερες γενιές, να μη ξεχάσουν...εεε και οι ντόπιοι, δηλαδή τα παιδιά του Διστόμου...εγώ έχω γεννηθεί το 1951, είχα συμμαθητές μου...τα παιδιά των νεκρών της σφαγής, δηλαδή...και τα παιδιά αυτών, δηλαδή τα εγγόνια των νεκρών της σφαγής και τα δισέγγονα και τα τρισέγγονα, δεν πρέπει να ξεχάσουν, με τίποτα, πρέπει η μνήμη, να κρατιέται σαν φλόγα εεε...πως το λέει, ο Αναγνωστάκης στο ποίημά του(...)να μένει άσβεστη, μάλλον, ο Αναγνωστάκης λέει, κρατώντας πηγές νερού, μέσα στις φλόγες, πως το λένε δηλαδή, εάν σήμερα, φλόγα μπορούμε να θεωρήσουμε, όλη αυτή την ισοπέδωση που φέρνει η παγκοσμιοποίηση, η ισοπέδωση της μνήμης, εε πρέπει να κρατηθεί, σαν μια χούφτα νερό, μέσα στη φλόγα της ισοπέδωσης της μνήμης, από τη νέα γενιά, η μνήμη των θηριωδιών που συνέβησαν, για να μην ξαναέχουμε...τέτοιου είδους θηριωδίες, στη ζωή μας.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, για το χρόνο σας

Κος Θεοχάρης: Εγώ ευχαριστώ και σου εύχομαι καλή επιτυχία και στη δουλειά σου αυτή και γενικά στη ζωή σου!

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ κύριε Θεοχάρη, να είστε καλά για όλα!

Κος Θεοχάρης: Παρακαλώ

Συνέντευξη 6 με την κα Ασημίνα Κώτσου, μέλος του Πολιτιστικού Συλλόγου

Διστόμου

Εγώ: Καλημέρα σας, ξεκινώντας, θα ήθελα να μου πείτε δυο λόγια, για τη δράση του Συλλόγου σας, ποιος είναι ο σκοπός, πότε ιδρύθηκε, ποιοι ήταν οι ιδρυτές κλπ.

Κα Ασημίνα: Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το 1976, από μια ομάδα νέων ανθρώπων, οι οποίοι... προχώρησαν μετά τη Χούντα...εεε, νιώσανε την ανάγκη, να δημιουργήσουν ένα σύλλογο, ούτως ώστε, να προβάλλουν την ιστορικότητα του Διστόμου, να βρουνε διέξοδο στην ανάγκη να εκφραστούν, δημοκρατικά, πολιτισμικά, εε ιδρύθηκε, από μια ομάδα 20 ανθρώπων, ήτανε πρόταση/σκέψη από τον Γιάννη τον Καΐλη, της Σχολής Καλών Τεχνών, τον οποίον σκότωσαν στη δικτατορία. Ψυχή του Πολιτισμικού Συλλόγου και αυτός ο οποίος, έφτιαξε το καταστατικό, ένα καταστατικό, το οποίο ήτανε πάρα πολύ μπροστά, για την εποχή του, ήτανε ο Στάθης ο Σταθάς, αυτός έκανε όλες τις ενέργειες, αυτός έφτιαξε το καταστατικό και...ήτανε η ψυχή του Πολιτισμικού Συλλόγου. Ξεκίνησε με 20 άτομα, σαν ιδρυτικά μέλη και με τη πάροδο του χρόνου, ανέπτυξε πολύ μεγάλη δράση...τα μέλη, ήταν κάποια εποχή, τότε που το Δίστομο ήταν σε οικονομική άνθιση, να έχει 300 ενεργά μέλη, ως Σύλλογος. Σήμερα, μετά την κρίση και την έλλειψη εργασιών εδώ στο χώρο, έχει μειωθεί ο αριθμός των μελών, τώρα είμαστε περίπου γύρω στα 100 άτομα εγγεγραμμένα ως μέλη. Το Συμβούλιο αποτελείται από 9 μέλη, είναι εννεαμελές, το Συμβούλιο και η θητεία του κάθε Διοικητικού Συμβουλίου είναι 1 έτος. Αυτά, ως προς την ίδρυση του Συλλόγου.

Εγώ: Πείτε μας δυο λόγια, για τη συνεργασία του Συλλόγου με τον Δήμο και ανάλογες δράσεις (πχ εκδηλώσεις 10^{ης} Ιουνίου). Έχετε αναπτύξει συνεργασίες με άλλους φορείς, εκτός περιοχής ;

Κα Ασημίνα: Από την αρχή της ίδρυσης του, ο Σύλλογος, είχε καλή σχέση με τον δήμο, εε ξεκίνησε ο Σύλλογος, ήταν αυτός, ο οποίος ξεκίνησε εκδηλώσεις, για τη 10^η Ιουνίου, για την επέτειο της 10^{ης} Ιουνίου, πρώτα γινόταν ένα μνημόσυνο, τη Κυριακή που ήτανε κοντά στη 10^η Ιουνίου. Ο Σύλλογος μαζί τότε, με τα εργατικά σωματεία, με πρόταση του Συλλόγου και σε συνεργασία με τα εργατικά σωματεία, καθιέρωσε τη 10^η Ιουνίου, σαν ημέρα αργίας, και ο Σύλλογος, από μόνος του, είχε ξεκινήσει τις εκδηλώσεις. Ξεκίνησε με συναυλίες, με τα τότε γνωστά ονόματα μουσικών της Ελλάδας και με παραστάσεις του χορευτικού τμήματος. Τώρα, σαν δράσεις είχε...ήταν αυτός, ο Σύλλογος, που πήγαμε από σπίτι σε σπίτι τότε και μαζεύαμε φωτογραφίες από τα θύματα, τα φέραμε στη δημαρχία, η δημαρχία με δικά της έξοδα,

του δήμου, εεε τις είχε εκθέσει. Μετά από κάποια χρόνια, άρχισε η συνεργασία, να γίνονται εκδηλώσεις της 10^{ης} Ιουνίου, να γίνονται σε συνεργασία με το Δήμο, δηλαδή οι συναυλίες, τα έξοδα, τα κάλυπτε ο Δήμος, πρώτα τα κάλυπτε ο Σύλλογος, στην αρχή, είχε κάνει διάφορες εκδηλώσεις, είχε τμήματα.. όταν ιδρύθηκε ο Σύλλογος, τα τμήματα τα οποία είχε, ξεκίνησε με το χορευτικό, μετά είχε τμήμα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά, είχε τμήμα για σκάκι, είχε θεατρικό τμήμα, το οποίο ανέβαζε μόνο τραγωδίες, οι αρχαίες ελληνικές τραγωδίες, ήταν ο μόνος φορέας, που είχε τολμήσει να κάνει κάτι τέτοιο, μέχρι σήμερα, δεν έχει κανείς αποτολμήσει, να κάνει αρχαία τραγωδία. Σήμερα, δεν λειτουργεί το τμήμα, το θεατρικό.

Εγώ: Η «Θεατροφρένεια» εννοείτε;

Κα Ασημίνα: Όχι, όχι, ήτανε χωριστό, δεν υπήρχε θεατρική ομάδα στο Δίστομο και μέχρι το 2000, το θεατρικό τμήμα του Συλλόγου, λειτουργούσε κανονικά, ανέβαζε και κωμωδίες, είχε ανεβάσει ελληνικές, από Έλληνες συγγραφείς, αλλά ανέβαζε, κυρίως τραγωδίες, οι οποίες παρουσιάζονταν, μέσα στις εκδηλώσεις της 10^{ης} Ιουνίου, είχε τμήμα σκάκι, στο οποίο λάμβαναν μέρος, παιδιά του δημοτικού, σε διαγωνισμούς στη γύρω περιοχή και διοργάνωνε τουρνουά σκάκι, εδώ στο προαύλιο, μεταξύ των δυο Μουσείων, με συμμετοχή του πρωταθλητή της Ελλάδας, στο σκάκι. Εεεε τώρα με τη συρρίκνωση που έχει έρθει στα σχολεία, είναι λίγα τα παιδιά, δεν μπορέσαμε να συνεχίσουμε αυτό το τμήμα. Φέτος, ξανάρχισε να λειτουργεί. Έχουμε συνεργαστεί και με άλλους φορείς, εκτός Διστόμου και έχει αδελφοποιηθεί ο Σύλλογος, με μαρτυρικές πόλεις, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, και στο εξωτερικό, έχει δώσει παραστάσεις, το χορευτικό, μέσα στα πλαίσια αυτά, της αδελφοποίησης.

Εγώ: Ωραία, τώρα, θα ήθελα να μου πείτε για το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού, θεωρείτε πως έχει συμβάλει στη τοπική ανάπτυξη του χωριού; Η επισκεψιμότητα κρατά ζωντανό το χωριό;

Κα Ασημίνα: Ε ναι, έχει συμβάλει, ήταν γνωστή η Σφαγή του Διστόμου πανελλαδικά και εκτός Ελλάδος, αλλά... τώρα, όπως έχει γίνει, έχει μεγάλη επισκεψιμότητα και προπαντός έχει μεγάλη επισκεψιμότητα από παιδιά, από μαθητές, οι οποίοι έχουν την ανάγκη, πρέπει να μάθουν, τα παιδιά την ιστορία, και έχει συμβάλει σε ένα μικρό βαθμό, στη τοπική ανάπτυξη και οικονομικά, έχει δώσει μια καινούρια πνοή.

Εγώ: Ως Μέλος του Δ.Σ του Συλλόγου, τι νομίζετε ότι θα ήταν το ιδανικό προκειμένου να ενισχυθεί η τοπική ανάπτυξη του Διστόμου μέσω της πολιτιστικής ανάδειξης; (Οικονομικοί πόροι, υποδομές η ανθρώπινη συμμετοχή). Έχετε εντοπίσει δυνατά αλλά και αδύναμα σημεία, της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου;

Κα Ασημίνα: Εεε η οικονομική ανάπτυξη του Δίστομου, όχι μόνο ... εεε...από το Μουσείο και μόνο, από την επισκεψιμότητα στο Μουσείο και το Μαυσωλείο, δεν μπορεί να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη μεγάλη. Για να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη, μέσα στο Δίστομο, θα πρέπει να υπάρξουν δουλειές, οι οποίες να μπορούν να κρατήσουν τους νέους, και είναι ένα πρόβλημα, που μαστίζει όλη την επαρχία και προπαντός τα μικρά μέρη όπως το Δίστομο.

Εγώ: *Παραπάνω θέσεις εργασίας ίσως ;*

Κα Ασημίνα: Εεε θέσεις εργασίας μέσα στο Δίστομο, εάν δεν δημιουργηθούν κάποιες υποδομές...παλιότερα ήτανε οι Μεταλλευτικές Εταιρείες, το Δίστομο, όταν λειτουργούσαν Μεταλλευτικές Εταιρείες είχε 5.000 κόσμο, τα σχολεία ήταν από 200-300 παιδιά, τώρα έχουν 60 με 30 παιδιά, μειώνεται, οπότε οι νέοι, αναγκαστικά θα φύγουν από το Δίστομο, θα πάνε κάπου αλλού να βρουν δουλειά κι δικαιολογημένα. Μόνο αν υπάρξουν νέες θέσεις εργασίας, να μπορούν να κρατήσουν, τον νέο εδώ.

Εγώ: *Θα θέλατε να μας πείτε δύο λόγια για τους δικαστικούς αγώνες και τις αποζημιώσεις που οφείλουν οι Γερμανοί στον ελληνικό λαό;*

Κα Ασημίνα: Εεε πολλά για τους δικαστικούς αγώνες δεν ξέρω, πολλές λεπτομέρειες, αυτές νομίζω, ότι ο δήμαρχος, θα μπορέσει να δώσει περισσότερες και υπεύθυνες πληροφορίες. Έχει ξεκινήσει, ξεκίνησε από τον δήμαρχο τον Λουκά τον Παπαχρήστου, ο οποίος το πρότεινε, στον τότε Νομάρχη, τον Σταμούλη εε και ξεκίνησε όλος ο δικαστικός αγώνας, υπήρξε μια θετική απόφαση, από το Πρωτοδικείο της Λιβαδειάς και από το Εφετείο, εδώ στην Ελλάδα, αλλά πολλές λεπτομέρειες και υπεύθυνα δεν μπορώ να σου πω, γιατί υπάρχουν λεπτομέρειες, τις οποίες δεν τις γνωρίζω ακριβώς και νομίζω, ότι ο δήμαρχος, θα είναι ο πιο κατάλληλος.

Εγώ: Ναι το καταλαβαίνω, σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας ωστόσο, να είστε καλά!

Κα Ασημίνα: Να σαι καλά κι εσύ, καλή επιτυχία να έχεις!

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ!

Συνέντευξη 7 με την κα Παγώνα Παντίσκα, κόρη της Μαρίας Παντίσκα «Η γυναίκα του Διστόμου», της οποίας η φωτογραφία, αποτέλεσε σύμβολο της ναζιστικής θηριωδίας, στην Ελλάδα.

Εγώ: Καλημέρα σας, σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας, είστε έτοιμη να ξεκινήσουμε;

Κα Παγώνα: Βεβαίως, κι εγώ ευχαριστώ

Εγώ: Ως κάτοικος του Δήμου, τι εικόνα έχετε, από τη δημιουργία του Μουσείου και μετά; Βοήθησε το Μουσείο στην ανάπτυξη του χωριού; Παρατηρώντας τριγύρω περιοχές π.χ Στείρι, Κυριάκι το Δίστομο παρουσιάζει μεγαλύτερη κινητικότητα, αυτό οφείλεται θεωρείτε στο Μουσείο;

Κα Παγώνα: Νομίζω πως ναι, γιατί έχει μεγάλη ιστορία λόγω της σφαγής, έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια...και έχει γνωρίσει ο κόσμος την ιστορία και έχει πολλούς επισκέπτες.

Εγώ: Ωραία, περισσότερη επισκεψιμότητα ποιους μήνες έχει;

Κα Παγώνα: Συνήθως είναι όλο το χρόνο, δε σταματά ποτέ, αλλά πιο πολύ είναι την άνοιξη, μέχρι μπορώ να πω, Νοέμβριο μήνα.

Εγώ: Οικονομικά έχει ανέβει το χωριό, δηλαδή οι επισκέπτες, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι αφήνουν χρήματα στο χωριό;

Κα Παγώνα: Φυσικά και αφήνουν χρήματα, παντού και στα restaurants, στις καφετέριες στα μαγαζιά, τα πάντα...αφήνουν χρήματα γενικώς.

Εγώ: Το Μουσείο αλλά και το Μουσολείο, αναδεικνύουν τη θηριωδία που έγινε στις 10 Ιουνίου το 1944;

Κα Παγώνα: Ναι, φυσικά και το αναδεικνύουν, το Μουσείο έχει πρόσωπα τους σφραγισθέντες όλους, στο Μουσολείο υπάρχουν τα οστά των σφραγισθέντων...είναι κάτι πολύ σοβαρό, πολύ ανατριχιαστικό να πας δηλαδή, να το επισκεφθεί κάποιος και είναι όλη η ιστορία του χωριού, αυτά που πέρασε, το ξεκλήρισμα του τόπου ας πούμε, ολόκληρες οικογένειες, μωρά, εγκύους, γερόντους, νέους, ήτανε θηριωδία μεγάλη.

Εγώ: Οι πολιτιστικοί φορείς του δήμου νομίζετε έχουν συμβάλει στην βιωσιμότητα του; Έχουν βοηθήσει τη τοπική κοινότητα, να αναπτυχθεί;

Κα Παγώνα: Φυσικά κι έχουν βοηθήσει, χωρίς τους φορείς και τη βοήθεια του δήμου, δε μπορούσε κανείς, μεμονωμένα να κάνει κάτι, και έχει βοηθήσει και προσπαθούνε πάντα για κάτι καλύτερο και ό,τι μπορούν προσφέρουν...κάτι παραπάνω.

Εγώ: Ποια η γνώμη σας, για τις προσπάθειες συμφιλίωσης, που γίνονται από τους δυο λαούς μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών; Πιστεύετε, ότι αυτή η κτηνωδία θα μπορούσε ποτέ να ξεχαστεί;

Κα Παγώνα: Θα αρχίσω πρώτα, από τη κτηνωδία εγώ, φυσικά και δε μπορεί να ξεχαστεί και γι' αυτούς που τη ζήσανε αλλά και για εμάς, που είμαστε απόγονοι αυτών, που έχουμε μάθει την ιστορία, έχουμε μάθει κάποιες πληροφορίες...εγώ προσωπικά, δεν μπορώ να ξεχάσω και να συγχωρέσω. Όσο για το άλλο, για τη συμφιλίωση, μάλλον νομίζω, θα μπορούσαν να κάνουν την πρώτη κίνηση αυτοί. Πρώτον, είναι οι πολεμικές αποζημιώσεις, να δείξουν κάτι, σαν καλή θέληση συμφιλίωσης, αλλά αυτό βλέπω, έχει γίνει μια «καραμέλα» από τον έναν στον άλλον, και δε γίνεται τίποτα. Δε ξέρω αν θα μπορέσει να υπάρξει συμφιλίωση, πραγματική ή εικονική.

Εγώ: Και ούτε έχουνε ζητήσει δημόσια ποτέ συγγνώμη ;

Κα Παγώνα: Τίποτα, ούτε δημόσια συγγνώμη, και δεν είναι μόνο το Δίστομο, είναι όλη η Ελλάδα, έχει γίνει Ολοκαύτωμα σε πολλά χωριά, έχει πεθάνει πολύς κόσμος, ήταν γενικώς μια θηριωδία στην Ελλάδα.. όλο αυτό.

Εγώ: Ως κόρη επιζώσας, της κα Μαρίας Παντίσκα, η οποία είναι διεθνής φιγούρα και παγκόσμιο σύμβολο, από τη ναζιστική θηριωδία, έχετε αναμνήσεις μέσω της μητέρας σας, από εκείνα τα δύσκολα χρόνια; Έχει η ίδια αφηγηθεί σε εσάς γεγονότα από τη σφαγή;

Κα Παγώνα: Εεε έχω αναμνήσεις, γιατί η μητέρα μου... σαν μεγάλη που ήμουν, στην ηλικία που μπορούσα κι εγώ να καταλάβω καλύτερα, ήταν άρρωστη, είχε αλτσχαιμερ. Πριν συμβεί αυτό, όμως, από κάποιες συζητήσεις, που κάναμε και από αυτά που έβλεπε, τις αντιδράσεις της, ρωτούσα και μάθαινα κάποια πράγματα...δηλαδή, το καιρό που έγινε η σφαγή, η μητέρα μου, ήταν εκτός του χωριού, στη 'Πράμαγα' που λέγανε τότε, μια ονομασία, ένα χωριό και σκάλιζαν βαμβάκι...με την αδερφή της και δεν είχαν ιδέα, το τι συνέβαινε στο Δίστομο. Τους ειδοποίησαν και ήρθαν την επόμενη μέρα. Φτάνοντας εδώ, δε ξέρανε, μπήκαν στο χωριό και φωνάζανε, βλέπαν παντού πτώματα, παντού νεκρούς, παντού αίμα και φωτιά...και φτάνοντας στο πατρικό της, είδε τη μητέρα της σκοτωμένη, θείες, ξαδέρφια πρώτα, συγγενείς, όλη η γειτονιά κατεστραμμένη, ειδικά της μητέρας μου, εκεί και όλο το σοι, γιατί τη συγκεκριμένη μέρα τη 10^η Ιουνίου, η γιαγιά της μητέρας μου, η μητέρα, η οποία λεγόταν και αυτή Παγώνα Παντίσκα, έτυχε να είναι μαζεμένοι σε ένα συγγενικό σπίτι, για να φτιάξουν τα κόλλυβα για ένα μνημόσυνο, που είχαν σκοτωθεί παιδιά, είχαν εκτελέσει νέους, πριν τις 10 Ιουνίου και ήταν το 40ημερο τη Κυριακή και μπήκανε μέσα και τους

σκότωσαν (...). Μετά, τους θάψαν πρόχειρα γύρω σε αυλές, όπου ήταν κοντά, γιατί φωνάζαν: «έρχονται οι Γερμανοί ή οι αντάρτες», ξέρω γω και ο κόσμος τους παρατούσε στο δρόμο, και φεύγανε να κρυφτούνε. Αυτά, μου τα έλεγε η μητέρα μου. Ένα άλλο, που μου είπε η μητέρα μου, που μου είχε κάνει εντύπωση, ήταν όταν εκείνη ήταν στο κάμπο, για το σκάλισμα, πριν γίνει η σφαγή στο Δίστομο...πέρασαν δυο κύριοι και ρωτήσανε, από πού είναι οι γυναίκες, γιατί τύχαινε, ο κόσμος από δω, να πήγαινε για μεροκάματα...να βγάλει τα προς το ζην, δύσκολα χρόνια, και σκάλιζαν βαμβάκι και μένανε ένα και δυο μήνες εκεί πέρα...και ρωτάει το αφεντικό τους, από που είναι οι γυναίκες και απαντάνε, ότι είναι από το Δίστομο...και λένε αυτοί, μάλλον ο ένας μίλησε, και απαντάει επι λέξη: «Κάτσε να δεις τι θα γίνει στο Δίστομο». Φαινόταν κάτι προμελετημένο, πριν τη σφαγή...και μετά από μια βδομάδα, έγινε η σφαγή στο Δίστομο. Η μητέρα μου, καθόταν στο σπίτι, όπως τη θυμάμαι εγώ, έβλεπε τηλεόραση, έβλεπε τις ελληνικές ταινίες, εκεί τις παλιές τις ασπρόμαυρες, με τους Γερμανούς και μόλις έβλεπε, τη πιάνανε τα κλάματα και δε μπορούσε να δει τίποτα... ή αν μιλάγανε έκλαιγε, κάθε μέρα έκλαιγε...

Εγώ: *Της είχε μείνει σαν ψυχολογικό τραύμα...*

Κα Παγώνα: Κάθε μέρα έκλαιγε και θυμόταν, γιατί δε πρόλαβε να ζήσει, ούτε τη μάνα της, ήταν 19 χρονών...όλο στη δουλειά, δύσκολα χρόνια...

Εγώ: *Πως νιώθετε που η φωτογραφία της μητέρας σας είναι παγκοσμίως διαδεδομένη; Τι συναισθήματα, σας δημιουργεί αυτό;*

Κα Παγώνα: Νιώθω πολύ περήφανη, που επιλέχτηκε η φωτογραφία της μητέρας μου κι έγινε διάσημη παγκοσμίως...όχι ότι άλλες φωτογραφίες, δεν έχουν την αξία τους, κάθε μια, έχει το δικό της πόνο και το δικό της χαρακτήρα νομίζω, έτυχε τότε όμως, να έρθει ο δημοσιογράφος απ' το Lifo, που πήρε τη συνέντευξη, τη θεώρησε κάποια φωτογραφία διαφορετική και τη δημοσίευσε και έγινε παγκοσμίως γνωστή. Από κει και πέρα, όταν έρχεται κόσμος και τώρα επισκέπτες και στο Μουσείο και παντού και στο Μουσείο ειδικά, που υπάρχει μεγάλη αφίσα της μητέρας μου, και όλοι φωτογραφίζονται και όλοι ρωτάνε...εντάξει...νιώθω πολύ περήφανη, έστω για αυτό...μια δικαίωση, ότι κάτι ξέρω γω... τι να πω...

Εγώ: *Στη συγκεκριμένη φωτογραφία, η μητέρα σας σε τι κατάσταση βρίσκεται; Είναι μετά από κάποιους μήνες, νομίζω η φωτογραφία, αφού έχει γίνει η σφαγή;*

Κα Παγώνα: Είναι τέσσερις μήνες, μετά τη σφαγή, το Νοέμβριο.

Εγώ: *Και ακριβώς εκείνη τη στιγμή, σας έχει αφηγηθεί, τι έκανε;*

Κα Παγώνα: Εκείνη τη στιγμή, που βγήκε η φωτογραφία, η μητέρα μου, ήταν στην αυλή και έπλενε...ενώ όμως, πιο πέρα, λόγω που δεν υπήρχαν τάφοι, να πάνε όλοι, τους είχαν και στους κήπους, στις αυλές, στα σπίτια, άφηνε το πλύσιμο, τη σκάφη και πήγαινε και έκλαιγε, από πάνω από τους τάφους, οι οποίοι ήταν ομαδικοί...είχαν πολλά άτομα μέσα και ήτανε συγγενείς δίπλα, και πήγαινε κι έκλαιγε, και την ώρα που την είδε ο δημοσιογράφος...τη πήρε, τη κάλεσε, την έβαλε μπροστά σε ένα σπίτι και τη τράβηξε φωτογραφία με το δάκρυ, όπως έτρεχε, γι' αυτό και τα μανίκια της, φαίνονται γυρισμένα στη συγκεκριμένη φωτογραφία. Ήταν η μητέρα της εκεί, οι θείες της, συγγενείς που ήταν θαμμένοι και αφού πήρε μετά έκταση όλο αυτό, έγινε παγκόσμια γνωστή, αυτή η φωτογραφία. Τη μητέρα μου, την είχαν επισκεφθεί πάρα πολλοί ξένοι ρεπόρτερ, έχουν γραφτεί πολλά βιβλία, όπως είναι το «Εμβόλιμον», εμάς και άλλα βιβλία, ιταλικά και από Σουηδία, είχαν έρθει επισκέπτες, τους έχω ζήσει, που ερχόντουσαν στο σπίτι και παρόλο, που δεν ένιωθε μετά, γιατί ήταν άρρωστη(...) μόνο που έβλεπε το κόσμο καταλάβαινε, έβλεπαν τη φωτογραφία, γιατί υπήρχε και μέσα στο σπίτι, και γυρνούσαν και κοιτούσαν, την έπιανε το κλάμα, κάπου μέσα της κάτι ένιωθε...έτσι νομίζω εγώ.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ, για το χρόνο σας!

Κα Παγώνα: Εγώ ευχαριστώ, εύχομαι να μπόρεσα να βοηθήσω, σε κάτι απ' όλα αυτά

Εγώ: Μπορέσατε και με το παραπάνω!

Συνέντευξη 8 με υπάλληλο του δήμου σε θέση ευθύνης, ο/η οποίος/α θέλησε να διατηρηθεί η ανωνυμία των στοιχείων του/της.

Εγώ: Καλημέρα σας, σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας. Είστε έτοιμη να ξεκινήσουμε; Εσείς η ίδια έχετε επισκεφθεί το Μουσείο; Τι εικόνα έχετε; Θεωρείτε, ότι το Μουσείο εκπροσωπεί τη κτηνωδία του 1944;

Συνεντ: Καλημέρα σας, ναι εννοείται το έχω επισκεφθεί, από καιρό κιόλας...εε και θεωρώ ότι είναι ένα ιστορικό/συμβολικό μνημείο ύψιστης σημασίας, καθώς εκεί υπάρχει υλικό, από τους σφραγισθέντες...αλλά και πληροφορίες για τη σφαγή του 1944. Η συντονίστρια εκεί, η κα Αμαλία είναι απίστευτα εξυπηρετική αλλά και γνώστης καθώς και σε μυεί, στην τότε εποχή. Επίσης, αξίζει να δει κανείς, το ντοκιμαντέρ, στο οποίο παρουσιάζεται, κάπως η τότε εποχή καθώς και μαρτυρίες διάφορων ντόπιων.

Εγώ: Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού αλλά και το Μανσωλείο, νομίζετε πως έχουν βοηθήσει τη τοπική ανάπτυξη της περιοχής; Πότε παρατηρείται έντονη επισκεψιμότητα;

Συνεντ: Ναι...έχουν βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό, τη τοπική ανάπτυξη της περιοχής, καθώς εκεί, είναι ένα σημείο τομής, με την έννοια, ότι χάρη στην ιστορική τους σημασία, υπάρχει επισκεψιμότητα στη περιοχή, η οποία ναι μεν, παρατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, αλλά κορυφώνεται όσο πλησιάζουν οι εκδηλώσεις και η ημέρα μνήμης, της 10^{ης} Ιουνίου. Το οικονομικό αποτύπωμα, υπάρχει ναι μεν, δεν είναι τόσο έντονο, αλλά βοηθάει τη περιοχή του Διστόμου, να συντηρείται, σε σχέση με άλλα χωριά, αλλά και τριγύρω περιοχές.

Εγώ: Ως υπάλληλος του δήμου, έχετε παρατηρήσει να υπάρχουν αδύνατα και δυνατά σημεία, τα οποία διακρίνουν τη πολιτιστική πολιτική του δήμου; Μπορείτε να μου αναφέρετε μερικά;

Συνεντ: Ναι, όπως υπάρχουν άλλωστε σε κάθε δήμο και σε διάφορους τομείς(...), θα ξεκινήσω με τα δυνατά σημεία της περιοχής και θα καταλήξω στα αδύνατα. Αρχικά, η ιστορία που έχει το Δίστομο...από μόνο του, αυτό φτάνει, να είναι ένα δυνατό «χαρτί», καθώς χάρη σε αυτό, γίνονται όλες οι πολιτιστικές δράσεις. Αποτελεί δηλαδή, άξονα. Άλλο δυνατό σημείο, είναι, το μέρος όπου βρίσκεται το Δίστομο, καθώς εκεί, υπάρχει πρόσβαση και για την Αράχωβα, και για τους Δελφούς, μέρη με ιστορικά μνημεία...όπως και ανέφερα, το προσωπικό του Μουσείου, είναι ένας δυνατός κρίκος, μαζί με το έργο των πολιτιστικών φορέων, που υπάρχουν. Τώρα, αναφορικά με τα αδύναμα σημεία, η οικονομική ενίσχυση από το Υπουργείο είναι ανεπαρκής και να συμπληρώσω, πως δεν υπάρχουν οι ανάλογες υποδομές.

Εγώ: Γνωρίζετε για τους πολιτιστικούς φορείς/σύλλογους της περιοχής; Εσείς έχετε συμμετέχει σε κάποιον; Νομίζετε πως έχουν βοηθήσει τη τοπική κοινότητα να αναπτυχθεί;

Συνεντ: Ναι, γνωρίζω για τους πολιτιστικούς φορείς που υπάρχουν, αλλά πολύ γενικά, εννοώντας, δεν γνωρίζω λεπτομέρειες, για να σας αναλύσω. Για το πολιτιστικό Σύλλογο, την Θεατροφρένεια, το περιοδικό Εμβόλιμον, στη παραλία Διστόμου. Προσωπικά, δεν έχω συμμετέχει, σε κάποιον φορέα ή σύλλογο, αλλά νομίζω, πως με τη δράση τους, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο, ώστε να ενισχυθεί η τοπική κοινότητα, χάρη σε αυτούς, έχει γνωστοποιηθεί η ιστορία της περιοχής αλλά και να διατηρηθεί, μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων μνήμης, π.χ εκδηλώσεις 10^{ης} Ιουνίου.

Εγώ: Ποια η γνώμη σας, για τις προσπάθειες συμφιλίωσης που γίνονται από τους δυο λαούς, μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών; Πιστεύετε ότι αυτή η κτηνωδία θα μπορούσε ποτέ να ξεχαστεί;

Συνεντ: Θα σας πω, ότι έχω ενημερωθεί, αναφορικά, από την υπάλληλο του Μουσείου, καθώς δε γνωρίζω εκτενέστερα, για το θέμα αυτό. Λοιπόν...οι δικαστικοί αγώνες, για τις οικονομικές αποζημιώσεις, βρίσκονται σε ισχύ, αλλά από 'τι νομίζω, η Γερμανία, δεν έχει ζητήσει επίσημα δημόσια συγγνώμη, για ό,τι διέπραξε. Και πάλι, καμία οικονομική αποζημίωση, δεν επαρκεί, για τη κάλυψη, ενός τέτοιου ανθρώπινου εγκλήματος. Το θέμα εδώ είναι, θέμα ηθικής ιδεοντολογίας. Μακάρι, ποτέ να μη γίνουν πάλι, τέτοια εγκλήματα ανθρωπότητας.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πολύ, για τη συμμετοχή σας

Συνεντ: Να είστε καλά!

Συνέντευξη 9 με υπάλληλο του Κέντρου Κοινότητας του δήμου, κα Σύρια Ξυραφάκη.

Εγώ: Καλημέρα σας, ευχαριστώ για το χρόνο σας. Ως κάτοικος της ευρύτερης περιοχής, εσείς η ίδια, έχετε επισκεφθεί το Μουσείο; Τι εικόνα έχετε; Θεωρείτε ότι το Μουσείο εκπροσωπεί τη κτηνωδία του 1944;

Κα Σύρια: Καλημέρα, ε ναι το έχω επισκεφθεί...είναι το σήμα κατατεθέν της περιοχής, το Μουσείο, έτσι του Διστόμου. Εεε θεωρώ, ότι εκπροσωπεί τη κτηνωδία της 10^{ης} Ιουνίου του 1944, τόσο το Μουσείο όσο και το Μαυσωλείο που υπάρχει, στο Δίστομο, με τις προτομές των νεκρών, την καταγραφή των ηλικιών πάνω σε πλάκες που υπάρχουν εκεί, την οικογενειακή τους κατάσταση, την ηλικία τους....

Εγώ: Το Μουσείο Θυμάτων Ναζισμού αλλά και το Μαυσωλείο, νομίζετε πως έχουν βοηθήσει τη τοπική ανάπτυξη της περιοχής; Πότε παρατηρείται, έντονη επισκεψιμότητα;

Κα Σύρια: Θεωρώ, ότι και το Μουσείο, αλλά και το Μαυσωλείο, έχουν βοηθήσει αρκετά στην ανάπτυξη της περιοχής και από άποψη επισκεψιμότητας αλλά και από άποψη οικονομικής ενίσχυσης. Πιο πολλή επισκεψιμότητα, παρατηρείται κατά τους

καλοκαιρινούς μήνες...από την άνοιξη και μετά και κυρίως, κοντά στην ημέρα μνήμης στις 10 Ιουνίου.

Εγώ: Ως υπάλληλος του δήμου, έχετε παρατηρήσει να υπάρχουν αδύνατα και δυνατά σημεία τα οποία διακρίνουν τη πολιτιστική πολιτική του δήμου; Μπορείτε να μου αναφέρετε μερικά;

Κα Σύρια: Εεε ναι, υπάρχουν και δυνατά και αδύνατα σημεία. Αρχικά, η ιστορικότητα της περιοχής, αυτό από μόνο του, συνιστά το πιο δυνατό στοιχείο, μαζί με τη τοποθεσία, καθώς το Δίστομο, βρίσκεται στο κεντρικό κόμβο, αναφορικά με Αράχωβα, Δελφούς και Παραλία Διστόμου (Άσπρα Σπίτια). Τώρα...όσο αφορά τα μειονεκτήματα, θεωρώ ότι οι οικονομικοί πόροι, δεν είναι επαρκείς, για να καλύψουν νέες ανάγκες, όπως π.χ μια νέα θέση εργασίας...καθώς, και το κομμάτι των υποδομών, μιας και δεν υπάρχουν υποδομές, στο Δήμο, για τη διαμόρφωση κάποιου νέου χώρου, ας πούμε, που θα μπορούσε να γίνει.

Εγώ: Ωραία, τώρα όσο αφορά τους πολιτιστικούς φορείς, γνωρίζετε εσείς για αυτούς ;Έχετε συμμετέχει σε κάποιον; Και νομίζετε, πως έχουν βοηθήσει τη τοπική κοινότητα να αναπτυχθεί;

Κα Σύρια: Εεε, γνωρίζω για την ύπαρξη των φορέων, εδώ των συλλόγων της περιοχής, γνωρίζω ότι υπάρχει, ο πολιτισμικός Σύλλογος του Διστόμου, ο οποίος κάνει δραστηριότητες, δεν έχω συμμετάσχει κάπου, εεε στη «Θεατροφρένεια», στην οποία έχω παρακολουθήσει κατά καιρούς, παραστάσεις...και υπάρχει και το περιοδικό Εμβόλιμον, στη παραλία Διστόμου, που κάνει κι αυτό, συχνά ομιλίες και παρουσιάσεις βιβλίων, όπου κι εκεί έχω παρευρεθεί.

Εγώ: Πιστεύετε, πως έχουν βοηθήσει τη τοπική κοινότητα να αναπτυχθεί;

Κα Σύρια: Σίγουρα την έχουν βοηθήσει...γιατί έχουν αγωνιστεί, για την ανάδειξη των μαρτυρικών γεγονότων και γενικά, για τη διατήρηση της μνήμης, μέσω των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Εγώ: Πλησιάζοντας στο τέλος, ποια είναι η γνώμη σας, για τις προσπάθειες συμφιλίωσης που γίνονται, από τους δυο λαούς, μεταξύ Ελλήνων και Γερμανών; Πιστεύετε, ότι αυτή η κτηνωδία, θα μπορούσε να ξεχαστεί ποτέ;

κα Σύρια: Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες συμφιλίωσης, μεταξύ των δυο λαών, ωστόσο, θα αναφερθώ, στο ζήτημα των πολεμικών αποζημιώσεων και των δικαστικών αγώνων που γίνονται. Καταρχάς, το ζήτημα είναι πολύ ευαίσθητο και οι οικονομικές αποζημιώσεις, δεν μπορούν να αναπληρώσουν, το έγκλημα που έχει γίνει. Κάτι τέτοιο, δεν αναπληρώνεται βασικά (...), είναι τόσο ακραίες, οι βιαιότητες που διαπράχθηκαν

στη σφαγή της 10^{ης} Ιουνίου το 1944, που καμία οικονομική αποζημίωση δεν φτάνει, για να ξεχαστεί, κάτι τέτοιο.

Εγώ: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σας.

Κα Σύρια: Να είστε καλά!